KIRKLAR SERİSİ 8

iki ünlü kul

ABDURRAHMAN NURSÎ
ABDÜLMECİD NURSÎ

ahmed özer

İKİ ÜNLÜ KUL

Abdurrahman NURSÎ
Abdülmecid NURSÎ

Ahmet ÖZER

Ahmed ÖZER

1948 yılında Kahramanmaraş'ın Göksun ilçesi Mahmutbey köyünde doğdu. Babası Şemseddin Bey, Annesi Şehrizan Hanımdır. İlkokulu kendi köyünde tamamlar. Maraş İmam Hatip Lisesi'ni 1969'da, İzmir Yüksek İslâm Enstitüsü'nü de 1973'te bitirir.

İlk resmî vazifesi İzmir Narlıdere Mehmet Seyfi Eraltay Lisesidir. 1979 yılında İzmir Şirinyer Lisesi Müdürü olur. 1984 Erzincan, 1987 Erzurum, 1989 İstanbul'a tayini yapılır ve değişik okullarda öğretmenlik yapar. 1994 yılında öğretmenlikten istifa eder.

Araştırma ve inceleme maksadıyla, Avrupa, Rusya ve ABD'nin çeşitli eyaletlerinde bulunmuştur.

Arapça, Farsça, Fransızca, ve Çerkezce bilmektedir. Gençlik yıllarından beri değişik gazete ve dergilerde şiir ve yazıları yayımlanmıştır. Sarı basın kartı sahibi olan yazar evli ve üç çocuk babasıdır.

Yayınlanmış Eserleri:

Ruh Dosyası, Varlık ve Aşk, Nuh Tufanı, Alvarlı Efe Hazretleri, Abdülaziz Bekkine Hazretleri, Işık Şahsiyetler, Hulusi Bey, Üçler, Hafız Ali, İki Kumandan, İki Edip, Hüsrev, Bediüzzaman'ın Rusya Esareti, İki Ünlü Kul, Berzah Aralığı, Gözyaşları Dünyası.

Şiir Kitapları: Kırık Nağmeler, Bir Âh Yüceliği, Dağların Güneşe Baktığı Yerde

IŞIK YAYINLARI©

İki Ünlü Kul

Yayın Numarası: 97 ISBN: 975-8642-14-6

ADRES: Bulgurlu Mah. Bağlar Cad. No: 5 34696

Tel: 0(216) 522 11 **88** **Fax:** 0(216) 522 11 99 Üsküdar/İstanbul
http://www.isikyayinlari.com

BASKI: ÇAĞLAYAN A.Ş.
Sarnıç Yolu No: 7 35410 Gaziemir/İzmir Tel: 0(232) 252 20 97/98
Eylül 2003

İÇİNDEKİLER

Birinci Bölüm

İkinci Bölüm

Π

Giriş

İnsan, zamanın serüvencisi ve onun çocuğudur. Onun bir anında doğar, mekânla alâka kurar... Aynı zamanda başka insanlarla... En yakınından başlayıp en uzağa doğru diğer insanlarla ilgisi vardır. Tabii ki diğer canlı ve cansız varlıklarla da... Ortada "aczin ve fakrın" attığı köprüler vardır. Bu köprüler, "muâvenete ve tesanüd"e yol verirler. Belli ki, Yaratan Allah, -"vahidiyetinin" tezâhürü olsa gerek- her yarattığını bir tesbih tanesi gibi, bilinebilen bir vesileyle birbirine bağlamış. Yani O'nun müdahalesi (düşünebildiğimiz kadar minik) bir an kesilse, tesbihin ipi kopacak ve sistemin bir parçası olmaktan çıkacak her şey darma duman olacak; her ne var ise... Bu hâl fizik olarak da böyle, metafizik olarak da... Bu hâl ferdî olarak da böyle içtimâî olarak da...

Zamanın akışı içinde sütlimândır ortam, bazen de fırtınalı. Fırtınalı devreler, herkes için zoru çok olan dönemlerdir. İşte böyle fırtınalı zaman dilimlerinde, zirveler baş verir. Bu zirveler, daha sonraki yol alışlar için nirengi noktasıdır.

Her toplum kendi zirvelerine bakar. Yolunu da onlara göre alır. "Ma'şerî vicdan" bundan kolay kolay şaşmaz. Bir sebeple kendi zirvelerine bakmaktan cayarsa ya da kendi zirvelerine körleşirse ma'şerî vicdan, bu zirvelere dönüp bir kere daha iltifat etme ihtimali pek yoktur.

Bilinir ki, tarih sahnesinde yüce bir rolün adamı olmak, elbette donanım ve çalışmayla, bir de yakın çevreyle pek alâ-

kalıdır. Yakın tarihimizin ve günümüzün “yüce”leri de bundan uzak değildir. Bu sebeple “yüce kametler”in yakınlarını, arkadaşlarını, dostlarını, tilmizlerini, yaşadığı ve ilişkili bulunduğu çevre ve mekânları tanımak son derece önemlidir.

“İki Ünlü Kul”, Hz. Bediüzzaman Said Nursî’yi eserleriyle görmek ve onun fiilî ve amelî tavrına birer bakıştır. Kim olduğunu göstermenin şaşmaz mihengi, kime nasıl tesir ettiğinde bellidir. Hz. Bediüzzaman’ı görmek, çevresindeki, her güzelliği paylaşan gönül erlerinde doyumsuzluğa ulaşır... Bir insanın vefası, sadakati güzel huyları, çevresinde hâleleşen sadık, hakikatli dostlarda belirir.

Bu çalışma muttasıl bir güzellik arz edemiyor. Dağınık gibidir “İki Ünlü Kul”. Bir dereden geçerken suya batmamak için üzerine bastığımız dizili taşlar gibi dağınık... Size faydalı ve sizi maksadınıza ulaştırır. Dert, bu “İki Ünlü Kul”’un çileli adesesinden onu anlamaksa, onları birer hayır duâsı ile anmaksa bir gün, ayağınıza su değdirmeyen bu metni okuyabilirsiniz.

Bu insanların hayatlarını, özellikle Abdülmecid Nursî büyüğümüzün çileli yıllarını tam aydınlatıcı bir kaynağa ulaşılamadı. Bereketli bir ömre, bulunabilen pek az hatıra ve kaynakla atıflar yapılabildi. Bu çalışmada “anne”yi bulacaksınız bir parça, Nuriye Anne’yi... Birer biraderzâde olarak Fuad ve Vahdet devreye girecek. Üstad Hazretleri babalarını çok sevdiğinden dolayı biraderzâdelerini de çok sever ve değer verirdi. Nuriye Hanım’ı Üstadımızın ele alışı, tam bir vefalı evlât tarzıdır. Allah hepsine engin rahmetler lütfetsin!...

Şuna istidraden işaret etmeden geçemeyeceğim:

Hz. Bediüzzaman’ın tahsil hayatı çok enteresandır. Günümüz insanına, özellikle de kendini ona talebe bilenlere şunu söylemektedir:

Her bilgiye ulaşabileceğin, kapılarını açabileceğin anahtar kitap ve hocalar varsa, onlardan azamî yararlandıktan sonra, zaman harcamadan kendini yetiştir. Zaten ilim, herkesin Allah'ın insana verdiği istidat ve kabiliyetlerini rantabl kullanması sonucu kendine mal edebileceği bir muhteşem nurdur. Günümüz insanı, daha çok batılı bir deyimle "otodidakt" olmak durumundadır. Ayrıca hatırlanmalı ki, Hz. Ali'ye (r.a.) atfedilen bir söz vardır: "İlim bir nokta idi, cahiller onu çoğalttı." Bu söz ile Hz. Bediüzzaman'ın şu sözleri ne kadar özdeştir: "Bu ilimleri birbirinden tefrik edemiyorum. Ya hepsini biliyorum veyahut hiçbirisini bilmiyorum." der.[1]

Ve evet, Hz. Bediüzzaman'ın muhteşem bir yanını anlatan şu sözünü de beynimize nakşedelim:

"İnsan, kâinata bakar da nasıl bilmediği bir mesele kalır?![2]

* * *

Abdurrahman Nursî'nin 26 yıllık ömrü, 1928'de bitmiştir. Geride mahzun bir "amca", ona çok ümitler bağlamış bir muhteşem "Üstad" bırakmıştır. Abdurrahman Efendi, Üstadı ve Üstadımız Hz. Bediüzzaman için ilk tarihçe-i hayatı yazan, bunu bastırıp yayımlayandır. Bu çalışmasında, birçok malûmatı "imhal" ettiği, Üstada ait hârika hâlleri bir başka risalede yazmaya yönelmesi de bilinen birer hakikattir.

Abdurrahman Nursî, en son 1920'de ayrılır Üstadından... Bu ayrılık, büyük bir hicrandır... Çünkü onlar, esaret sonrası Darü'l-Hikmeti'l-İslâmiye azalığı günlerini İstanbul'da yani Dersaadet'te birlikte yaşarlar... Onların bir amca-yeğen, bir üstad-tilmiz olarak, nerde, ne zaman, nasıl tanıştıkları malûmumuz değildir. Abdurrahman 16 yaşında iken Üstad ile birlikte Çamlıca'da kalmaya başlar. Abdurrahman Efendi, Üstadın vekil-i harcıdır... 1920'de Üstadın muhalefetine rağ-

---

[1] *Tarihçe-i Hayat, 34*

[2] Şahiner, Necmeddin, *Son Şahitler*, 4/15.

men ondan ayrılmıştır. Kalan ömründe bu hicranı, en derin şekilde yaşamıştır.

Üstad Bediüzzaman'ın mânevî değişim (intibah-ı ruhî) yıllarında birlikte bulunma bahtını yaşayan Abdurrahman Nursî, onun hem biraderzâdesi, hem mânevî evlâdı, en fedakâr, en cesur bir arkadaşı, hem de deha derecesinde bir zekâya sahip genç bir istidat idi. O, Üstad Bediüzzaman'ın çevresindeki hâlenin ilk satırında, daha sonra aynı vasıfları taşıyacak olan genç-ihtiyar Risale-i Nur Talebeleri'nin bir mümessili idi. Üstad Bediüzzaman'ın ümidi o idi ki, küçüklüğünde ona baktığı gibi, o da ona "hakikî evlâdın çok fevkinde bir sadakat ve irtibatla hizmet edecek." idi. Bu "cesur talebe" ondan sonra yerine geçecek bir hayru'l-halef idi. Abdurrahman Nursî, Üstadına bir muhatap, en emin bir sahip ve muhafız olurdu... O, deha-i nuranî sahibi bir genç olarak Hulûsi Bey'in selefi idi. Ruhunda şiddetli bir fırtına vardı... Ayrıldı Üstadından, hicran yaşadı, hüznü tattı.

* * *

Abdülmecid Efendi, âli bir zekâ ve gayretin sahibi, Eski Said'in mümtaz bir şakirdi, Risale-i Nur'un mükemmel bir şakirdi ve dikkatli bir muallimidir. O, gurbet havasında duyulan bir vatan kokusu; Üstadın öz kardeşi; birinci, yüksek ve fedakâr bir talebesidir. Bediüzzaman'a kardeş olmanın bedelini de çilelerle geçen bir ömür ile ödedi.

Abdülmecid Efendi, "İşârâtü'l-İ'câz" ve "Mesnevî-i Nuriye"nin mütercimidir. Bu tercümeleri hep Üstadının muavenetini duya duya yapmıştır.

Abdülmecid Efendi, Hz. Bediüzzaman'ın kabrinden alınıp bir başka yere naklini onun bir yakını olarak tek başına yaşamıştır. Ne büyük hüzün!...

Tarihte derin bir iz bırakan bir büyük ve muhteşem şahsiyetin yakını olmanın; hele hele "her şeye rağmen" onun

çizgisinde koşan bir şahsiyet olmanın nice zorlukları olur; görmek isteyen bu iki insana, özellikle Abdülmecid Efendi'ye bakmalı....

Şu duâları can u gönülden onunla birlikte söyleyelim:

Dâr-ı dünyada Said'i bizden ettinse cüdâ,

Dâr-ı Âhiret'de beraberce haşret ey Hudâ!

Dünkü hâl oldu hayâl, geçti visal, geldi zevâl

Bizleri Üstadımız'la haşret ey Zü'l-Celâl !

Ahmet ÖZER

Ağustos / 2003

* * *

Takdim

Kur'ân-ı Hakîm'in bu asrın fehmine bir dersi olan Risale-i Nur Külliyatı'nın müellifi ve naşiri muazzez Üstad Bediüzzaman Said Nursî Hazretleri'nin en yakın iki akrabası olan biraderleri Abdülmecid Efendi ve biraderzâdeleri Abdurrahman Efendi hakkında bildiklerimizi yazmamızı muhterem Ahmed Hoca ricada bulundu. Bu iki zât hakkında âlem-i şehâdette iken onların ruhlarını memnun edecek birkaç hayır söz söylemek bizim için bir lütuftur, telâkki ediyoruz.

Evet, Hazreti Üstadımız'ın en yakın bu iki akrabası Üstad Bediüzzaman'la ve Risale-i Nur'la beraber mânen yaşamaktadırlar.

Biraderleri Abdülmecid Efendi, hem İşârâtü'l-İ'câz tefsirinin, hem de Arabî Mesnevî-i Nuriye'nin mütercimidirler. Hazreti Üstad, Emirdağ'ında 1945'te yazdığı vasiyetnamesinde Abdülmecid Efendi'yi varisleri arasında zikretmektedir. Biraderzâdeleri Abdurrahman Efendi ise, onun hakkında; "Biraderzâdem hem mânevî evlâdım, hem en fedakâr talebem, hem en cesur bir arkadaşım, hem dünyadaki vazife-i uhreviyemin kuvvetli bir medarı ve benden sonra tam yerime geçecek bir hayru'l-halef; hem de bu dünyada en fedakâr bir medar-ı teselli bir arkadaşım ve en zeki bir talebem bir muhatap ve Risale-i Nur eczalarının en emin bir muhafızı" gibi ulvî senalarla yad ermektedir. Buna mümasil çok bahisler, takdir ve tebrik dolu ifadeler, Nurlarda ve Mektubat-ı Nur'da mevcuttur.

Üstad Hazretleri Barla'da iken yeğeni Abdurrahman Efendi'nin vefat etmesiyle acıklı ızdırabını On İkinci Rica'da be-

yan etmektedir. Barla hayatından başlayarak âhir ömre kadar Risale-i Nur Talebeleri'nden çoklarını Abdurrahman yerinde diye zikretmektedir. Başta Nurun birinci talebesi Hulûsi Bey için: "*Benim yegâne mânevî evlâdım ve medar-ı tesellim hakikî varisim ve bir deha-yı nuranî sahibi olacağı muhtemel olan biraderzâdem Abdurrahman'ın vefatından sonra, Hulûsi aynen yerine geçip o merhumdan beklediğim hizmeti, onun gibi ifaya başlamasıyla..."* ve yine Mektubat mecmuasında rüya bahsinde Hulûsi Bey'e hitaben *"Senin müjdeli, mübarek ve güzel rüyanın tabiri, Kur'ân için ve bizim için çok güzeldir. Hem, zaman tabir etti ve ediyor, tabirimize ihtiyaç bırakmıyor. Hem kısmen tabiri güzel çıkmış. Sen dikkat etsen anlarsın. Yalnız bir-iki noktasına işaret ederiz. Yani bir hakikat beyan ederiz. Senin, hakikat-i rüya nev'inden olan vakıalar, o hakikatin temessülâtıdır. Şöyle ki:*

O vâsi meydanlık, Âlem-i İslâmiyet'tir. Meydanlığın nihayetindeki mescid, Isparta vilâyetidir. Etrafı bulanık çamurlu su, hâl ve zamanın sefahet ve atalet ve bid'atler bataklığıdır. Sen selâmetle, bulaşmadan, sür'atle mescide eriştiğin; herkesten evvel envar-ı Kur'âniye'ye sahip çıkıp, kalbini bozmadan sağlam kaldığına işarettir. Mesciddeki küçük cemaat ise; Hakkı, Hulûsi, Sabri, Süleyman, Rüştü, Bekir, Mustafa, Ali, Zühdü, Lûtfi, Hüsrev, Re'fet gibi Sözler'in hameleleridir. Ufak kürsü ise, Barla gibi küçük bir köydür. Yüksek ses ise, Sözler'deki kuvvet ve sür'at-i intişarlarına işarettir. Birinci safta sana tahsis edilen makam ise, Abdurrahman'dan sana münhal kalan yerdir. O cemaat; telsiz aletlerin ahizeleri hükmünde, bütün dünyaya ders işittirmek istemek işareti ve hakikati ise: İNŞÂALLAH tamamıyla sonra çıkacak. Şimdi efradı birer küçük çekirdek iseler de, ileride tevfik-i ilâhî ile birer şecere-i âliye hükmüne geçerler. Ve birer telsiz telgrafın merkezi olurlar. Sarıklı küçük genç bir zât ise, Hulûsi'ye omuz omuza verecek, belki geçecek birisi; naşirler ve talebeler içine girmeye namzettir. Bazılarını zannederim, fakat kat'î hükmede-

mem. O genç, kuvve-i velâyetle meydana atılacak bir zâttır. Sair noktaları sen benim bedelime tabir et.”

Bu münasebetle “sarıklı genç” hakkında arz etmek isterim ki: Hz. Üstad bundan sonra yani bu rüya hâdisesi ve Barla hayatından sonra Risale-i Nur hizmetinde temayüz eden bazılarını o sarıklı genç gibi unvanlarla teşvikkârane taltifte bulunmuştur. 1955’te Isparta’da hizmetinde iken “o ânda Ceylan yoktu” buyurdu ki: *“Ben bir zaman o sarıklı genç Ceylan’dır, demiştim. O bir kişi değil müteaddit kişilerdir.”* Nitekim Ceylan’ı Ankara’ya gönderirken 1951’de bu meâlde bazıları zikretmiş. Merhum Hulûsi Ağabeyin dosyasında bulunan ve Hz. Üstadın Hulûsi Ağabeye yazdığı bir mektubunda: *“Burada Hüsrev namında bir genç o sarıklı genç mânâsını gösteriyor.”* diye beyanı var. Nitekim Nur Talebeleri ve bazı bölgeler o muhitlerde tezâhür eden bazı mümtaz nur talebeleri hakkında sarıklı genç mânâsını bazı kardeşlere tevcih etmişler. Bilhassa Hulûsi Ağabeyin civarı olan şark vilâyetlerinde.. Benim bildiğim, Hz. Üstad, *“O bir kişi değil; müteaddit kişilerdir.”* dediğidir. Bizzat Hz. Üstaddan duydum. Demek, Allahu a’lem o bir şahs-ı mânevîdir.

Demek, Hz. Üstad, bir hakikati olmakla beraber hizmet-i îmâniye ve Kur’âniye’de nice istihdam edilecek talebelerine şevk ve gayrete medar olacak ve teşvik için ayn-ı hak olarak böyle işaretlerde bulunmuşlar.

Evet, Hz. Üstad çok Nur talebeleri hakkında *“Seni Abdurrahman yerinde kabul ediyorum.” “Tam bir Abdurrahman gibi”* vesair iltifatlı beyanda bulunmuştur. Bunun lâhika mektublarında çok misalleri var. Meselâ: Bu âciz Sungur ve Rahmi hakkında 1947 tarihinde Risale-i Nur’a kavuşmamız münasebetiyle Hz. Üstadımız yazdıkları ve Lâhika’ya geçen bir mektublarının sonunda: *“Mustafa Sungur ve Rahmi’nin az bir zamanda eski harfle, Mustafa Sungur’un gayet mükemmel Meyve’nin On Birinci Mes’elesi Hâtimesi ile ve Rahmi’nin*

Gençlik Rehberi'ni eski harfle güzelce yazmaları ve Kastamonu'dan gelen kitaplarının içinde bize göndermeleri, hakikaten benim için yeni biraderzâdelerim bir Abdurrahman ve Fuad, dünyaya gelmiş gibi beni memnun ediyor." demektedir. Ve hakezâ bu gibi çok Nur talebeleri hakkında bir çok beyanları var.

Biraderleri Abdülmecid Efendi ise: Hem İşârât'ül İ'câz tefsirinin, hem de Arabî Mesnevî-i Nuriye'nin mütercimidir. Mesnevî-i Nuriye'nin başlarında "İTİZAR" yazısının sonundaki imzası şöyle:

"Risale-i Nur müellifinin neseben küçük kardeşi ve on beş sene ondan ders alan Abdülmecid Nursî.."

Üstadımız Van'daki hayatında Abdülmecid Efendi ile çok zaman beraber bulunmuşlar.

Abdülmecid Efendi ile -1962- de Konya Mevlânâ parkında bir sohbetimizde ben Abdülmecid Efendi'ye, Hz. Üstadımız'ın Isparta'da derste bir sohbetinde anlattıkları şu hatırayı nakletmiştim: *"Kardeşlerim; ben gençliğimde on sene İstanbul'da kaldım. Bir defa bile olsun bir kadına bakmadım. Bakamıyordum. Çünkü, bana Âlem-i Misal açılmıştı."* Abdülmecid Efendi de ben de sana bir hatıra nakledeceğim dedi. *"Bir gün kendisine dedim ki: Seydâ! Ben senden on yaş küçüğüm, ben evlenmeden duramadım. Hâlbuki ben; on beş senedir sana dikkat ediyorum sende asla kadınlara ait bir alâka görmedim. Yoksa Cenâb-ı Hak; sana kadınlara karşı bir his vermedi mi?" dedim. Seydâ şiddetli ve ciddî bir edâ ile: "Abdülmecid! Şimdi bir evlensem şu kadar kadınla evlenebilirim. Fakat ben yatağıma girdiğimde dahi hatırıma gelmiyor; çünkü, ben mahfuzum."* dediğini, Abdülmecid Efendi nakletmişti. Demek, Bediüzzaman, o gençlik heyecanını ve şevkini, İlm-i Kur'ân'a ve Mârifetullah'a tevcih etmiş...

Sonra ben, Hz. Üstad'dan şu hatırayı da arz ettim:

1954 yılından itibaren Hz. Üstad, yanında bulunan biz talebelerine, size Arapça öğreteceğim diye Arabî Mesnevî'den ders vermeye başlamıştı. Yanında Tahiri, Zübeyir, Ceylan, Bayram ve bu fakir Sungur bulunuyorduk. (Bilâhere Hüsnü kardeş de Urfa'dan Hz. Üstadın hizmetine gelmişti.) Ders esnasında, seyr ü sülûk-i ilmîsini anlatma sadedinde Hz. Üstad şu hatırayı anlatmıştı: *"Ben, Van'da Vali Tahir Paşa'nın konağında kalıyordum. Tahir Paşa, konağının üst kısmında bir oda bana tahsis etmişti. O zamanda hakâikden doksan kitap ezberimde, hafızamda idi. Ben her gece üç saat hafızamdan okuyarak üç ayda bir o doksan kitabı devrediyordum. Tahir Paşa beni zikir ediyor zannedermiş. Cenâb-ı Hakk'a şükür kardeşlerim, o doksan kitap, o tekrarlarım, o ezberlerim, Kur'ân'ın hakaikine çıkmağa bana basamak oldular. Sonra ben KUR'ÂN'a çıktım. Baktım: her bir Âyet-i Kur'ân, kâinatı ihata etmiş gördüm. Artık Kur'ân bana kâfi geldi, başka şeye ihtiyacım kalmadı.."* diye bu hatırayı naklettiğimde Abdülmecid Efendi (rahmetullahi aleyh) dedi ki: *"Evet yorganını üzerine çeker, duvara yaslanır üç saat mütemadiyen okurdu. Ve asla üç saatten evvel okumasını bırakmazdı.. Ah hazretim!. O zamanlar Seydâ çok ciddî ve sertti, kat'iyyen ihmale ve gevşekliğe müsamaha etmezdi. Ben 1956'da Isparta'da ziyaretine gittim, baktım yanındakilere, talebelerine çok şefkatle muamele ediyor, hâlbuki o zamanlarda bize çok ciddiyetle davranır, dersimize, hizmetimize sıkı sarılmamızı isterdi, bizi bazen döverdi."* diye, her gece üç saat hafızasından dersini tekrar ettiğini beyan etmişti.

O zamandaki ciddiyet ve şiddetine dair Ali Çavuş'tan da bir hatırası kısaca şöyleydi: *"O zamanlar Rusların Bitlis'e hücumu zamanların'da, o harblerde, Hz. Üstadın tam bir kumandan olarak daima önde, hem de gayet ciddî hareket ettiğini, o harb esnasında lâkaydlığı, ihmali affetmediğini, geri duranları icabında vuracağını.."* ifade ettiğini, Ali Çavuş'tan 1950 senesinde Ankara'da dinlemiştim.

Abdülmecid Efendi merhumun, 1956 senesinde Hz. Üstadı ziyaretinde ben askerdim, orada bulunamadım. Hz. Üstad çok sevinmiş, eski talebelerini de çağırmış; bir ziyafet vermiş.. Kim bilir ne zamandan beri görüşmemişler. Van'dan sonra her hâlde vicahi görüşmeleri olmamış, belki otuz seneden ziyade. Hz. Üstad, o görüşmeyi bir mânevî bayram olarak kabul etmiş.

1950 senesi ilk aylarında Hz. Üstad, bu âciz Sungur'u Ankara'ya Diyanet İşleri Reisi Ahmed Hamdi Akseki'ye iki takım külliyat (teksir ve el yazma) ile gönderdiklerinde A. Hamdi Akseki bir takım külliyatı, müşavere kurulu kitaplığına koyarken demişti ki: *"Ben daha dünyada Abdülmecid gibi bir âlim görmedim. Zaten Seydâ'nın (Üstad Bediüzzaman'ın) ilmi ise muvazeneye, hesaba gelmez; çünkü onun ilmi vehbîdir."* Demişti. (Abdülmecid Efendi o zaman Nevşehir'in Ürgüb müftüsü idi.)

Bu iki zât, Abdülmecid ve Abdurrahman Efendiler ki Nurs-ludurlar. Hz. Üstad Bediüzzaman Said Nursî hakkında bir yazı kaleme alan Mekke-i Mükerremede Seyyidler cemaatinden Muhterem Muhammed İbrahim Elmas, İmam Bediüzzaman'ın onu büyük vazifeler yaptığına ehil kılan birçok sıfatları arasında selâmet-i fıtriyesi hakkında diyor ki:

"Evet herkes selâmet-i fıtriye üzere doğar. Fakat onun farklı ciheti Cenâb-ı Hakk'ın ona muhafaza edici bir muhiti ihtiyar etmesidir. Başta peder ve validesi sonra etrafındaki toplum. Çünkü, o toplum, îmân ve tasdik-i kalbi, itminan ve teslim-i fikri atmosferini gösteren safi, İslamî bir toplum idi."

Bu münasebetle o cemaat yani Hizan, bilhassa Nurs karyesi, biraderi Abdülmecid ve biraderzâdesi Abdurrahman'ın da memleketidir. Bu itibarla o cemaat hakkında, Nurs hakkında Seyyid Muhammed İbrahim Elmas'ı ta'yid eden, Hz. Üstadın şu mektubunu da buraya teberrüken koymak isterim. Yani: "Bu zevat-ı âlişân, nasıl bir mahiyette doğmuşlar ve na-

sıl beslenmişler, ruh ve kalbleri, akıl ve vicdanları nasıl bir atmosferde neşv-ü nema bulmuşlar.” anlaşılsın:

Aziz kardeşlerim!

Risale-i Nur’un zuhurundan kırk sene evvel, geniş bir hiss-i kable’l-vuku’, acib bir tarzda; hem bende, hem bizim köyde, hem nahiyemizde tezâhür ettiğini şimdi bir ihtar-ı mânevî ile kat’î kanaatim gelmiş. Şefik ve kardeşim Abdülmecid gibi eski talebelerime bu sırrı fâşetmek isterdim. Şimdi Cenâb-ı Hak sizlerde çok Abdülmecid’leri ve çok Abdurrahman’ları verdiği için, size beyan ediyorum:

Ben on yaşında iken, büyük bir iftihar, hattâ bazan temeddüh sûretinde bir hâletim vardı; istemediğim hâlde pek büyük bir iş ve büyük bir kahramanlık tavrını takınıyordum. Kendi kendime der idim: Senin beş para kıymetin yok. Bu temeddühkârane hususan cesarette çok fazla gösterişin ne içindir? Bilmiyordum, hayret içinde idim. Bir-iki aydır o hayrete cevab verildi ki; Risale-i Nur, kable’l-vuku’ kendini ihsas ediyordu. Sen âdi odun parçası gibi bir çekirdek iken, o firdevs salkımlarını bilfiil kendi malın gibi hiss-i kable’l-vuku’ ile hissedip hodfüruşluk ederdin.

Bizim Nurs köyümüz ise; hem eski talebelerim, hem hemşehrilerim biliyorlar ki; bizim köyümüz, fevkalâde gösteriş ve cesarette ileri göstermek için temeddühü çok severdiler, güya büyük bir memleketi fetheder gibi kahramanane bir tavır almak istiyordular. Ben hem kendime, hem onlara çok hayret ederdim. Şimdi hakikî bir ihtar ile bildim ki: O masum Nurslu insanlar, Nurs Karyesi Risale-i Nur’un nuruyla büyük bir iftihar kazanacak; o vilâyetin, nahiyenin ismini işitmeyen, Nurs Köyü’nü ehemmiyetle tanıyacak diye bir hiss-i kable’l-vuku’ ile o nimet-i ilâhiye’ye karşı teşekkürlerini temeddüh sûretinde göstermişler.

Hem o nahiyemiz olan Hizan Kazası'na tâbi' Isparta'da, birdenbire meşhur Seydâ namında Şeyh Abdurrahman-ı Tâgî himmetiyle o kadar çok talebeler ve hocalar ve âlimler çıktılar ki, bütün Şark Vilâyetleri *onlar ile iftihar eder bir şekil aldığı zaman, içlerinde münazara-i ilmiye ve pek büyük bir himmetle ve pek geniş bir daire-i ilim ve tarikat içinde öyle bir vaziyet hissediyordum ki, güya rû-yi zemini fethedecek bu hocalardır. Eski meşhur ulemâ ve evliyalar ve allâmeler ve kutublar, onların medar-ı bahsi oldukça ben de dokuz-on yaşında iken dinliyordum. Kalbime geliyordu ki; bu talebeler, âlimler ilimde, dinde büyük bir fütuhat yapmışlar gibi vaziyet alıyorlardı. Bir talebenin bir parça ziyade zekâveti olsa idi, büyük bir ehemmiyet verilirdi. Münazarada, bir mes'elede birisi galebe çalsa büyük bir iftihar alırdı. Ben de hayret ediyordum; o hissiyat bende de vardı. Hattâ tarikat şeyhleri ve dairelerinde medar-ı hayret bir müsabaka; hem nahiye, hem kaza, hem vilâyetimizde vardı. O hâletleri başka memleketlerde o derece göremedim. Şimdi bir ihtar ile kat'î kanaatim geldi: O talebe arkadaşlarım, o üstadlar hükmünde hocalarım, o mürşidlerim, evliya ve şeyhlerim; bir hiss-i kabl-e'l-vuku' ile ruhu hissedip akıl bilmeyerek -ki en lüzumlu bir zamanda- o talebeler içinde ve o hocaların şakirdleri içinde ve o mürşidlerin müridleri içinde parlak bir nur çıkacak, ehl-i îmânın imdadına gelecek diye o istikbaldeki nimet-i ilâhiye'ye gayet ağır ve acib şerait içinde ve hadsiz muarızların karşısında ve bin seneden beri kuvvet bulan dalâletin mukabilinde ve gayet vehham ve garazkâr düşmanlarımızın desiselerinin ihatasında ve iki dehşetli mahkemenin uzun tedkikatında Risale-i Nur'un bu fevkalâde galebesi ve harikulâde perde altında tenviratı ve düşmanlarını mecbur edip serbestiyetini kazanması gösteriyor ki; o mevkiine lâyıktır ki, kable'l-vuku' İmam-ı Ali (radıyallahü anhu) ve Gavs-ı A'zam (kuddise sırruhû) ondan haber verdikleri gibi, bunlar köy ve nahiye ve*

vilâyetim, benimle beraber şuursuz olarak geleceğini hissedip mesrur olmuşlar.(Hâşiye)

Sizi eski talebelerim ve eski arkadaşlarım ve kardeşim ve biraderzâdem Abdülmecid ve Abdurrahmanlar bildiğimden, bu mahrem sırrı size açtım.

Evet ben yirmi dört saat evvel hassasiyetimle ve âsabımın rutubetten tesiriyle rahmet ve yağmurun gelmesini hissettiğim gibi, aynen öyle de; ben ve köyüm ve nahiyem, kırk dört sene evvel Risale-i Nur'daki rahmet yağmurunu bir hiss-i kable'l-vuku' ile hissetmişiz demektir.

Umum kardeşlerimize ve hemşirelerimize selâm ve dua ederiz ve dualarını rica ederiz.

* * *

Abdülmecid Efendi Üstad Bediüzzaman'a 1951'den sonra Tâlikât namındaki Arapça bir eserini takdim ederken eserin başında ve sonunda kendi el yazısı ile şu ifadelerde bulunmuştur.

Ulvî bir hatıra olarak kendi el yazısıyla aynı ifadeleri, gelen nesl-i âtinin enzarına takdim ediyoruz. Ebeden ruhları şâd olsun.

Birinci not: **Hazreti Seydâ**

Merhum ve şehid Molla Habib'in dest-i hattiyle Burhan-ı Gelenbevî'yi okur iken yazdığı Tâlikât namiyle takriratınızı takdim etmekle ellerinizden öper duânızı isterim.

Ey bu ibretâmiz evraka bakan zât!

Birinci Harb-i Umûmî'den evvel Van vilâyetinde Bediüzzaman talebelerine hususan kardeşi ve Molla Habib'e ders ve-

---

(Hâşiye) Evet Risale-i Nur'un tercümanı hem fakir, hem âdi iken; şansız ve âmi bir haneden olduğu hâlde, tarihçe-i hayatında yazıldığı gibi; fevkalâde istiğna ve hediye ve sadakaları kabul etmemek ve emsalsiz bir izzet-i ilmiye namıyla kimseye baş eğmemek ve tenezzül etmemek ve haddinden bin derece ziyade işlere girişmek gibi hâller, bu mezkûr sırdan ileri gelmiştir.

rirken İlm-i Mantık'a dair te'lif ettikleri ve henüz ikmal edemedikleri iki adet eserlerinin müsveddeleridir. Zamanın selleri içinde her iki kardeş birbirlerinden ayrıldılar ennihaye Abdülmecid namındaki küçük, Ürgüp müftüsü olup 1940 senesinde Ürgüb'e geldi.

Bu müsveddeleri o zamanın yadigârı olarak muhafaza etmekte idi. Fakat heyhat, sümme heyhat, o da gitti, o da gitti... Zaman da geçti gitti.

Acaba bu müsveddeleri açıp okuyacak bir kimse olacak mı ve öyle bir zaman gelecek mi? Heyhat heyhat.

Tâbe mahşer mihnet dert ve gamla gezerim,

Ey gönül kaderdir çekerim.

Abdülmecid Nursî, Tâlikât kitabının sonuna da şu notu düşer:

Bu Tâlikât namındaki risale, Bediüzzaman Said Nursî'nin Burhan-ı Gelenbevî üzerine yazdığı hâşiyedir.

Bu risaleyi yazan halka-i dersinde bulunan en sevdiği Habib namında bir talebesi idi. Habib Burhan-ı Gelenbevî okur iken Bediüzzaman'ın takrirlerini hâşiye şeklinde yazar idi. Bu da 1329 da idi. Birinci Harb-i Umûmî koptu. Bediüzzaman ile Habib vaiz sıfatıyla Van fırkası ile beraber Erzurum cephesine gittiler. Bir sene sonra dönüp Van'a geldiler. Ermeniler tarafından Van alındı. Bizler de Gevaş kazasına çekildik. Habib orada şehit oldu. Habib'in dest-i hattı ile ve Bediüzzaman'ın ifadesiyle yazılan şu risaleyi muhaceret esnasında memleketten memlekete şehirden şehire çıkıp girmek neticesinde 1940 da Malatya'dan Ürgüb'e müftülük memuriyetiyle geldim. Bu risale perakende bir hâlde evrak ve kitaplar içinde dağılmıştı, topladım, ciltlettirdim. Olur ki bir zaman gelir ilmî ve dinî bir haşr u neşir olur, bu gibi risaleleri okuyacak insanlar meydana çıkarlar o zaman bu risale ne gibi bir zekâ ve ne

kadar yüksek bir fikirden çıktığı anlaşılır. Fakat heyhat ne o zaman gelir ve ne o demler bulunur. Vesselâm.

Mustafa SUNGUR

Birinci Bölüm

Abdurrahman NURSÎ

Bediüzzaman Said Nursi'nin Tercüme-i Hâli'nden

Bir Hulâsadır

Bediüzzaman 1293 tarihinde Bitlis vilâyeti Hizan kazası Isparit nahiyesine tabi "Nurs" karyesinde tevellüd etmiştir. Pederi Mirza namında bir zâttır. Dokuz sene hayat-i tufuliyetini aşiyane-i pederde imrar ettikten sonra tahsile başlar. Büyük kardeşi Molla Abdullah nezdinde üç sene kadar Şark Vilâyetlerinde cari olan usûl dairesinde emsâli gibi Nahiv ve Sarf'ın mebâdisine kadar mutavassıt bir derecede (yani İstanbul usûlünce izhârı) tahsil ettikten sonra biraderinden ayrılır.

O bölgede talebe-i ulûm istedikleri zaman diledikleri hocanın nezdine gidip arzu ettikleri kitabı tederrüs ederler. Yani talebe hocanın arzusunda tâbi olmayıp bilâkis hoca talebenin re'yine tâbidir. Bediüzzaman da bu usûle tâbi olarak Siirt'e azimet eyledi.

Siirt'de *Molla Fethullah Medresesi*'nde iki ay tahsil ile meşgul olduktan sonra Siirt'i terkle Müküs'de bulunan *Medrese-i Emîrü'l-Hasan Veli*'nin Müderrisi olan Molla Abdülkerim Efendi'nin nezdine giderek o zâttan iki ay kadar ahz-i feyz ettikten sonra *Vastan*'a azimet eyledi. Vastan'da tahsil ile meşgul olmayıp yalnız bir ay kadar tebdil-i hava için ikametten sonra *Bayezid*'e tevcih-i hareket eyledi. İşte hakikî tahsilinin başlangıcı bu tarihten itibar olunur.

Bayezid'de Şeyh Mehmed Celâlî Hazretleri'nin nezdinde yaptığı bu hakikî ve ciddî tahsili, üç ay kadar devam

etmiştir. Fakat pek gariptir. Zira Şarkî Anadolu usûl-ü tedrisiyle, *"Molla Câmi"* den nihâyete kadar ikmal-i nüsah etti. Buna da her kitaptan bir veya iki ders, nihâyet on ders tederrüs etmekle muvaffak oldu ve mütebâkîsini terk eyledi. Hocası Şeyh Mehmed Celâlî Hazretleri ne için böyle yaptığını sual edince Molla Said cevaben:

Bu kadar kitap okuyup anlamaya muktedir değilim. Ancak, bu kitaplar bir mücevherat kutusudur, anahtar sizdedir. Yalnız sizden bu kutuların içinde ne bulunduğunu göstermenizin istirhamındayım, yâni bu kitapların neden bahsettiklerini anlayayım da, bilâhare tab'ıma muvafık olanlara çalışırım, demiştir.

Maksad ise, esasen kendisinde fıtraten mevcud bulunan îcad ve teceddüd fikrini medrese usûllerinde göstermek ve bir teceddüd vücuda getirmek ve bir sürü hâşiye ve şerhlerle vakit zâyi etmemekti. Bu sûretle, ale'l-usûl yirmi sene tahsili lâzım gelen ulûm ve fünûnun zübde ve hulâsasını üç ayda tahsil ve ikmal etmiştir.

Bunun üzerine hocalarının; "hangi ilim tab'ına muvafık" olduğu sualine cevaben:

"Bu ilimleri birbirinden tefrik edemiyorum. Ya hepsini biliyorum veyahut hiçbirisini bilmiyorum." der.

Herhangi bir kitap eline alırsa, anlardı. Yirmi dört saat zarfında "Cem'ü'l-Cevâmi'", "Şerhü'l-Mevâkıf'", "İbnü'l-Hacer" gibi kitapların iki yüz sahifesini, kendi kendine anlamak şartiyle mütalâa ederdi. O derece ilme dalmıştı ki, hayat-ı zâhirî ile hiç alâkadar görünmezdi. Hangi ilimden olursa olsun sorulan suale tereddütsüz derhâl cevap verirdi.

Fakat bizzât kendisinde bu anlayışın hakikatine ve sair ulemânın anlayışına muvaffak olup olmadığı, hakkında şüpheye düşerek Kürt ulemâsından mümtaz sîmalarla mülâkat ve şüphesini izale ile taberrüken bir iki ders

tederrüs etmeye karar verdi. Hocasından mezuniyet alarak Bitlis'e müteveccihen hareket eyledi. Fakat yolu da takip etmezdi. Dağlarda bayırlarda geze dolaşa üç ay sonra Bitlis'e vasıl oldu.

Omzunda bir pösteki "derviş" seyyah kıyafetinde Şeyh Emin Efendi'nin tekkesine gidip iki gün dersinde bulundu. Şeyh Emin Efendi, Bediüzzaman'a kisve-i ilmiye giydirmek teklifinde bulunduysa da Bediüzzaman, o vakit sinn-i bulûğa vasıl olmamış olduğundan kendisine muhterem bir müderris kıyafetini yakıştıramadı. Çünkü, Şark Vilâyetlerinde kisve-i ilmiye müderrise mahsustur. Talebe sarığı saramaz, "Ben bir çocuğum, nasıl hoca olurum?" diye Şeyh Emin Efendi'nin teklifini reddeyledi. Ve sekiz dokuz ay evvel Şirvan'da terk ettiği büyük kardeşinin nezdine gitti.

Kardeşi Molla Abdullah, Bediüzzaman'a hitaben: "Said, ben Şerh-i Şemsiye'yi okudum. İkmal ettim, sen ne okudun?"

Bediüzzaman: Seksen kitabı okudum.

Molla Abdullah: Ne demek?

Bediüzzaman: İkmal-i nüsah ettim ve sırada dahil olmayan birçok kitapları da okudum.

Molla Abdullah Bediüzzaman'ı imtihan ederek kifâyet-i ilmiyesini bittakdir, sekiz dokuz ay evvel talebesi bulunan Said Efendi'yi şimdi kendisine üstad kabul eyledi. Bir iki ay kardeşiyle beraber Şirvan'da ikamet... Ba'dehu Siirt'e gitti. Orada dört defa teberrüken Molla Fethullah'ın dersini dinledi. Ara sıra Molla Fethullah ile mubahesede bulunarak müşarünileyhi hayretlere müstağrak eyledi. Molla Fethullah bu genç talebesinin ilim ve fazlına dair pek çok defa medh ve sitayişte bulundu. Siirt ulemâsı bir yerde ictima ederek Molla Said'in imtihan ve verdiği cevaplardan pek ziyade ibraz-i sitayiş ve takdirat ettiler.

İkinci derecede bulunan bazı hocalar, saika-i rekabetle hazmedemeyerek beyinlerinde bir münaza zuhur etti. Ahali nazarında Bediüzzaman bir veli derecesinde mevki ve hürmet sahibi bulunduğu cihetle ahalinin bir kısmı yardım ederek muhalifini mağlup ettiyse de canı sıkılarak Siirt'i terk ile tekrar Bitlis'e gitti. Bu esnada 14-15 yaşında bulunuyordu. İlim ve fazl ve cesaret ile ol havalide şöhreti yayıldı. Hattâ "Meşhur Molla Said" lâkabıyla telkib olundu.

Bitlis'te Şeyh Emin Efendi ve sair ulemâ ile muâraza ve mücadele-i ilmiyede bulunup cümlesini teslimiyete icbar eyledi.

Ulemâ arasında mevkiini muhafaza için her fenne dair bir iki metin hıfz etmek mecburiyetinde kaldı. Bilhassa Din-i İslâm'a vârid olan şek ve şüpheleri reddetmek için "Metâlib" ve "Mevâkıf" nam eserler ile ulûm-u âliye (Sarf, Nahiv, Mantık vesaire) ve âliye (Tefsir ve İlm-i Kelâm vesaire)ye dair kırk kadar kitabı iki sene zarfında hıfzeyledi. Hattâ, her gün okumak şartiyle, hıfzettiği kitapların üç ayda bir kere devrine muvaffak oluyordu.

Bitlis'de birçok ulemâ bulunup Van'da öyle ma'ruf bir âlim bulunmadığından Van'a gitti. Orada ikamet ve on beş sene tedris ve aşâir içinde irşad seyahatle imrar-ı hayat eyledi. Van'da bulunduğu esnada vali ve memurîn-i saire ile ihtilât ederek ilm-i kelâm'ın eski tarzı bu asrın şükûk ve şübehâtının reddine kâfi olmadığından ve fünûn-u cedîdenin tahsilini elzem gördüğünden tarih, coğrafya, riyaziyat, tabiiyat, mevalid, felsefe fenlerini az bir zaman zarfında elde etti. Şu fünûnu bir hocadan tahsil ettiği zannolunmasın. Kendi mütalâası sayesinde hakkıyla anlamıştır.

Hattâ bir gün bir coğrafya muallimiyle fennü'l-mekzura oldukça bir vukufu müstelzim olan bir mubahesede bulunur. Mubahaseyi diğer bir geceye ta'lik ile, yirmi dört saat zarfında pek mufassal olmayan bir coğrafya kitabını hıfz

eder. Ferdası gün Tâhir Paşa'nın konağında muallim efendiyi coğrafyada ilzam eder.

Demek ki, yirmi dört saat zarfında bir Sultani Muallim derecesinde coğrafyayı elde etmiştir. Aynen böyle bir muaraza neticesinde beş gün zarfında kimya-yı gayri uzvî'yi (inorganik kimya) anlayıp kimya muâllimiyle muarazaya girişir ve onu da ilzam eder. Bunca garabet gösterdiğinden dolayı Bediüzzaman lâkabıyla telkib olundu.

Bediüzzaman Said Nursî kendine has bir usûl-u tedris îcad ederek o usûl dairesinde tedrisde bulunurdu. Şöyle ki: Ulûm-u diniye ile fünûn-u asriye'yi mezc, hakaik-i diniyeyi fünûn-u müsbete ile te'yid ve teşyid etmek sûretiyle talebenin tenvir-i ezhanına sarf-ı himmet eyledi.

Bütün himmetini ilim ve irfan ve bilhassa Şark Vilâyetlerine neşr-i maarif hakkında sarf ediyordu. Hattâ Van, Bitlis ve Diyar-ı Bekir vilâyetlerinde Dâru'l-Fünûn şeklinde üç-dört medresenin küşadı için İstanbul'a geldi. Her ne kadar çalıştı ise de maatteessüf tevkifhane ile tımarhaneden başka bir neticeye destres olamadı.

Tekrar Van'a avdet ederek millî bir medrese küşad ve tedrise devamlı eski fikrine dair sa'y ederdi. Bu defa bidâyeten tali' rû-y-i muvafakat gösterir gibi oldu. Câmiü'l-Ezher'e şebih (Medresetü'z-Zehrâ) namında Van'da bir medresenin küşadına irade-i seniyye zuhur ettiyse de harb-i umûmî zuhur etti.

Eskiden beri nezdinde bulunan talebeleri kesesinden iaşe eylemekle beraber sırf hasbeten lillâh tedris ederdi. Talebeleri de hakikî bir fedakâr olarak yetiştirir idi.

Bunca muarazât ve mücadelât-ı ilmiyede hiçbir zaman sail vaziyetini ihtiyar etmemiş, daima mücib mevkiini ihraz eylemiştir. Bu vaziyet ne derecede iktidara vabeste olduğu izahtan varestedir.

Fakat bir nokta arz etmek isterim ki: O da Bediüzzaman'ın ulüvv-ü menzelet ve fazilet-i ahlâkiyesini mübindir. Şöyle ki; Muarız bulunan zâtı mahcup etmemek için sual sormaktan içtinab etmiştir.

Kendi mahcubiyetini nazar-ı itibara alıp muarızını mahcubiyetten vikayeye çalışan bir zâta tarih sahifelerinde nadiren tesadüf olunur derecededir. Hattâ İstanbul'da bile herkesin sualine cevap vermeye hazır bulunduğuna dair ilân etti. Onunla muaraza eden zevata hiçbir sual irad etmediği müddeama bir bürhan-ı kat'î teşkil eder zannındayım.

Bitlis'te Şeyh Emin Efendi ile vuku bulan mücadeleden ahali beyninde bir tefrika ve münazaa hasıl oldu. Hükümet işe müdahale ederek Bediüzzaman'ı oradan nefy etti.

Bir müddetten sonra menfa'sından firar ederek Siirt'e tâbi Tillo kasabasında "Hâsiye" künbeti denilen türbeye kapandı. Orada Kamûs-u Okyanus'u "Babü's-sin'e kadar hıfzeyledi.

Bir gün, ne fikre mebni Kamus'u hıfzeylediğini sordum; "Kamûs her bir kelime kaç mânâya geldiğini yazıyor, ben de Kamûs'un aksine olarak her bir mânâya kaç kelime müstamel olduğuna dair bir kamûs yazmak merakına düştüm. Bu heves üzerine hıfzeyledim. Fakat sonra Mısır'da bir cemiyet tarafından böyle bir eser vücuda geldiğini haber aldım. Sa'yim heba oldu." cevabında bulundu.

Kendi kendime düşündüm; teessüfle dedim ki, rehbersizlikten neler zayi olup gidiyor. Öyle bir zekâ, böyle bir heves uğrunda sarf edilir mi? Oradan çıkıp Cezire'ye gitti. Cezire hocaları bidâyet-i emir'de muarazaya kalkıştılarsa da bilâhere kendilerine hoca kabul ederek nezdinde ders okumaya başladılar.

Her iki ay bir yerde vakit geçirmeye alışan Bediüzzaman Cezire'den Mardin'e şedd-i rihal eyledi.

Mardin'de siyasetle uğraştığından istibdadın müsaadesizliğinden eli ve ayağı bağlı bir sûrette Bitlis'e nefyedildi.

O seferde garip bir vak'a vardı, inşaallah mufassalan yazılacaktır. O zamana kadar Bediüzzaman'ın malûmatı hep sünuhat kabilinden olduğu cihetle uzun uzadıya sa'y ve mütalâaya lüzum görmezdi. Fakat o zamanda sinn-i bülûğa vasıl olduğundan mı, yahut siyasete karışmasından mı, her ne sebepten ise eski sünuhat yavaş yavaş kaybolmaya başladı.

"Bediüzzaman, Van'da on beş sene tedris ve aşâirin irşadı için aralarında seyahatlerle imrar-ı hayat etti. Van'a ilk geldiği zaman, vali ve me'murin ile ihtilât ederek, dünya ahvali ve içtimaî mes'elelerle de yakından ilgilendi. Hem şu kanaat ve neticeye vardı ki; asr-i hazırda yalnız eski tarz İlm-i Kelâm, Din-i İslâm hakkında varid olan şükûk ve şübehatın reddine kifâyetli değildir. Bu sebeple, yeni fennî ilimlerin de tahsilini lüzumlu ve zaruri gördü. Bunun için tarih, coğrafya, riyaziyat, kimya, biyoloji, felsefe vesaire fenlerden birçoğunu az zaman zarfında elde etti. Fakat bu mezkûr ilimleri bir hocadan, bir muallimden öğrenerek değil, kendi kendine çalışarak mütalâa etmek sûretiyle bihakkın tam öğrenmişti.

Tarihçe-i Hayat'ın Abdurrahman Nursî Tarafından Kaleme Alınan Zeyli

Lemaât divanının sahibi amcam Said Nursî'nin tercüme-i hâlini muhtasaran müstakil bir risalede yazmıştım. Fakat iki buçuk seneden beri Dâru'l-Hikmeti'l-İslâmiye'nin vazifesini ona yüklettirdiler. O da derdi ki; "Ben bunu terk edeceğim. Fakat millete de bir hesap vermek isterim." Bendeniz de amcamın "Dâru'l-Hikmeti'l-İslâmiye"deki vazifesinden nasıl hesap vermek istediğine dair birkaç söz yazıyorum:

Bundan iki buçuk sene evvel ki 1334 senesi idi; amcamın rızası olmadan Dâru'l-Hikmeti'l-İslâmiye'ye a'za tayin edildi. Fakat esarette çok sarsılmış olduğundan on ay me'zunen vazifeye gitmedi. Hattâ çok defalar istifa etmek teşebbüsünde bulundu. Fakat ahbapları bırakmadılar. Bunun üzerine vazifeye devam etti ki, bir buçuk sene oluyor. Bidâyette hâline dikkat ettim ki, zaruretten fazla kendine masarif yapmıyordu. "Maişetce neden bu kadar fena yaşıyorsun?" diyenlere de cevaben derdi ki: "Ben Sevad-ı A'zam'a tâbi olmak isterim, sevad-i a'zam ise bu kadar tedarik edebilir. Ben ekalliyet-i müsrife'ye tabi olmak istemem." Ve Dâru'l-Hikmet'ten aldığı maaştan miktar-i zarureti ayırdıktan sonra mütebâkîsini bana vererek "hıfzet" derdi. Ben de o bir sene zarfındaki fazla kalmış olan paraları amcamın bana olan şefkatine, hem malı istihkar etmesine itimaden haberi olmadan tamamen sarf ettim. Sonradan bana dedi ki: "Bu para bize helâl değildi. Millet malı idi. Ne için sarf ettin. Madem ki, öyledir, ben de seni vekilharçlıktan azl ile kendimi nasb ettim." Ondan sonra ayda bana yirmi banknot, kendisine de on beş tefrik ederdi. Fakat başka masraflar da onun on beşine dahil idi. Demek ayda on, on iki banknot kendisine kalıyordu. Fazla kalan mütebâkî paraları kendisi hıfz eyledi.

Bir müddet aradan geçti. Hakaikten on iki te'lifatını tab ettirmek (03.08.1918) kalbine geldi ki; hakaikten on iki te'lifatını din namına tab' ettirdi. Toplanan yedi yüz kadar banknotları o te'lifatların masarıf-i tab'iyesine verdi. Yalnız bir iki küçük müstesna olmak üzere diğerleri meccanen etrafa dağıttırdı. Ne için sattırmadığını sual ettim. Dedi ki; "Maaşdan bana kut-u lâ-yemût caizdir. Fazlası millet malıdır. Bu sûretle millete iade ediyorum."

Dâru'l-Hikmeti'l-İslâmiye'deki hizmeti hep böyle teşebbüs-ü şahsiyemle idi. Çünkü orada müşterek iş görmek için bazı maniler görüyordu. Zannımca kariler de bunu bilirler ki, müşarünileyh kefenini boynuna takmış ve ölü-

münü göze almıştır. Ve Dâru'l-Hikmeti'l-İslâmiye'de demir gibi dayandı. Ecnebi tesiratı Dâru'l-Hikmet'i kendine alet ettiremedi. Ve o yanlış fetvaya karşı dayandı, reddetti. İslâmiyet'e muzır bir cereyan ortaya atıldığı vakit, o cereyanı kırmak için küçük bir eserini neşrettirdi. Hattâ Anadolu'dan istediler, gitmedi. Demişti: "Ben, tehlikeli yerde mücahede etmek istiyorum. Siper arkasında mücahede etmek hoşuma gitmiyor. Anadolu'dan ziyade burayı daha tehlikeli görüyorum."

Başka kitapları yanında bulundurmazdı. Ona dedik; "Ne için başka kitaplara bakmıyorsun?" derdi; "Her şeyden zihnimi tecrid ile Kur'ân'dan fehm ediyorum", nakletse bazı mühim gördüğü mesaili yine tagayyürsüz kendi âsârından alır tekrar eder. Derdik ki "Ne için aynen böyle tekrar ediyorsun? Derdi: "Hakikat usandırmaz, libası değiştirmek istemem." Kendisine derdik: "Neden en ulvi hakaik-i diniye ile beraber bazı mesail-i siyasiyeyi de kitaplarda derc ediyorsun?" cevaben derdi ki: "Çocuğa ilâcı içirmek için bir şekerleme gösterilir, ta ki, o da ağzını açar, ilâcı o vasıta ile içirir. Efkar-i âmme de siyaset için ağzını açmış, ben de tiryakı içirmek için siyaseti de zikrettim." Fakat maatteessüf pek İ'câzkârane söylediği için istifade umumî olmuyor. Hattâ kendi kitaplarından aldığı bazı mesaili dahi aynen diğer eserlerinde zikrediyor. Başka müellifler gibi mânâ tekerrür ettikçe başka sûret giydirmiyor. Demek bir buçuk sene me'zuniyetinden sonra vazifesinde bulundu. Şimdi daha başka yere gitmek için niyet etmiştir. Ve millete hitaben diyor ki: "Ey millet, burada o kadar mani çoktu ki, iş görmek pek müşküldü. Ben bu kadar yapabildim, beni helâl et!"

Hem kendisine derdik: "Neden bu kadar sarsıldınız?" Derdi: "Ben kendi âlâmıma tahammül ettim, fakat İslâm'ın âlâmından gelen teellümat beni ezdi. Âlem-i İslâm'a indirilen her bir darbe en evvel kalbime indiğini hissediyor-

dum. Onun için bu kadar sarsıldım. Fakat bir ışık görüyorum ki, o âlâmı unutturacak inşaallah...”

Tesadüf-ü garibedendir: Lemeat kitabının tarihi hilâl yıldız çıktı ki, نَجْمُ أَدَبٍ وُلِدَ لِهِلاَلَيْ رَمَضَانَ (Yâni: Ramazan’ın iki hilâlinden doğmuş bir edeb yıldızıdır.) Hem de tesadüfi olarak kitabının âhirinde de hilâl yıldız gelmiş tabiatı serbest bırakarak hiç nazm yapmadığı hâlde bu kitap tamamen Sancak Marşı’nın vezni gibidir ki, pek garip bir tesadüftür. Ramazan’dan birkaç gün evvel bazı satırları numune olarak yaptı. Ahbaplarına gösterdi. Biri müstesna kimse teşci’ etmedi. Fakat bir arzu-yu musırraneye ittibaen Lemeat’ı Ramazan’ın bidâyetinde hilâl vaktinde yapmaya başladı. Ve Ramazan’ın âhirindeki hilâlde bitirdi. Hem de der ki: “Bu Ramazaniye kitabımı kim alsa, her kıt’asını dikkatle okumasa, lâfz ve namın perişaniyetine bakıp mânâsının anlamasına çalışmasa helâl etmem. Çirkin bir sadefte güzel bir cevher bulunabilir. Kitabındaki tesadüfe dair konuşurken semâda hilâl yıldız, sancağ-ı İslâm’ın resmini tersim etti. Amcama dedim: “Kitabındaki tesadüf, sahife-i semâda tanzir ediyor.” Cevaben dedi: “Ben zâten tesadüf denilen şeyi kabul etmem. Her şeyde bir hikmet var. Hem tesadüf tekerrür etse tesadüf olmaz. Bir kasdı ihsas eder. Kâinat birbiriyle münasebetdardır. O dakik münasebatın mânâları var. Vazıhan bilmediğimiz için tesadüfle tabir ediyoruz.” İşte bütün bunlardan tefe’ül çıkıyor ki: “İ’lâ-yı kelimetullah”ın bayrağı olan hilâl yıldız bayrağı teâli edecek, eski şevketini bulacak inşaallah.

Âsârı Hakkında Takrizan Küçük Amcam Böyle Söylemişti:

Hakkın cevher-i âliyesiyle elmas-ı hakikattan
Şükuke karşı yapılmış olan bir seyf-i kâtı’dır.

Mezheb basamaklı şu semâvat-i kemâlâta

Urûc etmek için hakkıyla bir nurani mirkattır.

Küçük Biraderi.

Bendeniz de Asarındaki İ'câz ve Metanetine Dair

Takrizen Bu Sözleri Söylüyorum:

Olmasaydı ger demir mermer-misâl lâfzı tamam

Ateş-i kuvvet-i mânâya dayanmazdı kelâm

Hakikatte çemenzar-ı hakaiktir bu her dem

Ki olmuş Cennet-i A'lâ-i Kur'ân'dan o mülhem

Bu bahr-i muhtelif elvan ve emvacın içinde..

Nesim-i kalb-i mecruha deva merhem

Buharatı çıkar ta ki semâvat-ı ukule

Sehabatı bütün teşkil eder o hem

Atar na'ra o rahmetli bulut şimşekleri saçar

Yakar kalbin zemininde bırakmaz şüphe-i hem ve hem

Yağan yağmurları neşv ü nemâ ezhara verirler

Hakikattir ki, onlarda birer dane şifadır hem

Biraderzâdesi Abdurrahman.

Dâru'l Hikmeti'l-İslâmiye'de İken

Tab' ve Neşrettiği Asar:

İşaratü'l-İ'câz fî Mîzani'l-İ'câz,

Noktatün min Nur-i Ma'rifetillâh,

Şuaat-ı Ma'rifeti'n-Nebi,

Lemeât, Tuluât, Sünuhât,

Kızıl İ'câz,

Rumuzât,

İşarât,

Hutuvat-i Sitte,

Hakikat Çekirdekleri: Birinci Cüz,

Hakikat Çekirdekleri: İkinci Cüz.

Abdurrahman Nursî'nin Naklettiği, Üstad İle İlgili İki Hatıra

Ben Çabuk Ölmem

"Bir gün Molla Said, Bitlis'in "Guh-Meydan" mevkiindeki Askeri kışlanın içine girmek ister. Askerler "yasak" dedilerse de, duymazlıktan gelerek kışlaya girer. Mani olmak isteyen beş tane askerle kavga eder. Molla Said, kendisiyle boğuşan bu beş neferden daima ikisini yıkıyor diğerleriyle pençeleşiyordu. Bu döğüş esnasında askerlerin birisi tüfeğine el atınca, Molla Said atılıp tüfeği elinden almaya muvaffak olur ve sopa yerinde is'timal eder. Bu defa kışladan yirmi asker daha gelir, başına üşüşürler. Molla Said bir on beş dakika kadar bir zaman daha mukavemet ederek dövüşü devam ettirir ise de, birçok darbelerin tesiriyle yere yıkılır, baygın düşer. Tam o sırada hâdise yerine bir albay gelir ve neler olup bittiğini sorar. Askerler:

"Bir eşkıyadır, yakaladık ve öldürdük." derler.

Molla Said bunu duyunca hemen doğrulup ayağa kalkar ve askerlere:

"Yalan söylemeyiniz, ben öyle çabuk ölmem!"

Kumandan, Molla Said-i Meşhur olduğunu görünce, askerlere ağır itaplarda bulunur. Molla Said hemen müdahale ederek:

“Askerlere itab etmeyiniz! Çünkü hata benimdir. Hem de onlara helâl ediyorum. Zira onlardan öcümü almışım. Hem benim vurduklarım daha çoktur. Yalnız benim darbelerim, umuma dağıldı, onlarınki ise, hepsi bende toplandı. Fakat teğmen bana vururken sövüyordu. Onu helâl etmem.”

Herkesin Bir Piri Vardır

Molla Said çok genç yaşta iken siyasî hayata atılır, vatan ve millete hizmete başlar. İlk hayat-ı siyasiyesi Mardin’de başlamıştır. Bunun üzerine bir mutasarrıfın pençe-i kahriyle, elleri bağlı, muhafız nezaretinde Bitlis’e nefyedildi. Jandarmalarla yolda giderken namaz vakti gelir. Namaz kılmak için, kaydların açılmasını jandarmalara ihtar eder. Jandarmalar kabul etmeyince, demir kayıdları bir mendil gibi açarak önlerine atar, jandarmalar, bu hâli kerâmet addedip hayretler içinde kalrlar. Teslimiyetle, rica ve istirham ile:

“Biz şimdiye kadar muhafızlarınız idik. Bundan sonra hizmetçileriniziz.” dediler.[3]

Öylece Bitlis’e gelirler.

Bitlis’te iken, bir gün kendisine, vali ile bir kısım memurların içki içtiklerini söylerler. Bu haberi duyan Bediüzzaman, “Madem ki buraya sürgün geldim. Bitlis gibi dindar bir memlekette hükümeti temsil eden bir zâtın irtikâb ettiği bu fiili kabul edemem.” diyerek, yanına bir rovelver ile bir hançer alarak işret meclisine gider. Evvelâ içki hakkında bir Hadis-i Şerif okuduktan sonra, pek ağır sözlerle içki meclisini kuranlara hitab eder. Valinin işaret ederek, kendisini yakalatmak ihtimalini göz önünde bulundurup, bir elini rovelverinin üzerinde bulundurur. Fakat vali bey, fev-

[3] Bir gün Bediüzzaman’a soruldu: Kaydı nasıl açtın? dedi: Ben de bilmem. Fakat, olsa olsa namazın kerâmetidir.

kalâde mütehammil ve hamiyetli bir zât olduğundan katiyen ses çıkarmaz. Nihâyet Molla Said oradan ayrılınca, Valinin yaveri Molla Said'e:

-"Yahu yaptığının farkında mısın? Sarf ettiğin sözler idamını mucibdir." der. Molla Said:

- "İdam aklıma gelmemişti. Hapis ve nefy zannediyordum. Maamafih bir münkeri kaldırmak yolunda, ölsem de mühim değildir." diye cevap verir.

Molla Said, oradan ayrılıp yerine döndükten bir iki saat sonra, Vali Bey onu taltif için iki polis vasıtasıyla çağırır. Polislerle birlikte vali beyin makamına girerken, vali Ömer Paşa kendisine hürmeten ayağa kalkar ve hattâ elini öpmek için kendisine doğru yürür. Molla Said ise, kendisini yakalayacağını zannederek elini rovelverine taraf götürürse de, vali beyin kendisine hürmeten kıyam ettiğini, elini öpmek istediğini anlar. Nihâyet vali kendisine yer gösterir oturtur ve Bediüzzaman'a:

-"Herkesin bir üstadı vardır. Sen de benim üstadımsın!" der.[4]

Abdurrahman Efendi'nin Üstad Hazretlerine

Yazdığı Son Mektubu

Bu mektup Abdurrahman'ın (rahmetullahi aleyh), Hazreti Üstada vefatından bir iki ay evvel yazıp gönderdiği son mektubudur...

Bu mektupta, bir mufarakatın nedamet iniltilerini duyarsınız... "Dünyanın değersiz çok musibetlerini gördüm ve çektim. Birçok lezaiz ve safasını gördüm geçirdim..." diyen Abdurrahman'ın gönül fotoğrafını göreceksiniz... Bütün meşakkatlere şükür ile sabır... ne demek, bir nebze de

---

[4] *Tarihçe-i Hayat*, s. 44.

olsa anlamaya çalışacaksınız... Şer sözlere karşı tahammülün derecesini hissedeceksiniz...

1928 Ankara

Hiçbir Zaman Unutmadım...

(Hulûsi Bey'in selefi, yirmi altı yaşında vefat eden biraderzâdem Abdurrahman'ın, vefatından bir-iki ay evvel yazdığı mektubdur.)

اَلسَّلاَمُ عَلَيْكُمْ

Ellerinizden öper, duanızı dilemekteyim. Sıhhat haberinizi, irşad edici olan Onuncu Söz risalenizle beraber Tahsin Efendi vasıtasıyla aldım, çok teşekkür ederim. Evvelce gerçi emrinize muhalefet ederek muhterem ve değerli amcamdan ayrıldığıma pişman olmuş isem de ve itabınıza müstehak olmuş isem de, bu da mukadder imiş. Ve Cenâb-ı Hakk'ın emr ü iradesiyle ve belki de bizim için hayırlı olduğu için oldu. Binaenaleyh ben cehalet saikasıyla bir kusur yaptım ve belâsını da çektim. Bundan sonra çekmemek için afvınızı rica ve duanızı dilerim.

Aziz mamo(*)! Şunu da şurada arz edeyim ki: Himaye ve himmetiniz sayesinde, din ve âhiretime dokunacak ef'al ve harekâttan kendimi muhafaza ettim ve etmekte berdevamım. Gerçi dünyanın değersiz çok musibetlerini gördüm ve çektim ve birçok da lezaiz ve safasını gördüm, geçirdim. Hiç bir vakit ve hiç bir zaman unutmadım ki; bunların hepsi hebâ olduğu ve dünyanın Allah için olmayan lezaiz ve safası neticesi zillet ve şedid azab olduğu ve dünyada Allah için ve Allah'ın emir buyurduğu yollarda çekilen ve çekilmekte olan mezahim neticesi, sonu lezzet ve mükâfat verildiğini bildiğim ve iman ettiğimden, fena şeylerin irtikâbından kendimi muhafaza edebildim. Bu his ve bu fikir ise terbiye ve himmetinizle zihnimde ve hayâlimde yer yapmıştır. Hakikat böyle olduğunu bildiğim için bütün meşakkatlere şükür ile beraber sabretmekteyim.

(*) Kürdçe "Amcacığım" demektir.

Şimdi amcacığım ve büyük üstadım! Habis olan nefsimle mücadele edebilmek ve onun hevaî ve bilâhere elem verici olan arzularını yapmamak ve dinlememek için teehhül etmek mecburiyetinde kaldım ve şimdi artık her cihetle Cenâb-ı Hakk'ın lütf u keremiyle rahatım. Kimsenin dediğini şer ise duymamazlığa gelir ve kimse ile fena hasletleri kapmamak için ihtilat etmemekteyim. Dairede müddet-i mesaîden hariç zamanlarımı kendi evimde Cenâb-ı Hakk'ın şükrü ile geçiriyorum. Bundan başka ey amca, sizden sonra şimdiye kadar en çok beni ikaz ve fena şeylerden men'eden, üstad-ı a'zam ve mürşidim olan bu âyet-i kerimeden duyduğum ve hissettiğimdir:

بِسْمِ اللهِ الرَّحْمنِ الرَّحِيمِ
اَلْيَوْمَ نَخْتِمُ عَلَى اَفْوَاهِهِمْ وَتُكَلِّمُنَا اَيْدِيهِمْ وَتَشْهَدُ اَرْجُلُهُمْ بِمَا كَانُوا يَكْسِبُونَ TP[5]PT

Ve böyle biliyorum ki; o gün de pek yakındır.(Hâşiye)

اَللّهُمَّ لاَ تُخْرِجْنَا مِنَ الدُّنْيَا اِلاَّ مَعَ الشَّهَادَةِ وَالْاِيمَانِ [6]

Duâm bu ve itikadım böyledir böyle de îmân ederim.(Hâşiye)

آمَنْتُ بِاللهِ وَمَلاَئِكَتِهِ وَكُتُبِهِ وَرُسُلِهِ وَبِالْيَومِ الْآخِرِ وَبِالْقَدَرِ خَيْرِهِ وَشَرِّهِ
مِنَ اللهِ تَعَالَى وَالْبَعْثُ بَعْدَ الْمَوْتِ حَقٌّ اَشْهَدُ اَنْ لاَ اِلَهَ اِلاَّ اللهُ
وَاَشْهَدُ اَنَّ مُحَمَّداً عَبْدُهُ رَسُولُهُ (Hâşiye) [7]

---

[5] "Bugün mühür vuracağız ağızlarına, elleri Bize söyler, ayakları şahitlik eder, kendi yaptıklarına." (Yâsîn sûresi, 36/65)

(Hâşiye) Câ-yı dikkattir, vefatını haber veriyor.

[6] "Allah'ım, bizi kelime-i şehâdet ve îmanla dünyadan âhirete göçettir!"

(Hâşiye) Hem îman ile gideceğini haber veriyor.

[7] "Allah'a, meleklerine, kitaplarına, peygamberlerine, âhiret gününe, kadere, hayır ve şerrin Allah Teâlâ'dan geldiğine, ölümden sonra dirilişin hak olduğuna, Cennetin hak olduğuna, Cehennem ateşinin hak olduğuna, şefaatin hak olduğuna, Münker ve Nekir'in hak olduğuna, Allah'ın kabirlerdeki ölüleri tekrar dirilteceğine îmân ettim. Allah'tan başka ibâdete lâyık hiç bir ilâh bulunmadığına ve Muhammed'in Allah Resûlü olduğuna şehadet ederim."

(Hâşiye) Âhir nefesteki kelimât-i îmâniyeyi âhir-i mektubunda zikretmesi dünyadan kahramancasına îmânını kurtarıp öyle gideceğine işaret eder.

Biraderzâdeniz Abdurrahman[8]

Bu Mektup Üzerine Üstadımız Şunları Söyler:

Demek Onuncu Söz onun hakkında bir mürşid-i hakikî hükmüne geçmiştir ki; birden onu derece-i velâyete çıkararak şu üç kerâmeti söylettirmiştir. Benden sekiz sene evvel ayrılmış. Onuncu Söz eline geçmiş, mektubun başında söylediği gibi çok azîm istifade edip sekiz sene zarfında aldığı kirleri onunla silmiştir. Hattâ tayyedilmiş, mektubunun diğer bir parçasında Onuncu Söz'ün şevkinden demiş: "Sözler'in hepsini bana gönder, kendi hattımla her birisinden otuzar nüsha yazar ve yazdırırım. Tâ intişar edip kaybolmasın." İşte böyle bir kahraman vârisi kaybettim. Ruhuna el-FatihaPT.[9]TP

Üstad Hazretleri Bu Mektupla Alâkalı Şunları

Söyler:

Vefatından Üç Ay Evvel biraderzâdem merhum Abdurrahman, sekiz seneden beri benden ayrılıp dünyanın gaflet ve evhamlarına bulaştığı hâlde, şahsıma karşı haddimden çok fazla hüsn-ü zannı varmış. Bende olmayan ve elimden gelmeyen himmeti istiyor ve meded bekliyordu. Kur'ân-ı Hakîm'in himmeti imdadına yetişti. Haşr'e dair olan Onuncu Söz'ü, vefatından üç ay evvel eline yetiştirdi. O Söz onu mânevî kirlerinden ve evham ve gafletten temizlemekle beraber; âdeta mertebe-i velayete çıkmış gibi, vefatından evvel yazdığı mektubunda üç zâhir kerâmet izhar etmiş. Yirmi Yedinci Mektub'un fıkraları içinde derc edilmiş, müracaat olunsun.[10]

---

[8] *Barla Lâhikası*, s. 38-39.
[9] *Barla Lâhikası*, s. 39.
[10] *Mektubat*, s. 357; *Hakikat Nurları*, s. 140.

Üstadın Tarihçe-i Hayatında Abdurrahman Nursî..

Barla 1934

(Üstad Hazretleri'nin Beyanı)

On beş sene evvel Arapça olarak tab'edilen, Harb-i Umumî'de ateş içinde yazıldığı için, o zamandaki Başkumandanın bu yadigâr-ı harbin hayrına iştirak etmek niyetiyle kâğıdını kendisi verdiği İşaratü'l İ'câz tefsirini;

Hem üç yüz otuz beş (1335) senesinde İstanbul'da tab'edilen Katre, Şemme, Habbe, Habbe'nin Zeyli ve Ankara'da Yeni Gün Matbaası'nda Zeylinin Zeyli ve Ankara Matbaası'nda tab'edilen Hubab ve İstanbul'da tab'edilen Zühre ve Şu'le gibi risaleleri hâvi Arapça matbu' bir mecmuamı ve İstanbul'da on beş sene evvel tab'edilen Sünuhât isminde kıymetdar iki matbu' risalemi ve hem biraderzâdem Abdurrahman tarafından on beş sene evvel İstanbul'da tab' ettirilen Tarihçe-i Hayatımın bir kısmına ait matbu' risalemden üç nüshası tamam ve beş-altı nüshası noksan kitaplarımı ve hem de İstanbul'da yeni huruf çıkmadan evvel tab'ettirdiğim Onuncu Söz namında gayet kıymetdar haşri ve kıyameti gündüz gibi isbat eden risalemi ve daha bilmediğim hususî ve şahsî ve imanî evraklarımı ve risalelerimi tekrar iade etmek üzere, o taharri neticesinde alıp götürdüler.

Bu taharriyatta o kadar ileri gidildi ki, altı ay evvel oturduğum köşkten şimdiki oturduğum köşke nakledince, san-

dalye, şişe, demir ve sair eşyaya aid listeye varıncaya kadar aldılar ve el'ân da iade edilmedi.[11]

On Birinci Rica: Esaretten geldikten sonra, İstanbul'da Çamlıca tepesinde bir köşkte, merhum biraderzâdem Abdurrahman ile beraber oturuyorduk. Bu hayatım, hayat-ı dünyeviye cihetinde bizim gibilere en mes'udane bir hayat sayılabilirdi. Çünkü esaretten kurtulmuştum, Dâr-ül Hikmet'te meslek-i ilmiyeme münasib en âlî bir tarzda neşr-i ilme muvaffakıyet vardı. Bana teveccüh eden haysiyet ve şeref, haddimden çok fazla idi. Mevkice İstanbul'un en güzel yeri olan Çamlıca'da oturuyordum. Hem her şeyim mükemmeldi. Merhum biraderzâdem Abdurrahman gibi gâyet zeki, fedakâr, hem bir talebe, hem hizmetkâr, hem kâtip, hem evlâd-ı mânevîyem beraberdi. Dünyada herkesten ziyade kendimi mes'ud bilirken aynaya baktım; saçımda, sakalımda beyaz kılları gördüm. Birden esarette, Kosturma'daki câmîdeki intibah-ı ruhî yine başladı. Onun eseri olarak, kalben merbut olduğum ve medâr-ı saadet-i dünyeviye zannettiğim hâlâtı, esbabı tedkike başladım. Hangisini tedkik ettimse, baktım ki; çürüktür, alâkaya değmiyor, aldatıyor. O sıralarda en sadakatli zannettiğim bir arkadaşımda, umulmadık bir sadakatsizlik ve hatıra gelmez bir vefasızlık gördüm. Hayat-ı dünyeviyeden bir ürkmek geldi. Kalbime dedim: "Acaba ben bütün bütün aldanmış mıyım? Görüyorum ki; hakikat noktasında acınacak hâlimize, pek çok insanlar gıbta ile bakıyorlar. Bütün bu insanlar divane mi olmuşlar, yoksa şimdi ben divane mi oluyorum ki, bu dünyaperest insanları divane görüyorum?" Her ne ise... Ben, ihtiyarlığın verdiği şiddetli intibah cihetinde, en evvel alâkadar olduğum fâni şeylerin fâniliğini gördüm. Kendime de baktım, nihayet-i aczde gördüm. O vakit, beka isteyen ve beka tevehhümüyle fânilere mübtela olan ruhum bütün kuvvetiyle dedi ki: "Madem

[11] *Barla Lâhikası*, s. 360.

cismen fâniyim, bu fânilerden bana ne hayır gelebilir? Madem ben âcizim, bu âcizlerden ne bekleyebilirim? Benim derdime çare bulacak bir Bâkî-i Sermedî, bir Kadîr-i Ezelî lâzım." diyerek taharriye başladım. O vakit her şeyden evvel, eskiden beri tahsil ettiğim ilme müracaat edip, bir teselli, bir rica aramaya başladım. Maatteessüf o vakte kadar ulûm-u felsefeyi, ulûm-u İslâmiye ile beraber havsalama doldurup o ulûm-u felsefeyi pek yanlış olarak maden-i tekemmül ve medâr-ı tenevvür zannetmiştim. Hâlbuki o felsefî mes'eleler ruhumu çok fazla kirletmiş ve terakkiyat-ı mânevîyemde engel olmuştu. Birden Cenâb-ı Hakk'ın Rahmet ve keremiyle Kur'ân-ı Hakîm'deki hikmet-i kudsiye imdada yetişti. Çok Risalelerde beyan edildiği gibi; o felsefî mes'elelerin kirlerini yıkadı, temizlettirdi. Ezcümle: Fünûn-u hikmetten gelen zulümat-ı ruhiye, ruhumu kâinata boğduruyordu. Hangi cihete baktım, nur aradım; o mes'elelerde nur bulamadım, teneffüs edemedim. Tâ Kur'ân-ı Hakîm'den gelen ve "Lâ İlâhe İllâ Hû" cümlesiyle ders verilen tevhid, gâyet parlak bir nur olarak bütün o zulümatı dağıttı; rahatla nefes aldım. Fakat nefs ve şeytan, ehl-i dalâlet ve ehl-i felsefeden aldıkları derse istinad ederek, akıl ve kalbe hücum ettiler. Bu hücumdaki münazarat-ı nefsiye lillâhilhamd kalbin muzafferiyetiyle neticelendi. Çok risalelerde kısmen o münazaralar yazılmış. Onlara iktifa edip, burada yalnız binde bir muzafferiyet-i kalbiyeyi göstermek için, binler bürhandan bir tek bürhan beyan edeceğim. Tâ ki, gençliğinde hikmet-i ecnebiye veya fünûn-u medeniye namı altındaki kısmen dalâlet, kısmen malayâniyat mes'eleleriyle ruhunu kirletmiş, kalbini hasta etmiş, nefsini şımartmış bir kısım ihtiyarların ruhunda temizlik yapsın. Tevhid hakkında şeytan ve nefsin şerrinden kurtulsun. Şöyle ki: Ulûm-u felsefiyenin vekâleti namına nefsim dedi ki: Bu kâinattaki eşyanın, tabîatıyla bu mevcudata müdahâleleri var. Her şey bir sebebe bakar. Meyveyi ağaçtan, hububatı topraktan istemeli. En

cüz'î, en küçük bir şey'i de Allah'tan istemek ve Allah'a yalvarmak ne demektir?

O vakit nur-u Kur'ân ile sırr-ı tevhid, şu gelecek sûrette inkişaf etti. Kalbim o mütefelsif nefsime dedi: "En cüz'î ve en küçük şey; en büyük şey gibi, doğrudan doğruya bütün bu kâinat Hâlıkının kudretinden gelir ve hazinesinden çıkar. Başka sûrette olamaz. Esbab ise bir perdedir. Çünkü en ehemmiyetsiz ve en küçük zannettiğimiz mahluklar, bazen san'at ve hilkat cihetinde en büyüğünden daha büyük olur. Sinek tavuktan san'atça ileri geçmezse de, geri de kalmaz. Öyle ise büyük küçük tefrik edilmeyecek. Ya bütünü esbab-ı maddiyeye taksim edilecek veyahut bütünü birden bir tek zâta verilecektir. Birinci şık muhal olduğu gibi, bu şık vâcibdir, zarurîdir. Çünkü bir tek zâta, yâni bir Kadîr-i Ezelî'ye verilse; madem bütün mevcudatın intizamat ve hikmetleriyle vücudu kat'î tahakkuk eden ilmi, her şeyi ihata ediyor.. ve madem ilminde her şeyin mikdarı taayyün ediyor.. ve madem bilmüşahede her vakit hiçten, nihayetsiz sühuletle, nihayetsiz san'atlı masnular vücuda geliyor.. ve madem o Kadîr-i Alîm'in bir kibrit çakar gibi emr-i kün feyekûn[12] ile hangi şey olursa olsun îcad edebildiğini, hadsiz kuvvetli deliller ile, çok Risalelerde beyan ettiğimiz ve hususan Yirminci Mektup ve Yirmi Üçüncü Lem'anın âhirinde isbat edildiği gibi, hadsiz bir kudreti var; elbette bilmüşahede görülen hârikulâde sühulet ve kolaylık, o ihata-i ilmiyeden ve azamet-i kudretten geliyor. Meselâ, nasıl ki göze görülmeyen eczalı bir mürekkeple yazılan bir kitaba, o yazıyı göstermeye mahsus bir ecza sürülse; o koca kitap, birden her bir göze vücudunu gösterip kendini okutturur. Aynen öyle de; o Kadîr-i Ezelî'nin ilm-i muhitinde, her şeyin sûret-i mahsusası bir mikdar-ı muayyen ile taayyün ediyor. O Kadîr-i Mutlak emr-i kün feyekûn ile, o hadsiz kudretiyle ve nafiz irade-

---

[12] "(O, bir şeyi yaratmak isteyince sadece) 'ol!' der, o da oluverir." (Bakara sûresi, 2/117; Âl-i İmran sûresi, 3/47, 59)

siyle, o yazıya sürülen ecza gibi, gâyet kolay ve sühuletle kudretin bir cilvesi olan kuvvetini o mahiyet-i ilmiyeye sürer, o şeye vücud-u haricî verir; göze gösterir, nukûş-u hikmetini okutturur. Eğer bütün eşya birden o Kadîr-i Ezelî'ye ve Alîm-i Külli Şey'e verilmezse; o vakit sinek gibi en küçük bir şeyin vücudunu, dünyanın ekser nevilerinden hususî bir mizan ile toplamak lâzım gelmekle beraber, o küçük sineğin vücudunda çalışan zerreler o sineğin sırr-ı hilkatini ve kemâl-i san'atını bütün dekaikiyle bilmekle olabilir. Çünkü esbab-ı tabîiye ile esbab-ı maddiye, bilbedahe ve umum ehl-i aklın ittifakıyla, hiçten îcad edemez. Öyle ise, her hâlde onlar îcad etse, elbette toplayacak. Madem toplayacak, hangi zîhayat olursa olsun, ekser anasır ve enva'ından nümuneler, içinde vardır. Âdeta kâinatın bir hulâsası, bir çekirdeği hükmündedir. Elbette o hâlde bir çekirdeği bütün bir ağaçtan, bir zîhayatı bütün rûy-i zeminden ince elekle eleyip ve en hassas bir mizan ile ölçüp toplattırmak lâzım geliyor. Ve madem esbab-ı tabîiye cahildir, câmiddir; bir ilmi yoktur ki bir plân, bir fihriste, bir model, bir proğram takdir etsin, ona göre mânevî kalıba gelen zerratı eritip döksün; tâ dağılmasın, intizamını bozmasın. Hâlbuki her şeyin şekli, heyeti hadsiz tarzlarda olabildiği için, hadsiz hadd ü hesaba gelmez eşkaller, mikdarlar içinde, bir tek şekil ve mikdarda sel gibi akan anasırın zerreleri dağılmayarak, muntazaman, mikdarsız, kalıpsız birbiri üstünde kitle halinde durdurmak ve zîhayata muntazam bir vücud vermek; ne derece imkândan, ihtimalden, akıldan uzak olduğu görünüyor. Elbette kimin kalbinde körlük yoksa, görür.

Evet bu hakikate binaen

إِنَّ الَّذِينَ تَدْعُونَ مِنْ دُونِ اللهِ لَنْ يَخْلُقُوا ذُبَابًا وَلَوِ اجْتَمَعُوا لَهُ
TP[13]PT

bu âyet-i azîmenin sırrıyla(Hâşiye) bütün esbab-ı maddiye toplansarın ihtiyarları da olsa, bir tek sineğin vücudunu ve o vücudun cihazatını mizan-ı mahsusla toplayamazlar. Toplasalar da, o vücudun mikdar-ı muayyenesinde durduramazlar. Durdursalar da, daima tazelenmekte olan ve o vücuda gelip çalışan zerratı, muntazaman çalıştıramazlar. Öyle ise; bilbedahe esbab, bu eşyaya sahip çıkamazlar. Demek sahib-i hakikîleri başkadır. Evet öyle bir sahib-i hakikîleri var ki;

مَا خَلْقُكُمْ وَلاَ بَعْثُكُمْ اِلاَّ كَنَفْسٍ وَاحِدَةٍ TP[14]PT

âyetinin sırrıyla, bütün zeminin yüzündeki zîhayatı, bir sineğin ihyası kadar kolay yapar. Bir baharı, bir tek çiçek kolaylığında îcad eder. Çünkü toplamağa muhtaç değil. Emr-i kün feyekûn'e mâlik olduğundan ve her baharda hadsiz mevcudat-ı bahariyenin madde-i unsuriyesinden başka, hadsiz sıfât ve ahval ve eşkallerini hiçten îcad ettiğinden ve ilminde her şeyin plânı, modeli, fihristesi ve programı taayyün ettiğinden ve bütün zerrat onun ilim ve kudreti dairesinde hareket ettiklerinden, kibrit çakar gibi her şeyi nihayet kolaylıkla îcad eder. Ve hiçbir şey, zerre mikdar hareketini şaşırmaz. Seyyarat muti' bir ordusu olduğu gibi, zerrat dahi muntazam bir ordusu hükmüne geçer. Madem o kudret-i ezeliyeye istinaden hareket ediyorlar ve o ilm-i ezelînin düsturuyla çalışıyorlar; işte o eserler, o kudrete göre vücuda gelir. Yoksa o küçük, ehemmiyetsiz şahsiyetlerine bakmakla o eserler küçül-

---

[13] "Ey insanlar! İşte size bir misal veriliyor, ona iyi kulak verin: Sizin Allah'tan başka yalvardığınız bütün sahte tanrılar güç birliği yapsalar da, bir sinek bile yaratamazlar..." (Hac sûresi, 22/73)

(Hâşiye) Yâni Allah'tan başka bütün çağırdığınız ve ibadet ettiğiniz şeyler toplansalar, bir sineği halk edemezler.

[14] "Ey insanlar, sizin hepinizi yaratmak veya hepinizi öldükten sonra diriltmek bir tek kişiyi diriltmek gibidir." (Lokman sûresi, 31/28)

mez. O kudrete intisab kuvvetiyle bir sinek, bir Nemrud'u gebertir. Karınca, Firavun'un sarayını harab eder. Zerre gibi küçük çam tohumu, dağ gibi koca bir çam ağacının yükünü omuzunda taşıyor. Bu hakikati çok Risalelerde isbat ettiğimiz gibi, nasıl ki bir nefer, askerlik vesikasıyla padişaha intisab noktasında yüz bin defa kendi kuvvetinden fazla, bir şahı esir etmek gibi eserlere mazhar olur. Öyle de her şey, o kudret-i ezeliyeye intisabıyla, yüz bin defa esbab-ı tabîiyenin fevkinde mu'cizat-ı san'ata mazhar olabilir.

Elhâsıl; her şeyin nihayet derecede hem san'atlı, hem sühuletli vücudu gösteriyor ki, muhit bir ilim sahibi olan bir Kadîr-i Ezelî'nin eseridir. Yoksa yüz bin muhal içinde, değil vücuda gelmek, belki imkân dairesinden çıkıp, imtina' dairesine girecek ve mümkün sûretinden çıkıp, mümteni' mahiyetine girecek ve hiçbir şey vücuda gelmeyecek, belki de vücuda gelmesi muhal olacaktır.

İşte bu gâyet ince ve gâyet kuvvetli ve gâyet derin ve gâyet zâhir bir bürhan ile şeytanın muvakkat bir şakirdi ve ehl-i dalâletin ve ehl-i felsefenin bir vekili olan nefsim sustu. Ve lillâhilhamd, tam îmâna geldi. Ve dedi ki: Evet bana öyle bir Hâlık ve Rab lâzım ki, en küçük hatırat-ı kalbimi ve en hafî niyazımı bilecek ve en gizli ihtiyac-ı ruhumu yerine getirdiği gibi, bana saadet-i ebediyeyi vermek için, koca dünyayı âhirete tebdil edecek ve bu dünyayı kaldırıp âhireti yerine kuracak, hem sineği halk ettiği gibi semavatı da îcad edecek, hem Güneş'i semanın yüzüne bir göz olarak çaktığı gibi bir zerreyi de gözbebeğimde yerleştirecek bir kudrete mâlik olsun. Yoksa sineği halk edemeyen, hatırat-ı kalbime müdahâle edemez, niyaz-ı ruhumu işitemez.. semavatı halk etmeyen, saadet-i ebediyeyi bana veremez. Öyle ise benim Rabbim odur ki; hem hatırat-ı kalbimi ıslah eder, hem cevv-i havayı bulutlarla bir saatte doldurup boşalttığı gibi, dünyayı âhirete tebdil edip, Cennet'i yapıp, kapısını bana açar; "Haydi gir" der.

İşte ey nefsim gibi bedbahtlık neticesinde bir kısım ömrünü nursuz felsefî ve ecnebi fünûnuna sarf eden ihtiyar kardeşlerim! Kur'ân'ın lisanındaki mütemadiyen "Lâ İlâhe İllâ Hû" ferman-ı kudsîsinden ne kadar kuvvetli ve ne kadar hakikatli ve hiçbir cihette sarsılmaz ve zedelenmez ve tagayyür etmez kudsî bir rükn-ü îmânîyi anlayınız ki, nasıl bütün mânevî zulümatı dağıtır ve mânevî yaraları tedavi eder.

Bu uzun macerayı, ihtiyarlığımın rica kapıları içinde derci, âdeta ihtiyarımla olmadı. İstemiyordum, belki usandıracak diye çekiniyordum. Fakat, bana yazdırıldı diyebilirim. (Her ne ise, sadede dönüyorum.) Saç ve sakalımdaki beyaz kılların ve bir vefadarın sadakatsizliği neticesinde o şaşaalı ve zâhiren tatlı ve süslü İstanbul'un hayat-ı dünyeviyesinin ezvakından bana bir nefret geldi. Nefs, meftun olduğu ezvakın yerinde mânevî ezvak aradı. Bu ehl-i gafletin nazarında soğuk ve ağır ve nâhoş görünen ihtiyarlıkta, bir teselli, bir nur istedi. Felillâhilhamd Cenâb-ı Hakk'a yüz bin şükür olsun, bütün o hakikatsiz, tatsız, akibetsiz ezvak-ı dünyeviye yerine; hakikî, daimî ve tatlı ezvak-ı îmâniyeyi "Lâ İlâhe İllâ Hû"da ve nur-u tevhidde bulduğum gibi.. ehl-i gafletin nazarında soğuk ve sakil görünen ihtiyarlığı, o nur-u tevhid ile çok hafif ve hararetli ve nurlu gördüm. Ey ihtiyar ve ihtiyareler! Madem sizlerde îmân var ve madem îmânı ışıklandıran ve inkişaf ettiren namaz ve niyaz var; ihtiyarlığınıza ebedî bir gençlik nazarıyla bakabilirsiniz. Çünkü, onunla ebedî bir gençlik kazanabilirsiniz. Hakikî soğuk ve sakil ve çirkin ve zulmetli ve elemli olan ihtiyarlık ise; ehl-i dalâletin ihtiyarlıklarıdır, belki de onların gençlikleridir. Onlar ağlamalı, onlar "vâ-esefâ vâhasretâ" demeli. Sizler, ey muhterem îmânlı ihtiyarlar! "Elhamdülillâhi alâ külli hâl" deyip mesrurane şükretmelisiniz.

On İkinci Rica: Bir zaman Isparta vilâyetinin Barla nahiyesinde nefy namı altında, işkenceli bir esaretle yalnız ve kimsesiz bir köyde ihtilattan ve muhabereden men'edil-

miş bir vaziyette hem hastalık, hem ihtiyarlık, hem de gurbet içinde gâyet perişan bir hâlde iken; Cenâb-ı Hak kemâl-i merhametinden, Kur'ân-ı Hakîm'in nüktelerine, sırlarına dair benim için medâr-ı teselli bir nur ihsan etmişti. Onunla o acı, elîm, hazîn vaziyetimi unutmaya çalışıyordum. Vatanımı, ahbabımı, akaribimi unutabîliyordum. Fakat vâ-hasretâ birisini unutamıyordum. O da hem biraderzâdem, hem mânevî evlâdım, hem en fedakâr talebem, hem en cesur bir arkadaşım olan merhum Abdurrahman idi. Altı yedi sene evvel benden ayrılmıştı. Ne o benim yerimi biliyor ki yardıma koşsun, teselli versin ve ne de ben onun vaziyetini biliyordum ki, onunla muhabere edeyim, dertleşeyim. Benim bu ihtiyarlık vaziyeti zamanımda; öyle fedakâr, sadık birisi bana lâzımdı. Sonra birden birisi bana bir mektup verdi. Mektubu açtım gördüm ki: Abdurrahman'ın mahiyetini tam gösterir bir tarzda bir mektup ki, o mektubun bir kısmı Yirmi Yedinci Mektub'un fıkraları içinde, üç zâhir kerâmeti gösterir bir tarzda derc edilmiştir. O mektup beni çok ağlattırmış ve el'an da ağlattırıyor. Merhum Abdurrahman o mektubla pek ciddî ve samimî bir sûrette; dünyanın ezvakından nefret ettiğini ve en büyük maksadı bana yetişip küçüklüğünde benim ona baktığım gibi, o da ihtiyarlığımda bana hizmet etmekti. Hem dünyada benim hakikî vazifem olan neşr-i esrar-ı Kur'âniye'de, muktedir kalemiyle bana yardım etmekti. Hattâ mektubunda yazıyordu: "Yirmi otuz Risaleyi bana gönder, her birisinden yirmi otuz nüsha yazıp ve yazdıracağım." diyordu. O mektup, bana dünyaya karşı kuvvetli bir ümid verdi. Deha derecesinde zekâya mâlik ve hakikî evlâdın çok fevkinde bir sadakat ve irtibatla bana hizmet edecek böyle cesur bir talebemi buldum diye; o işkenceli esareti, o kimsesizliği, o gurbeti, o ihtiyarlığı unuttum. O mektubdan evvel îmân-ı bil'âhirete dair tab'ettirdiğim Onuncu Söz'ün bir nüshası eline geçmişti. Güya o Risale ona bir tiryak idi ki; altı yedi sene zarfında aldığı bütün mânevî yaralarını te-

davi etti. Gâyet kuvvetli ve parlak bir îmân ile ecelini bekliyor gibi bana o mektubu yazmış. Bir iki ay sonra Abdurrahman vasıtasıyla yine mes'udane bir hayat-ı dünyeviye geçirmek tasavvurunda iken "vâ-hasretâ" birden onun vefat haberini aldım. Bu haber o derece beni sarstı ki, beş senedir daha o tesir altındayım. O vakit bulunduğum işkenceli esaret ve yalnızlık ve gurbet ve ihtiyarlık ve hastalığım; on derece onların fevkinde bana bir firkat, bir rikkat, bir hüzün verdi. Benim merhume validemin vefatıyla hususî dünyamın yarısı, onun vefatıyla vefat etmiş diyordum. Abdurrahman'ın vefatıyla da, bâki kalan öteki yarı dünyam da vefat etti gördüm. Dünyadan bütün bütün alâkam kesildi. Çünkü o dünyada kalsaydı; hem dünyadaki vazife-i uhrevîyemin kuvvetli bir medârı ve benden sonra tam yerime geçecek bir hayr-ül hâlef ve hem de bu dünyada en fedakâr bir medâr-ı teselli, bir arkadaşım olabilirdi.. ve en zeki bir talebem, bir muhatap ve Risale-i Nur eczalarının en emin bir sahibi ve muhafızı olurdu. Evet insaniyet itibariyle böyle bir zayiat, benim gibi insanlara çok hirkatlidir, yandırıyor. Gerçi zâhiren tahammüle çalışıyordum, fakat ruhumda şiddetli fırtına vardı. Eğer ara sıra Kur'ân'ın nurundan gelen teselli teskin etmeseydi, benim için dayanmak mümkün olamayacaktı. O zaman Barla derelerine, dağlarına yalnız gidip geziyordum. Hâlî yerlerde oturup o teessürat-ı hazîne içinde, eski zamanda Abdurrahman gibi sadık talebelerimle geçirdiğim mes'udane hayat levhaları sinema gibi hayâlimden geçtikçe, ihtiyarlık ve gurbetin verdiği sür'at-i teessür mukavemetimi kırıyordu. Birden

لاَ إِلَهَ إِلاَّ هُوَ كُلُّ شَيْءٍ هَالِكٌ إِلاَّ وَجْهَهُ لَهُ الْحُكْمُ وَإِلَيْهِ تُرْجَعُونَ

TP[15]PT

[15] "O'ndan başka ilâh yoktur. O'nun vechi (Zâtı), hariç her şey yok olacaktır. Hüküm O'nundur ve hepiniz O'nun huzuruna götürüleceksiniz."(Kasas sûresi, 28/88)

âyet-i kudsiyenin sırrı inkişaf etti. Bana "Ya Bâkî Entel Bâkî! Yâ Bâkî Entel Bâkî!" dedirtti ve onunla hakikî teselli verdi. Evet ben o hâlî derede, o hazîn hâlette, bu âyet-i kudsiyenin sırrıyla, Mirkatü's-Sünne Risalesi'nde işaret edildiği gibi, kendimi üç büyük cenaze başında gördüm:

Biri: Elli beş yaşıma kadar, elli beş ölmüş ve hayat-ı ömrümde defnedilmiş Saidlerin kabri üstünde, bir mezar taşı olarak kendimi gördüm.

İkinci cenaze: Zaman-ı Âdem'den (aleyhisselâm) beri, benim hemcinsim ve nev'im vefat edip mazi kabrinde defnedilmiş olan o büyük cenazenin başında mezar taşı hükmünde olan bu asrın yüzünde gezer, karınca gibi küçük bir zîhayat sûretinde kendimi gördüm.

Üçüncü cenaze ise; insanlar gibi her sene dünya yüzünde seyyar bir dünyanın vefatıyla büyük dünyada bu âyetin sırrıyla vefat edeceği, hayâlimin önünde tecessüm etti.

İşte Abdurrahman'ın vefatının hüznünden gelen bu dehşetli mânâyı bütün bütün aydınlattıracak ve hakikî teselli ve sönmez nur verecek bu âyet-i kerime, mânâ-yı işarîsiyle imdada yetişti.

فَاِنْ تَوَلَّوْا فَقُلْ حَسْبِىَ اللّٰهُ لاَ اِلَهَ اِلاَّ هُوَ عَلَيْهِ تَوَكَّلْتُ وَهُوَ رَبُّ الْعَرْشِ الْعَظِيمِ[16]

Evet bu âyet bildirdi ki: Madem Cenâb-ı Hak var, o her şeye bedeldir. Madem o bâkidir, elbette o kâfidir. Bir tek cilve-i inayeti, bütün dünya yerini tutar. Ve bir cilve-i nuru, mezkûr üç büyük cenazeye mânevî hayat verir. Cenazeler olmadığını, belki vazifelerini bitirmiş başka âlemlere gitmiş olduklarını gösteriyor. Üçüncü Lem'ada bu sırrın izahı geçtiğinden ona iktifaen burada yalnız derim ki:

---

[16] Buna rağmen aldırmaz, yüz çevirirlerse, ey Resûlüm! de ki: "Allah bana yeter. O'ndan başka tanrı yoktur. Ben yalnız O'na dayanırım. Çünkü O, büyük Arş'ın, muazzam hükümranlığın sahibidir." (Tevbe sûresi, 9/129)

لاَ إِلَهَ إِلاَّ هُوَ كُلُّ شَيْءٍ هَالِكٌ إِلاَّ وَجْهَهُ لَهُ الْحُكْمُ وَإِلَيْهِ تُرْجَعُونَ
TP[17]PT

âyetinin meâlini gösteren iki defa "Yâ Bâkî Ente'l-Bâkî! Yâ Bâkî Ente'l-Bâkî!" beni, gâyet elîm o hazîn hâletten kurtardı. Şöyle ki:

Birinci defa "Yâ Bâkî Ente'l-Bâkî" dedim, dünya ve dünyadaki Abdurrahman gibi hadsiz alâkadar olduğum ahbapların zevalinden ve rabıtalarım kopmasından neş'et eden hadsiz mânevî yaralar içinde bir ameliyat-ı cerrahiye nev'inde bir tedavi başladı.

İkinci defa "Yâ Bâki Ente'l-Bâkî" cümlesi; bütün o hadsiz, mânevî yaralara hem merhem, hem tiryak oldu. Yâni Sen Bâkî'sin; giden gitsin, Sen yetersin. Madem Sen Bâkî'sin, zeval bulan her şeye bedel bir cilve-i rahmetin kâfidir. Madem Sen varsın, Senin varlığına îmân ile intisabını bilen ve sırr-ı İslâmiyet'le o intisaba göre hareket eden insana her şey var.

Fena ve zeval, mevt ve adem bir perdedir, bir tazelenmektir; ayrı ayrı menzillerde gezmek hükmündedir diye düşünüp, tamamıyla o hirkatli, firkatli, hazîn, elîm, karanlıklı, dehşetli hâlet-i ruhaniye; sürurlu, neş'eli, lezzetli, nurlu, sevimli, ünsiyetli bir hâlete inkılâb etti. Lisanım ve kalbim, belki lisan-ı hal ile bütün zerrat-ı vücudum "Elhamdülillâh" dediler.

İşte o cilve-i rahmetin binden bir cüz'ü şudur ki: Ben o hüzüngâhım olan dereden ve o hüzün-engiz hâletten Barla'ya döndüm. Baktım ki, Kuleönlü Mustafa namında bir genç, benden ilm-i hâle ait abdest ve namaza dair birkaç mes'eleyi sormak için gelmiş. O vakit misafirleri kabul etmediğim hâlde, onun ruhundaki ihlâs ve ileride Risale-i

---

[17] "O'ndan başka ilâh yoktur. O'nun vechi (Zâtı), hariç her şey yok olacaktır. Hüküm O'nundur ve hepiniz O'nun huzuruna götürüleceksiniz." (Kasas sûresi, 28/88)

Nur'a edeceği kıymetdar hizmeti(Hâşiye-1) güya hiss-i kablelvuku ile ruhum o gencin ruhunda okudu. Onu geriye çevirmedim, kabul ettim.(Hâşiye-2) Sonra tebeyyün etti ki, Risale-i Nur hizmetinde ve benden sonra hayrü'l-hâlef olarak, bir vâris-i hakikî vazifesini tam yerine getirecek olan Abdurrahman yerine, Cenâb-ı Hak Mustafa'yı nümune olarak bana göndermiş ki; senden bir Abdurrahman aldım, mukabilinde bu gördüğün Mustafa gibi otuz Abdurrahman o vazife-i diniyede sana hem talebe, hem biraderzâde, hem evlâd-ı mânevî, hem kardeş, hem fedakâr arkadaş vereceğim. Evet, lillâhilhamd otuz Abdurrahman'ı verdi. O vakit dedim: Ey ağlayan kalbim! Madem bu nümuneyi gördün ve onunla o mânevî yaraların en mühimini tedavi etti; sair bütün seni müteessir eden yaraları da tedavi edeceğine kanaatin gelmelidir.

İşte, ey benim gibi ihtiyarlık zamanında gâyet sevdiği evlâdını veya akrabasını kaybeden ve beline yüklenmiş ihtiyarlığın ağır yüküyle beraber firaktan gelen ağır gamları da başına yüklenen ihtiyar kardeşler ve ihtiyare hemşireler! Benim vaziyetimi anladınız ki sizinkinden çok şiddetli iken, madem böyle bir âyet-i kerime tedavi etti, şifa verdi; elbette Kur'ân-ı Hakîm'in eczahane-i kudsiyesinde, umum dertlerinize şifa verecek ilâçları vardır. Eğer îmân ile ona müracaat edip ve ibadetle o ilâçları istimal etseniz, belinizde ve başınızdaki o ihtiyarlığın ve gamların ağır yükleri gâyet hafifleşecektir.

Bu mebhasın uzun yazılmasının sırrı ise, merhum Abdurrahman'a ziyade dua-yı rahmet ettirmek düşüncesidir. Sizi usandırmasın. Hem sizi belki ziyade müteellim edecek en acıklı ve nefret verip ürkütecek en dehşetli yaramı, gâyet nâhoş, elîm bir sûrette size göstermekten mak-

---

(Hâşiye-1) İşte o Mustafa'nın küçük kardeşi olan Küçük Ali, kendi güzel, sıhhatlı kalemiyle yedi yüzden ziyade Nur Risalelerini yazmakla tamamıyla bilfiil bir Abdurrahman olduğu gibi, müteaddid Abdurrahmanları da yetiştirdi.

(Hâşiye-2) Elhak, o yalnız kabule değil, belki istikbale lâyık (Haşiye) olduğunu gösterdi.

sadım: Kur'ân-ı Hakîm'in kudsî tiryakı ne derece hârikulâde bir ilâç ve parlak bir nur olduğunu göstermektir.[18]

Çok Abdurrahmanlar...

Aziz kardeşlerim!

Risale-i Nur'un zuhurundan kırk sene evvel, geniş bir hiss-i kablelvuku', acib bir tarzda; hem bende, hem bizim köyde, hem nahiyemizde tezâhür ettiğini şimdi bir ihtar-ı mânevî ile kat'î kanaatim gelmiş. Şefik ve kardeşim Abdülmecid gibi eski talebelerime bu sırrı fâşetmek isterdim. Şimdi Cenâb-ı Hak sizlerde çok Abdülmecidleri ve çok Abdurrahmanları verdiği için, size beyan ediyorum:

Ben on yaşında iken, büyük bir iftihar, hattâ bazan temeddüh sûretinde bir haletim vardı; istemediğim hâlde pek büyük bir iş ve büyük bir kahramanlık tavrını takınıyordum. Kendi kendime der idim: Senin beş para kıymetin yok. Bu temeddühkârane hususan cesarette çok fazla gösterişin ne içindir? Bilmiyordum, hayret içinde idim. Bir-iki aydır o hayrete cevab verildi ki; Risale-i Nur, kablelvuku' kendini ihsas ediyordu. Sen âdi odun parçası gibi bir çekirdek iken, o firdevs salkımlarını bilfiil kendi malın gibi hiss-i kablelvuku' ile hissedip hodfüruşluk ederdin.

Bizim Nurs köyümüz ise; hem eski talebelerim, hem hemşehrilerim biliyorlar ki; bizim köyümüz, fevkalâde gösteriş ve cesarette ileri göstermek için temeddühü çok severdiler, güya büyük bir memleketi fetheder gibi kahramanane bir tavır almak istiyordular. Ben hem kendime, hem onlara çok hayret ederdim. Şimdi hakikî bir ihtar ile bildim ki: O masum Nurslu insanlar, Nurs Karyesi Risale-i Nur'un nuruyla büyük bir iftihar kazanacak; o vilâyetin, nahiyenin ismini işitmeyen, Nurs Köyü'nü ehemmiyetle

---

[18] *Lem'alar*, s. 238–247.

tanıyacak diye bir hiss-i kablelvuku' ile o nimet-i ilâhiye'ye karşı teşekkürlerini temeddüh sûretinde göstermişler.

Sizi eski talebelerim ve eski arkadaşlarım ve kardeşim ve biraderzâdem Abdülmecid ve Abdurrahman'lar bildiğimden, bu mahrem sırrı size açtım.

Evet ben yirmi ört saat evvel hassasiyetimle ve asabımın rutubetten tesiriyle rahmet ve yağmurun gelmesini hissettiğim gibi, aynen öyle de; ben ve köyüm ve nahiyem, kırk dört sene evvel Risale-i Nur'daki rahmet yağmurunu bir hiss-i kablelvuku' ile hissetmişiz demektir.

Umum kardeşlerimize ve hemşirelerimize selâm ve duâ ederiz ve dualarını rica ederiz.[19]

Abdurrahman'ın Vefatı Beni Ağlatırken...

Hem melâikelere îmân saadet-i dünyeviyeye medar cüz-i bir numunesi şudur ki: İlmihâlden îmân dersini alan bir masum çocuğun, yanında ağlayan ve masum bir kardeşinin vefatı için vaveylâ eden diğer bir çocuğa: "Ağlama, şükreyle... senin kardeşin meleklerle beraber Cennet'e gitti; orada gezer, bizden daha iyi keyfedecek, melekler gibi uçacak, her yeri seyredebilir." deyip, feryat edenin ağlamasını tebessüme ve sevince çevirmesidir. Ben de aynen bu ağlayan çocuk gibi bu hazin kışta ve elim bir vaziyetimde gâyet elim iki vefat haberini aldım. Biri, hem âli mekteplerde birinciliği kazanan, hem Risale-i Nur'un hakikatlerini neşreden, biraderzâdem merhum Fuad; ikincisi, hacca gidip sekerat içinde tavaf ederken, tavaf içinde vefat eden Âlime Hanım namındaki merhume hemşirem. Bu iki akrabamın ölümleri, İhtiyar Risalesi'nde yazılan merhum Abdurrahman'ın vefatı gibi beni ağlatırken; îmânın nuruyla o masum Fuad, o saliha hanım insanlar yerin-

---

[19] *Tarihçe-i Hayat*, s. 481-482; *Emirdağ Lâhikası*, 1/152.

de meleklere, hurilere arkadaş olduklarını ve dünyanın tehlike ve günahlarından kurtulduklarını mânen kalben gördüm. O şiddetli hüzün yerinde büyük bir sevinç hissedip hem olanları hem Fuad'ın pederi kardeşim Abdülmecid'i hem kendimi tebrik ederek Erhamürrahimine teşekkür ettim. Bu iki merhumeye rahmet duâsı niyetiyle buraya yazıldı kaydedildi.[20]

Abdurrahman'ın Vefatından Sonra

Hulûsi Bey benim yegâne mânevî evlâdım ve medar-ı tesellim ve hakikî vârisim ve bir deha-yı nuranî sahibi olacağı muhtemel olan biraderzâdem Abdurrahman'ın vefatından sonra, Hulûsi aynen yerine geçip o merhumdan beklediğim hizmeti, onun gibi îfaya başlamasıyla.. ve ben onu görmeden epey zaman evvel Sözler'i yazarken, onun aynı vazifesiyle muvazzaf bir şahs-ı mânevî bana muhatap olmuşcasına, ekseriyet-i mutlaka ile temsilâtım onun vazifesine ve mesleğine göre olmuştur. Demek oluyor ki, bu şahsı Cenâb-ı Hak bana hizmet-i Kur'ân ve îmânda bir talebe, bir muîn tayin etmiş. Ben de bilmeyerek onunla onu görmeden evvel konuşuyormuşum, ders veriyormuşum. [21]

Yüzer Abdurrahmanları Bulmak

Aziz Sıddık Kardeşlerim,

Namaz tesbihatının sırrına göre, nasıl ki namazdan sonra tesbih ve ve zikir ve tehlil ile bir hatme-i muazzama-i Muhammediye (aleyhissalâtü vesselâm) ve zikir ve tesbih eden ve rûy-i zemin kadar geniş bir halka-i tahmidat-ı Ahmediye (aleyhissalâtü vesselâm) dairesine tasavvuran ve ni-

---

[20] *Şualar*, s. 260.
[21] *Barla Lâhikası*, s. 22.

yeten girmek medar-ı füyûzat olduğu gibi; ben ve biz de, Risale-i Nur'un geniş daire-i dersinde ve halka-i envârında ders alan ve duâ eden ve çalan binler masum lisanların ve mübarek ihtiyarların dualarına ve a'mal-i sâlihalarına hissedar olmak ve dualarına âmin demek hükmünde olarak, onlarla tayy-ı mekân ederek, hayâlen omuz omuza, diz dize bulunmak hayâliyle ve niyetiyle ve tasavvuruyla kendimizi fevkalhad bahtiyar biliyoruz. Hususan âhir ömrümde böyle kıymetdar, masum, mânevî evlâdlar ve yüzer küçük Abdurrahman'lar bulmak, benim için dünyada bir Cennet hayatı hükmüne geçiyor.

Geçen Ramazan-ı Şerif'te, hastalığım münasebetiyle, her bir kardeşim benim hesabımla birer saat çalışmalarının pek büyük neticelerini aynelyakîn ve hakkalyakîn gördüğümden; böyle dualar reddedilmez masumların ve mübarek ihtiyarların ve bahtiyar üstadlarının, benim hesabıma ara sıra lisanen ve kalben dualar ve çalşımalar, kalemleriyle yardımlar, benim Risale-i Nur'a hizmetimin uhrevî bir netice-i bâkiyesini dünyada dahi bana gösterdi.[22]

Değil Abdülmecid ve Abdurrahman'ı...

بِاسْمِهِ سُبْحَانَهُ وَإِنْ مِنْ شَيْءٍ إِلاَّ يُسَبِّحُ بِحَمْدِهِ [23]

Aziz Kardeşlerim,

Yakınınızda bulunmakla çok bahtiyarım. Sizin hayâlinizle ara sıra konuşurum, müteselli olurum. Biliniz ki, mümkün olsaydı bütün sıkıntılarınız kemâl-i iftihar ve sevinçle çekerdim. Ben sizin yüzünüzden, Isparta'yı ve havalisini, taşiyle toprağiyle seviyorum. Hattâ, diyorum ve resmen de diyeceğim: Isparta hükûmeti bana ceza verse, başka vilâ-

[22] *Kastamonu Lâhikası*, s. 116-117.

[23] "Hiç bir şey yoktur ki Allah'ı hamd ile tenzih etmesin." (İsrâ sûresi, 17/44)

yet beni beraet ettirse, yine burayı tercih ederim. Evet ben, üç cihetle Ispartalıyım. Gerçi tarihçe isbat edemiyorum, fakat kanaatim var ki, İsparit nahiyesinde dünyaya gelen Said'in aslı buradan gitmiş. Hem, Isparta Vilâyeti, öyle hakikî kardeşleri bana vermiş ki; değil Abdülmecid ve Abdurrahman, belki Said'i onların her birisine maalmemnuniye feda eylerim.

Tahmin ederim, imdi küre-i arzda, Risale-i Nur şâkirdlerinden, kalben ve ruhen ve fikren daha az sıkıntı çeken yoktur. Çünkü, kalb ve ruh ve akıllar, îmân-ı tahkikî nurlariyle sıkıntı çekmezler. Maddî zahmetler ise, Risale-i Nur dersiyle hem geçici, hem sevablı, hem ehemmiyetsiz, hem hizmet-i îmâniyenin başka bir mecrada inkişafına vesile olmasını bilerek, şükür ve sabırla karşılıyorlar. Îmân-ı tahkikî, dünyada dahi medar-ı saadettir diye halleriyle isbat ediyorlar. Evet, "Mevlâ görelim neyler, neylerse güzel eyler." Deyip, metinane bu fâni zahmetleri bâki rahmetlere tebdile çalışıyorlar. Cenâb-ı Erhamürrâhimîn, onların emsallerini çoğaltsın. Bu vatana medar-ı şeref ve saadet yapsın; ve onlar da Cennetü'l-Firdevs'de saadet-i ebediyeye mazhar eylesin, âmin…[24]

Said Nursî

* * *

Birinci Safta Tahsis Edilen Makam

O vâsi meydanlık, âlem-i İslâmiyet'tir. Meydanlığın nihayetindeki mescid, Isparta vilâyetidir. Etrafı bulanık çamurlu su, hâl ve zamanın sefahet ve atalet ve bid'atlar bataklığıdır. Sen selâmetle, bulamadan, sür'atle mescide eriştiğin; herkesten evvel envâr-ı Kur'âniye'ye sahip çıkıp, kalbini bozmadan sağlam kaldığına işarettir. Mesciddeki küçük cemaat ise; Hakkı, Hulûsi, Sabri, Süleyman, Rüşdü, Bekir, Mustafa, Ali, Zühdü, Lütfü, Hüsrev, Re'fet gibi

---

[24] *Tarihçe–i Hayat*, s. 425.

Sözler'in hameleleridir. Ufak kürsü ise, Barla gibi küçük bir köydür. Yüksek ses ise, Sözler'deki kuvvet ve sür'at-i intişarlarına işarettir. Birinci safta sana tahsis edilen makam ise, Abdurrahman'dan sana münhal kalan yerdir. O cemaat; telsiz âletlerin âhizeleri hükmünde, bütün dünyaya ders işittirmek istemek işareti ve hakikat ise inşâallah tamamıyla sonra çıkacak. Şimdi efradı birer küçük çekirdek iseler de, ileride tevfik-i ilâhî ile birer şecere-i âliye hükmüne geçerler. Ve birer telsiz telgrafın merkezi olurlar. Sarıklı küçük genç bir zât ise; Hulûsi'ye omuz omuza verecek belki geçecek birisi, naşirler ve talebeler içine girmeye namzeddir. Bazılarını zannederim, fakat kat'î hükmedemem. O genç, kuvve-i velâyetle meydana atılacak bir zâttır. Sair noktalar sen benim bedelime tabir et.

Senin gibi dostlarla uzun konuşmak hem tatlı, hem makbul olduğundan; şu kısa mes'elede uzun konuştum, belki de israf ettim. Fakat nevme ait olan âyât-ı Kur'âniye'nin bir nevi tefsirine işaret etmek niyetiyle başladığımdan, inşaallah o israf af olur veya israf olmaz.[25]

* * *

Yedincisi: Senin müjdeli, mübarek ve güzel rüyanın tabiri, Kur'ân için ve bizim için çok güzeldir. Hem zaman tabir etti ve ediyor, tabirimize ihtiyaç bırakmıyor. Hem kısmen tabiri güzel olarak çıkmış. Sen dikkat etsen anlarsın. Yalnız bir-iki noktasına işaret ederiz. Yani bir hakikat beyan ederiz. Senin hakikat-ı rüya nev'inden olan vakalar, o hakikatin temessülâtıdır.[26]

Nur'un Birinci Şakirdi

[25] *Mektubat*, s. 350.
[26] *Mektubat*, s. 349.

Nur'un birinci şakirdi ve kahramanı olan merhum Abdurrahman yine bir ölçü olur.

Aziz, sıddık kardeşlerim!

İki üç def'adır ehemmiyetli bir hâlet-i ruhiye bana arız oluyor. Aynı otuz sene evvel İstanbul'da beni Yuşa Dağı'na çıkarıp İstanbul'un, Darü'l-Hikmet'in cazibedar hayat-ı içtimâiyesini bıraktırıp hattâ İstanbul'da bulunan Nur'un birinci şakirdi ve kahramanı olan merhum Abdurrahman'ı dahi zarurî hizmetimi görmek için de yanıma almağa müsaade etmeyen ve Yeni Said mahiyetini gösteren acib inkılâbat-ı ruhînin bir misli, şimdi mukaddematı bende başlamış. Üçüncü bir Said ve bütün bütün târik-i dünya olarak zuhuruna bir işaret tahmin ediyorum. Demek Nurlar ve kahraman şakirdleri benim vazifelerimi yapacaklar, daha bana hiç ihtiyaç kalmamış. Zâten Nur'un her bir cami' cüz'ü ve sarsılmayan halis şakirtlerinin her birisi, benden daha mükemmel ders verir.

Said Nursi [27]

Duâda Abdurrahman ile Berabersiniz

(Duâda dahi onlarla beraber olduklarını hatırlatır.)

Aziz gayretli, ciddî, hakikatli, halis, dirâyetli kardeşim!

Bizim gibi hakikat ve âhiret kardeşlerin, ihtilâf-ı zaman ve mekân, sohbetlerine ve ünsiyetlerine bir mani teşkil etmez. Biri şarkta, biri garpta, biri mazide, biri müstakbelde, biri dünyada, biri âhirette, olsa da; beraber sayılabilirler ve sohbet edebilirler. Hususan bir tek maksat için bir tek vazifede bulunanlar, birbirinin aynı hükmündedirler. Sizi her sabah yanımda tasavvur edip, kazancımın bir kısmını, bir sülüsünü (Allah kabul etsin) size veriyorum. Duâda, Abdülmecid ve Abdurrahman ile berabersiniz. İnşaallah her vakit hissenizi alırsınız… Sizin dünyaca bazı

---

[27] *Şualar*, s. 529-530.

müşkilâtınız, senin hesabına beni bir parça müteessir etti. Fakat madem dünya bâkî değil ve musibetlerinde bir nevi hayır vardır; senin bedeline "Yahu bu da geçer." Kalbime geldi.[28]

Abdurrahman'ın Vazifesi de Size İlâve Edildi

(Ruhî münasebeti itibariyle onun vefatını bilmediği hâlde Üstad çok sarsılır.)

Muvakkat bir fütur, bir tembellik sizde arız olduğunu yazıyorsunuz. Baharda kanın galeyanından gelen gecelerin kısalmasındaki uykusuzluğundan neş'et eden ve müstemi'lerin kalbleri işlere teveccüh etmelerinden tevellüd eden rehavet ve füturdan başka, meyanımızdaki münasebet-i ruhiyenin rabıtasıyla musibetin eseri olarak bendeki sarsıntının size in'ikası ve sirâyet etmesi mümkündür.

Merhum Abdurrahman'ın vefatı zamanında bilmediğim hâlde, o münasebet-i ruhiye cihetiyle fazla bir sarsıntıyı Ramazan-i Şerif'te hissettim. Şimdi anladım ki, şuurî ve ihtiyarî olmayan çok in'ikasat vardır.

Fakat kardeşim, sen şimdi iki vazifeyi görmekle mükellefsin: Biri, kardeşim Hulûsi Bey'in vazifesini; biri de, evlâd-i mânevîyem ve biraderzâdem ve bir deha-i nuranî sahibi olmak pek muhtemel olan Abdurrahman'ın vazifesi de size ilâve edildi. O benim hakikî bir vârisim idi. Yazdıklarımı ve malımı kendi malı telâkki ederdi, öyle de sahip oluyordu. Sen de bundan sonra yazı ve sözleri, senin hocanın yazısı diye tutma; kendi malın ve senin sözlerindir bil, öyle sahip ol. Hakkı Efendi'ye söyle ki, o da karde-

---

[28] *Mektubat*, s. 278.

şim Abdülmecid yerinde kendini anlasın ve onun vazifesiyle mükellef olduğunu bilsin.[29]

Bir Abdurrahman Re'fet'ten...

Abdurrahman'ın hattına benzeyen bir yazı için: "Senin hattın gözüme eski bir dost göründüğünün sırrını şimdi anladım." der...

Aziz kardeşim Re'fet Bey!

Bu sabah namazdan sonra başımı çevirdim, Re'fet Bey'i gördüm zannettim. Geceleyin bir torba bal ve içinde dolu altın, mübarek bir talebeme veriyordum. Arkamdaki zât demek Re'fet Bey'in kalb ve ruhunu taşıyor. Hem dellâlı olduğum hazinenin en kıymetdar, en tatlı şeyi bizim vasıtamızla satın almak istiyor. Sonra gördüm ki, senin ikinci bir nüshandır (yani Seyrani'dir).

O rüyada ikiniz hissedarsınız, paylaşırsınız, her ne ise... Sizin bu defa yazdığınız Söz ziyade hoşuma gittiği için, evvelce sana dediğim gibi, başka hatlara nisbeten senin hattın gözüme eski dost göründüğünün sırrını anladım ki, merhum biraderzâdem Abdurrahman'ın hattına benziyor. Bu hat kendini göstermeli. İştiyakın oldukça böyle intihab ettiğin risaleleri yazsanız mübarek olur.

Hulûsi, Abdurrahman'ın yerine çendan geçmiş. Şu yazı müşabeheti bana müjde ediyor ki, bir Abdurrahman Re'fet'ten de çıkacak. Mürekkeb hakkında düşündüğün iyidir. Elde gezecek, güzel olmak şartıyla sabit olsun. Kendinize yazdığınız parlak olsun. Çünkü, mütalâaya iştiyak ve iştihayı açar.[30]

Abdurrahman Gibi Âhir Nefeste

---

[29] *Barla Lâhikası*, s. 249.

[30] *Barla Lâhikası*, 340-341.

Merhum Hulûsi Ağabeyin, Üstadımıza gönderdiği bir mektubunda, Abdurrahman gibi olmak için duâ talebinde bulunur:

İnşaallah müstecab olan duânızla Allah-u Zülcelâl, Risale-i Nur hizmetinde ümid ve arzu ettiğim neticeye vasıl, merhum ve mağfur Abdurrahman gibi âhir nefesde îmân ve tevfik ve saadet-i bâkiyede iki cihan serveri Nebiyy-i Ekremimiz Muhammedeni'l-Mustafa (Sallallahu teâlâ aleyhi ve sellem) Efendimiz'e ve siz muhterem Üstamın arkasında ve yakınında komşuluk vermek sûretiyle âmâl-i hakikîyeye nâil buyurur.

Risale-i Nur gerçi zâhiren sizin eserinizdir, fakat nasıl ki, Kur'ân-ı Mübîn Allah'ın kelâmı iken Seyid-i Kâinat, Eşref-i Mahlûkât Efendimiz nâsa tebliğe vasıta olmuştur, siz de bu asırda yine o Fürkân-i Azîm'in nurlarında bu günün karmakarışık sarhoş insanlarına emr-i Hak'la hitab ediyorsunuz. Öyle ise; O Hakîm-i Rahîm, size bu eseri yaptırtan o nurları ayak altında bıraktırmaz. Elbette ve elbette fânilerden belki de hiç ümit edilmediklerden sahipler, hafızlar, ikinci, üçüncü hattâ onuncu derecede mübelliğler, nâşirler halk buyurur itikadındayım.[31]

Üstadımızın Muhtelif Mektuplarındaki "Abdurrahman" Mukayeseleri

Bana bir hediye gönderdin. Gâyet ehemmiyetli bir kaidemi bozmak istersin. Ben demiyorum ki, "Kardeşim ve biraderzâdem olan Abdülmecid ve Abdurrahman'dan kabul etmediğim gibi senden de kabul etmem." Çünkü, sen onlardan daha ileri ve ruhuma daha yakın olduğundan, herkesin hediyesi reddedilse, seninki bir defaya mahsus

---

[31] *Barla Lâhikası*, s. 29.

olmak üzere reddedilmez. Fakat bu münasebette o kaidemin sırrını söyleyeceğim."[32]

Mübareklerin pehlivanı hem Abdurrahman, hem Lütfi, hem Hafız Ali mânâlarını taşıyan büyük ruhlu küçük Ali kardeşim...[33]

Re'fet Bey'e

Minhacü's-Sünne'yi kendi hattınla yazdığına çok memnun oldum. Senin kalemin merhum Abdurrahman'ın kalemi gibi bana şirin geliyor.[34]

Risale-i Nur'u hıfz ve neşrine ve sahabet ve himâyetine çalışmak için hayat isterdim. Fakat hadsiz şükür olsun ki, bir biçare ihtiyar Said yerinde çok genç Saidler o vazifeyi yapıyorlar. Hususan Hüsrevler, Feyziler, Ahmetler, Mehmetler biraderzâdem gibi çok Abdurrahmanlar ve hâkezâ Hâfız Ali'ye kabirde mesrur ve müferrah ettikleri gibi, inşaallah kabrinde de öyle mesrur edecekler [35]

Zübeyr bana merhum biraderzâdem Abdurrahman yerine ve Ceylan merhum biraderzâdem Fuad bedeline verilmiş diye mânevî ihtar aldım. Ben de burada işimi onlara bıraktım.[36]

Mehmet Fırıncı

Hazreti Üstadın talebelerinden Mehmet Fırıncı abi anlatıyor: "Yağla un götürmüştüm Üstada. Üstad "Bizim memlekette yağla unu kavururlar, sen de öyle yap." dedi. Ben de ondan yaptım, sonra Üstad sevinçle Abdurrah-

---

[32] *Mektubat*, s. 13.
[33] *Sikke–i Tasdik-i Gaybî*, s. 216-217.
[34] *Barla Lâhikası*, s. 339.
[35] *Emirdağ Lâhikası*, 1/110-111
[36] *Şualar*, s. 335.

man'ın tarihçesini ve üzerindeki resmi göstererek görüp görmediğimi sordu. Ben de ilk defa görüyorum." dedim.[37]

Mukaddes Vatanın Her Yerinde

İstanbul-1919

Avukat Hulûsi-i Bitlisî Aktürk, Ehl-i Sünnet mecmuasında "Bediüzzaman" başlıklı makalesinde bir hatırasını şöyle anlatır:

"Mütarekeden sonra Irak'ın Süleymaniye'sinden, Mardin Bidâyet, müteakıben Diyarbakır istinaf azalığına geçtiğim sırada bu vatanî ve İlâhî mücahidin biraderi Abdülmecid'e İstanbul'dan bir mektup yazıyor, pek hazin bir lisanla inliyor ve diyor ki;

"Said amcamın hâline şaşıyorum; dünyevî bütün ümitlerim söndü. Çünkü, hükümet kendisine yüksek maaş veriyor. Sarfiyatımızın fazlasını biriktiriyorum. Birkaç eser te'lif etti. Bir gün bana dedi ki: "Git filan matbaa müdürünü çağır." Gittim, çağırdım, geldi. Eserlerini müdüre verirken bana dedi ki: "Abdurrahman! Biriktirdiğin paraları getir müdür beye ver. Ben de getirdim ve verdim. Müdür paraları alıp çıkınca benim gözlerim yaşardı. Bilâhare kendi kendime müteselli oluyor, eserler basılırsa satılır, paralarını yine biriktiririm diyordum.

"Birkaç gün sonra yine yolladı. Matbaa müdürünü çağırdım. Bu sefer de matbaa müdürüne dedi ki: "Eserlerim üzerine yaz bu kitaplar İslâm milletine meccânen tevzi olunacaktır." Matbaa müdürü çıktıktan sonra senelerden beri büyük amcama karşı beslediğim ruhî, saygı adeta sarsıldı. Hasbelbeşeriye ağladım ve dedim ki: "Amca! Birkaç para biriktiriyordum. Memlekete dönersek düşman is-

[37] Şahiner, Necmettin, *Son Şahitler*, 2/74.

tilâsından harap olarak kurtulan süknamızı, evimizi belki imar ederdik. O ümidimi de öldürdün. Böyle olur mu?"

"Bunun üzerine derin bir tebessümle dedi ki:

"Yavrum Abdurrahman! Hükümet bize fazla maaş veriyordu. Kifaf-i nefsimizden artanı beytü'l mala ait olduğundan bu vesileyle o fazlayı Müslümanlara iade ediyorum. Senin bu işlere aklın ermez. Allah dilerse mukaddes vatanın her yerinde sana ev verebilir."[38]

---

[38] *Ehl-i Sünnet*, 2/41, 1 Kasım 1948.

İkinci Bölüm

Abdülmecid Nursî

Abdülmecid Ünlükul'un Hayatına Kronolojik Bir Bakış

1884-1900 yılları, Üstad Bediüzzaman'ın kardeşi Abdülmecid Nursi'nin çocukluk ve ilk gençlik dönemidir. Hayatında ehemmiyet arz eden diğer zaman dilimleri de şu şekilde sıralanabilir…

Van - Şam - Diyarbakır Hayatı (1900 – 1927)

1. Van 1900 - 1914

Abdülmecid Ünlükul, Üstadı ve ağabeyi Bediüzzaman Hazretleriyle beraber Ruslara karşı savaşır ve gazi olur.

2. Şam 1914-1917

Van'ın işgaliyle Şam'a hicret eden grubun içindedir. Çileli ve zor bir yolculuk çeker. Oradaki hayat da bu yolculuktan farksızdır. Şam'da kaldığı müddet içinde ağabeyi Molla Abdullah'la birlikte Hacca gider. Dönüş hayli maceralıdır.

3. Diyarbakır 1917-1920

Diyarbakır Askeri Rüşdiye Mektebi'nde Arapça muallimliği vazifesini ifâ eder. Ancak çok sürmez.

4. İkinci Van Hayatı 1920-1927

Bu ikinci Van hayatı birinci Van hayatı kadar maceralıdır. İmtihanlar peşi peşine gelir. Bir süre Van'da i'dadiye mektebinde muallimlik yapsa da uzun sürmez. Geçici olarak Van gümrük müdürlüğünde vazife görür. Ne var ki oradan da ayrılmak zorunda kalır...

Van 1914

Abdülmecid Ünlükul, ağabeyi ve Üstadı. Bediüzzaman Hazretleriyle birlikte Harb-i Umumî'ye katılmışlardır. Ancak, Ruslar ile Bitlis deresindeki muharebede Yeğeni Ubeyd (rahmetullahi aleyh) şehit olur. Onun yanında Abdülmecid Efendi bulunmaktadır. Hz. Bediüzzaman ise Ruslara esir düşer. Bu arada Üstad Hazretlerinin kardeşleri Molla Abdullah, Abdülmecid Ünlükul ve onun Hanımı (Rabia Hanım) ve bazı yakınları Rusların hücum ve istilâlarından kurtularak Şam şehrine intikal ederler.

Şam'da bulundukları yıllarda Abdülmecid Ünlükul, ağabeyi Molla Abdullah ile birlikte deve kervanı refakatinde Hacc'a giderler. Hac dönüşünde yolda Arap şakileri kervanı talan ederler. İç çamaşırları ile birlikte canlarını zor kurtarırlar. Ve bin bir güçlüklerle tekrar Şam'a avdet ederler.

Daha sonraki yıllarda yurda avdet eden Abdülmecid Efendi Diyarbakır Askeri Rüşdiyesi'nde bir yakını vasıtasıyla öğretmenlik vazifesine başlar. Birkaç yıl bu okulda öğretmenlik yapan Abdülmecid Ünlükul, okulun 1920 yılında kapanmasıyla tekrar Van'a gelir.

Molla Hamid'in, Üstad'a ve Abdülmecid Ünlükul'a

Dair Anlattıkları

(Seydâ Bediüzzaman'ın talebelerinden, hizmetkârlarından ve medrese mezunu olan bu zât, Nurlara çok hizmet etmiştir.)

"Seydâ Bediüzzaman'a gençlik çağlarımda hem Van Nurşin Camiî'nde, hem de Van Erek Dağı'nda hizmet ediyordum. Aynı zamanda, kendilerinden mâlûmât-ı diniye dersleri almaktaydım. Onunla geçen günler bana bir daha nasip olmadı. Çünkü, günler o günlermiş. Şâirin dediği gibi:

'Dil bekâsı, Hak fenâsı istedi mülk-ü tenim

Bir devâsız derde düştüm ah ki, Lokman bîhaber.'

"Ma'lûmunuzdur, o vakitlerde Van ve civarındaki bütün âlimler gelir, Seydâ Bediüzzaman'la ilmi sohbetlerde bulunurlardı. İşte böyle bir günde Nurşin Camiî'ne gittiğimde bir zât gördüm, hafif sarışın ve zayıfça idi. Orada bulunan birçok âlimleri karşısına almış, sordukları bütün suallere durmadan cevap vermekteydi. Ve ikna ediyordu. Âlimler yanından teker teker kalkıyorlardı. Ben dikkatle bu müzakere ve münazarayı takip ediyordum. Sıra Van'ın meşhur şeyhlerinden Şeyh Enver Efendiye gelince, o zaman Hazreti Bediüzzaman, elini eline vurarak hücre tarafından Abdülmecid Efendiye hitaben 'Kardeşim Abdülmecid! Yeter, artık benim dostlarımı fazla sıkıştırma.' demişti. İşte ben, o zaman Abdülmecid Efendiyi tanıyıp ilmine hayran kalmıştım."

Abdülmecid Ağabeyden yeğeni Ubeyd'le ilgili olanları da ihtiva eden hâtıraları zaman zaman dinlerdim. Harb-i Umumî'yi, Van'ı, Bitlis'i, Arvas'ı, Müküs'ü, Nurs'u, bilhassa Horhor Medresesi'ni, Van Kal'ası'nı, Erek Dağını, Başit başını ve oralarda yaşadıklarını unutamıyordu. Anlattıkça açılır ve neşelenirdi. Ubeyd'i hatırlayınca, gözlerinden tane tane yaşlar akardı. Bu anlattıklarından bir kısmı şunlardır:

"Biz Harb-i Umumî'den önce, Bediüzzaman ile beraber yaz aylarında 3650 metre yüksekliğindeki Başit Dağının (Ki Başkale-Gürpınar-Çatak üçgeni içinde kalır ve bizim yaylamız da, köyümüz de oradadır.) en yüksek zirvesine çıkar, oralarda 30-40 gün kalırdık. Bizler için çok füyûzatlı olurdu.

"Bu arada çok çay içerdik; şekerimiz biterdi. Seydâ Bediüzzaman, taşlarla bir siperlik mahiyetinde yaptığımız ufak kulübede kalırdı. Ubeyd'i dayısı Üstad Bediüzzaman da çok severdi. Çünkü, çok sevimliydi. Daima onun yanına girer çıkardı. Bu vesile ile bizler kendisinden şeker isterdik Eline bir taş parçası alarak içeriye girer, dayısının arkasında yerde

duran torbadan o zamanın meşhur kalıp (kant) şekerini çıkarıp, bir yandan öksürür, bir yandan elindeki taşla şekeri kırardı. Öksürük gürültüsü içinde kırdığı şekerden bize birer parçasını getirir, hep beraber o serin ve yüksek tepelerde çay içerdik. Dayısı Bediüzzaman da onun hareketlerine hep tebessüm ederdi. Bu hâl oralarda kaldığımız müddet içinde hep böyle devam ederdi. Çok zekî ve cevvâl idi.

"Ubeyd için, her şeyimi verdim. Hususî meşgul olur, itinâ ile üzerinde dururdum. Eğer ömrü vefâ etseydi, müstesnâ bir âlim olurdu. Fakat şehit oldu. Ben de beraberinde idim. Alnından vurulmuştu. Tam Bitlis'in girişinde, bir köşe başında kelime-i şehâdet getiriyordu. ''Halo (dayı), sen kaç!" diyordu. Ruhunu teslim ettikten sonra, siperi üstüne yıktım. Tüfeğini alarak oradan ayrıldım. Seydâ'yı da kaybetmiştim. Artık Bitlis'in içinde göğüs göğüse mücadele ediyorduk. Bitlis düşünce Diyarbakır'a, oradan da Şam'a gittim. Muhacirler mahallesi denilen Salâhiye Mahallesi'nde kaldım."

Üstad'ın, Kardeşi Abdülmecid'e Dair Bir Hatırası

Şefkatli Bir Tokat

Öz kardeşim ve en birinci ve yüksek ve fedakâr bir talebem Abdülmecid'in Van'da güzel bir evi vardı. İdaresi yerinde, hem muallim idi. Hizmet-i Kur'âniye'nin daha revaçlı bir yeri olan hududa gitmekliğim için arzumun hilâfına teşebbüs edenlere, içtihadınca güya menfaatim için iştirak etmedi, re'y vermedi. Güya ben hududa gitseydim hem Hizmet-i Kur'âniye siyasetsiz sâfi olmayacak, hem onu Van'dan çıkaracak idiler, diye iştirak etmedi. Maksadının aksi ile şefkatli bir tokat yedi. Hem Van'dan, hem o güzel evinden, hem memleketinden ayrıldı; Ergani'ye gitmeye mecbur kaldı.[39]

[39] *Lem'alar*, s. 42.

Abdülmecid Efendinin Evliliği

Hanımı Rabia Ünlükul'un hatıratından, Necmeddin Şahiner'in tesbitleri: "Rabia Ünlükul, Van'ın asil ve temiz bir ailesine mensuptur. Beş altı yaşlarında bir çocukken, sokakta oynuyormuş. Üstad Said Nursî kendisini, kardeşi Abdülmecid'e göstererek "Bak bu evliya torununu görüyor musun? İstikbalde bu senin hanımın olacak." deyince, Abdülmecid, "Seydâ nasıl olur? Çok küçük, o vakte kadar benim bunun kadar çocuklarım olur." demiş.

Aradan yıllar geçiyor. Birinci Cihan Savaşı patlıyor. Üstad Bediüzzaman'ın dedikleri aynen çıkıyor. Abdülmecid Efendi ile Rabia Hanım evleniyorlar.

Bediüzzaman'ın evliya torunu demesi de, mânâsız bir ifade değil çünkü Rabia Ünlükul, Van'da Şeyh Gazail Baba'nın torunudur. [40]

Van 1923

1923 yılının baharında Van'a teşrif eden Üstad Hazretleri yaz aylarını Çoravanis (Kavuncu) Köyü'nde ve Erek Dağı'nda bir manastır harabesinde ibadet ve tefekkürle geçirmeye başlar. Kış mevsiminde kardeşi Abdülmecid'in evinde veya Nurşin Camiî'nde kalır.[41]

Van 1925

Abdülmecid Nursî'nin Büyük Oğlu Fuad Ünlükul (Nursî)

1923'te (1339) Van'ın Tepetaşı mahallesinde 11 numaralı bir evde dünyaya geldi. İlk tahsilini Van'da, orta tahsilini Malatya'da ve 1941 Haziran'ında da Kayseri Fen Lisesi'nden mezun oldu.

[40] Şahiner, Necmeddin, *Son Şahitler,* 1/153.
[41] Şahiner, *a.g.e,* 1/125.

2 Eylül 1941 öğrenci seçme sınavlarını kazanarak Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi'ne kaydoldu.

Annesi Rabia Ünlükul anlatıyor: Üstadımızın, Van'da Toprakkale semtindeki evimizde bulunduğu bir gün Fuad sürünerek odasına girmiş, tesbihiyle oynarken, tesbihinin ipini kırmış, bir tanesini yutmuş. Seydâ bana bunu haber verdi.

"Rabia, korkma! Fuad, tesbihimin bir tanesini yuttu, bir şey olmaz, geri çıkarır." dedi. Gerçekten Fuad'a hiçbir şey olmadığı gibi, tesbih tanesini yuttuğu gün yürümeye başladı. Üstad Hazretleri, Fuad'ı çok severdi, sevgi ve şefkatle kucaklardı.

Rabia Ünlükul'un nakline göre, Üstad Hazretleri 1925-1926 yıllarında Van'da kalmıştır. "Birinci Cihan Savaşı'ndan sonra, Van'a geldiği zamanda, bizim Toprakkale semtindeki evimizde kalırdı. Burada hemen her gün birçok ziyaretçi gelip giderdi. Biz de yeni evlenmiştik. Oğlum Fuad beş-altı aylıktı. Onu ilk defa Seydâ yürüttü."[42]

Üstad Hazretleri'nin Gözünde Abdülmecid Efendi...

Barla 1926-1936

Yazdığımı Abdülmecid'e Gönderiyorum...

Aziz kardeşim ve sevgili arkadaşım!

Şimdi yüz tabakalık fitrî bir sarayın, en yukarı menzilinde bulunuyorum. Sen de mânen burada hazır ol. Bir parça sohbet edip konuşacağız. İşte kardeşim.

Evvelâ: Evvelki mektubumda, bütün Sözler'e dair sual etmiştim ki: İçlerinde cerh edilecek hakikatler var mı? Veyahut avama izharı muzır şeyler bulunuyor mu? Yoksa yalnız Otuz İkinci Söz'ün Üçüncü Maksadı için değildi.

---

[42] Şahiner, *a.g.e.,* 1/153.

Sâniyen: Sana “Nokta Risalesi”ni gönderiyorum. Aciptir ki, Eski Said’in kuvvet-i ilmiyle, nazar-ı aklıyla anladığı ve gördüğü hakikatleri, senin kardeşin şühûd-u kalbiyle, nur-u vicdanla gördüğüne tevafuk ediyor. Yanız bazı cihetlerde noksan kalmıştır ki, Yirmi Dokuzuncu Söz’de tekmil edilmiş. Hususan âhirdeki rumuzla nükte ve o rumuzla nüktenin sırrı beyanında, çok hakikatler Nokta’da yoktur. Yirmi Dokuzuncu Söz’de vardır. Fakat birbirinden çok uzak bu iki Said’in aklı, kalbi, bu derece ittifakı aciptir.

Sâlisen: Şeyh Mustafa’ya selâmımı tebliğ ile beraber de ki: Yazdığın Kader Sözü beni çok memnun etti. Duâ ile kardeşlik hakkını eda ettiğin gibi, bunun yazmasıyla talebelik hukukunu dahi kaza etti. Allah senden razı olsun. Yazdığını Abdülmecid’e gönderiyorum. O, yüzlerce adama okutturacak, her birisinden sevap sana gelecek.

Râbian: Kardeşimiz Abdülmecid’e bir mektupla bazı Sözler’i gönderiyorum. Sen gâyet emniyetli bir tarzda postaya ver, adres: “Ergani-i Osmaniye’de esnaftan Vanlı Şehabeddin Efendi vasıtasıyla Vanlı Abdülmecid Efendi’ye.” Bu adresi yeni hurufla mektuba ve emanete yazınız.[43]

Molla Abdülmecid’in Yazısı

Aziz, sıddık, vefadar âhiret kardeşlerim Hacı Nuh Bey, Molla Hamid!

Sizler benim için çok ehemmiyetlisiniz. “Sıddık-ı vefiy bu zamanda yoktur.” diyenlere karşı sizleri gösteriyorum. Yirmi sene Van’da geçirdiğim hayat-ı ilmiye... benim için Van çok kıymetdardır. Lillâhilhamd sizler o kıymetdarlığı gösterdiniz. Ve Van’a karşı şedîd hissiyatıma tam mukabele ediyorsunuz. Size medar-ı ibret bir vakıa söyleyeceğim, şöyle ki:

---

[43] *Barla Lâhikası*, s. 262-263.

Geçen sene Barlalı, İstanbul ticaretinde bulunan Bekir Efendi'nin şeriki Mehmed Efendi vasıtasıyla bir mektup aldım. Mektup hârika olarak bana göründü. Çünkü, Hulûsi Bey, "Nuh Bey'le görüştüm." diye o mektupta bana yazıyor. Aynı mektubta, kardeşim Abdülmecid de, Molla Hamid'in selâm ve duâsını bana yazıyor. Aynı mektupta Nurşin-i Süflâ'dan Molla Abdülmecid'in yazısı ve imzası vardı. Fesübhanallah dedim. En ziyade sevdiğim bu insanlar ayrı ayrı memleketlerde bulunmakla beraber, bir mektupta bunların içtimaları tevafuklu bir levha-i temaşadır.

Bu sene yine o Mehmed Efendi Eğirdir'e gelmiş. Yine Nuh Bey'in aynı telgrafını, o zât bana getirdi. Fesübhanallah dedim. Nuh Bey'in lisan-ı hâli, güya Mehmed Efendi'ye "Dostum ben seninle beraber Üstadımla görüşeceğim." diyor, tahayyül ettim. Sonra yine o Mehmed Efendi'nin hizmetkârı Eğirdir'e gidip Mehmed Efendi'nin mektuplarını getirmiş. Yine Nuh Bey'in hediyeye ait, bana olan mektubunu getirdi. Dedim, kat'iyyen bu iş tesadüfî değil. Sonra mektubun müştemilâtına dikkat ettim. Tahmin ettim. Van'da Nuh Bey'in bana hazırladığı hediyeyi göndermek tarihinde, ben de aynı tarihte(Hâşiye) aynı fiyatta bir hediye-i azîmeyi Nuh Bey'in namına Van'daki ihvanıma gönderiyordum. İşte bu iki tevafuk, bana işarettir ki: Nuh ile Hamid, talebelik ve kardeşlik için mintarafillah intihab edilmişler. Çünkü, tevafuk bizim için bir emâre-i tevfik-i İlâhî olduğuna kanaatim gelmiş. Risalelerde tevafukatın bazı numunelerini göreceksiniz.

Fakat çok rica ederim ki gücenmeyiniz, hediyeyi kabul edemedim. Adem-i kabulun esbabı çoktur. En mühim bir sebep: Benim kardeşlerim ve talebelerimle olan münasebetin samimiyetini ve ihlâsını zedelememektedir. Hem iktisad, bereket ve kanaat sayesinde, şiddetli ihtiyacım olmadığı hâlde,

(Hâşiye) Maddeten otuz liralık, mânen belki üç yüz liralıktır.

dünya malına el uzatmak elimde değil, İhtiyarım haricindedir. Hem bir misâl ile ince bir sebebi anlatacağım:

Mühim bir tüccar dostum otuz kuruşluk bir çay getirdi, kabul etmedim. “İstanbul’dan senin için getirdim beni kırma.” dedi. Kabul ettim. Fakat iki kat fiyatını verdim.

Dedi: “Ne için böyle yapıyorsun, hikmeti nedir?”

Dedim: Benden aldığın dersi, elmas derecesinden şişe derecesine indirmemektir. Senin menfaatin için, menfaatimi terk ediyorum. Çünkü, dünyaya tenezzül etmez, tama’ ve zillete düşmez, hakikat mukabilinde dünya malını almaz, tasannua mecbur olmaz bir üstaddan alınan ders-i hakikat elmas kıymetinde ise.. sadaka almaya mecbur olmuş, ehl-i servete tasannua muztar kalmış, tama’ zilletiyle izzet-i ilmini feda etmiş, sadaka verenlere hoş görünmek için riyakârlığa temayül etmiş, âhiret meyvelerini dünyada yemeğe cevaz göstermiş bir üstaddan alınan aynı ders-i hakikat, elmas derecesinden şişe derecesine iner. İşte sana mânen otuz lira zarar vermekle, otuz kuruşluk menfaatimi aramak, bana ağır geliyor ve vicdansızlık telakki ediyorum. Sen madem fedakârsın, ben de fedakârlığa mukabil menfaatinizi, menfaatime tercih ediyorum, gücenme. O da, bu sırrı anladıktan sonra kabul etti, gücenmedi.[Hâşiye]

Ey Nuh Bey ve Hamid Kardeşlerim! Siz de gücenmeyiniz. Hem Nuh Bey, biliniz ki; şu zamanda o havalide vefâdârâne, şefkatkârâne beni aramaklığınız öyle bir hediyedir ki, bunun gibi binler hediyeden kıymetdardır. Hem size gönderdiğim Risaleleri muhafaza etmek ve sahip çıkmak ve benim yerimde onları himaye etmek binler lira kıymetinde bana karşı büyük bir hediyedir. Çünkü, netice-i hayatımı ve vazife-i vataniyemi ve havalideki kardeşlerimin uhuvvet ve muhabbetlerine karşı borçlarımı eda eden o Risalelere ciddî sahip çıkmak, tam muhafaza etmek ve ehline yetiştirmeğe vasıta ol-

---

[Hâşiye] Maddeten otuz liralık, manen belki üç yüz liralıktır.

mak öyle bir hediyedir ki; mânevî zararım büyük olmasa Nuh Bey'in hatırını kırmayacaktım. Şimdiye kadar, Cenâb-ı Hakk'a şükür, hediyeleri kabul etmeğe mecbur olmadım ve şu zamanda ehl-i ilmin bir sebeb-i sukutu olan tama'a girmeye ihtiyar benden selbedildi. Hem eğer, sizin hediyenizi kabul etseydim; çok zâtların ya kalbi kırılacaktı veyahut elli senelik kaidem bozulacaktı.

Orada ve civarınızda bulunan eski talebelerim ve kardeşlerime birer birer selâm ve duâ ediyorum ve onların duâlarını istiyorum.[44]

Kardeşiniz Abdülmecid Bir Defa Görsün...

Aziz, sıddık, muhlis kardeşim!

Isparta'ya nakl-i mekân, hem tulûat-ı kalbiyeye hem sizinle muhabereye bir derece fütur verdi.

Evvela: Kardeşimiz Sabri, Hakkı Efendiler arzularıyla, yine Eğirdir vasıtasıyla size emanet gönderilecek. On Yedinci Lem'a namındaki Notaları Sabri size göndermiş veya gönderecek. Bu defa da sırlı, kerâmetli Yirmi Dokuzuncu Söz'ü size gönderiyorum, lâtîf ve mânidar bir tevafuktur ki, Hüsrev senin için Yirmi Dokuzuncu Söz'ü yazıyordu.

Yazdığı vakitte Hüsrev vasıtasıyla çok mübarek Ramazan hediyesi aynı anda gelmesiyle beraber, aynı gecede ben senin hanen tarafına ve hanene geldiğim rüyada gördüğüm gibi, iki gece evvel, elhak ikinci bir Hüsrev ve ikinci bir Süleyman olan Süleyman Rüşdü, aynen sizi görmüş. Bundan anladık ki, bizler bir menzil içindeki adamlar hükmündeyiz. Maddeten uzaklık te'siri yok ve birbirimize karşı münasebet'i âdiye dahi kaydedilir.

---

[44] *Barla, Lâhikası*, s. 121-123.

Sâniyen: Şu Yirmi Dokuzuncu Söz, tarifnamelerde yazıldığı gibi, bir müntensih hatt-ı hakikîyesine ihtiyarsız takarrüble, sırrı tezâhüre başlamış ve diğer hatt-ı hakikîsini bulmuş. Hakikaten ne fikirde bulunursa bulunsun, gören herkesi tasdike mecbur ediyor. Hattâ burada mühim ve müşkilpesend ulemâlar dahi, güneş gibi inanıp tasdik ediyoruz diyerek imza ediyorlar.

Şübhemiz kalmadı ki, i'câz-ı Kur'ân'ın yüz cüz'ünden bir cüz'ü, şu tefsirine in'ikâs etmiş. Yalnız şu fark var ki i'câz kasdîdir, kasden de kimse muaraza edemez.

Şu kitabın tevâfuku ise, fitrî ihtiyarsız olmak cihetiyle hârika olur. Kerâmet sayılır. Kasdî ve sun'î bir sûrette muâraza edilmez. Her ne ise şu nüshayı kardeşiniz Abdülmecid bir def'a görsün, inşâallah ona da bir vakit bir tane yazılacak. Şâyet orada birisi aynen istinsah etmek niyet etse, çok dikkat etmek gerekir. Çünkü, bu risalenin hurufatı da sırlı, kendine güvenmeyen yazmasın.

Sâlisen: Kardeşimiz Fethi Bey ne hâldedir, neden az görüşüyorsunuz. Ben ona çok duâ ettim ve ediyorum. Sen bir muzır ve me'murun yüzünden, onunla az görüşmen beni müteessir etti. Allah (celle celâlüh) kabul etsin, ben de ona çok def'a duâ ettim. İnşâallah tam bir arkadaş, bir muhatabın olan Hâfız Ömer, Risale-i Nur'un intişarına mühim bir vasıta olacak ki; her mektubunda onu ciddî alâkadar görüyorum.

On Altınca Lem'a nâmındaki üç mühim mes'eleden ibaret bir risaleyi, sizin için yazdırıyorum. Yetişirse onu da gönderiyorum. Lillâhilhamd burada gittikçe Risale-i Nur'un şâkirdleri ve yazıcıları çoğalıyor. Ne vakit az fütur başlasa, bir teşvik kamçısı hükmünde bir şey zuhur ediyor.

Ezcümle sofî meşreb ve yazıda muvakkaten tembellik eden bir kısım kardeşlerimize yazılan bir mektubun nüshası melfufen gönderiyorum. Belki tembel olmayan, fakat tembelleşen Abdülmecid de görür. Muhterem vâlideniz ne hâl-

dedir. Onu da merak ediyorum. Çok duâ ediyorum. Hastalığın her bir saati, bir gün ibâdet hükmünde olduğunu benim tarafımdan hem ona, hem Hoca Abdurrahman'a söyle. Başta pederiniz, Fethi Bey ve Hoca Abdurrahman, İmam Ömer, Kemâleddin gibi dostlara selâm ve duâ ediyorum. Ve duâlarını istiyorum.[45]

Abdülmecid'de Mahfuz Kalsın...

Aziz, sıddık kardeşim!

Sana bu def'a Yirmi Dokuzuncu Mektub'un üçüncü kısmını ve beşinci kısmını gönderiyorum. Üçüncü kısımda bir sır var. Ramazan'da bir saatte, benimle müsevvid zât hasta iken sür'atle yazılmış. Göreceğiniz tarz, aynen bulunmuş, biz hayret ettik. Anladık ki o kısımda Kur'ân'a dair niyetimiz, tam haktır ve lâzımdır ki, böyle olmuştur.

Hem Mu'cizât-ı Ahmediye'deki tevafukata, bir sened-i kat'î olarak, iki parça (o mektuptan 4'üncü ve 5'inci cüzlerini) gönderdim. O iki parça o risalenin te'lifinin akabinde, acemi bir müstensih müsvedde-i aslîden acele yazdığı, hattâ salâvatları (aleyhissalâtü vesselâm) işaretleriyle geçtiği hâlde, iki sene sonra tedkik ettik, ümidimiz fevkınde acîb bir tevafuk gördük.

Sonra, ondan daha acemi bir müstensihe dedim: "Resûl-i Ekrem (aleyhissalâtü vesselâm) kelimesiyle, Kur'ân kelimesini kırmızı yaz, aynen o nüshayı istinsâh et." Hâlbuki, ikinci müstensih çok acemi idi. Evvelki müstensihin nüshasındaki tevafuku kısmen bozmuş, şuuru taalluk ettiği için letâfetini ihlâl etmiş. Fakat yine tevafukata bir hüccet olur. Siz de güzelce kendinize tebyiz ediniz. O müsvedde-i ûlânın bir sûreti ya sende veya Abdülmecid'e mahfuz kalsın.

Felillâhilhamd, şimdi Kur'ân-ı Mu'cizü'l-Beyân'ın iki cüz eczâ-i i'câzından bir cüz'ünü göze gösterecek, birkaç

[45] *Barla, Lâhikası*, s. 355–356.

Kur'ân'ı yazdırıyoruz. Birisi tamam oluyor. İçinde (2806) lâfzâ-i Celâle'den yüzde bir müstesna, umumen tevâfuku, gaybî tarzında görünüyor. "Lâfzullah"ı kırmızı ile yazdırdık, gören, "Kur'ân'ın i'câzını gözümle görebiliyorum." diyebilir. İnşâallah bu cüz'i İ'câz, hatt-ı Kur'ânî'yi muhafaza edecek, tahriften kurtaracak.

Elmas kalemli kardeşlerimize taksim ettim, en birinci kardeşimiz Hakkı Efendi birinci cüz'ü yazdı. İkincisini, üçüncüsünü senin bedeline yazmağa hâhişkârdır.

Başta vâlideyninize, Fethi Bey, Hoca Abdurrahman Bey, yeni talebem İmam Ömer Efendi olarak Sözler'le alâkadar olanlara selâm ve duâ ediyorum, duâlarını isterim.

Sâbık Müftü Kemâl Efendi'ye de ki: Müjde! Her bir saat hastalık ömrü, bir gün ibâdet hükmündedir. Şu zamanda hayatın en iyi sûreti böyledir. Biz dergâh-ı İlâhî'de onun hakkında en hayırlısını niyaz edip duâ ediyoruz ve edeceğiz. Öylelerin duâsı makbuldür. Bana duâ etsin. Hoca Abdurrahman ve Fethi Bey, ikisi, has talebelerin daire-i duâsı içinde duâda kazancıma hissedardırlar. İkisi bana duâ etsinler. Eskide benim Ömer isminde talebem vardı, senin şimdiki orada Ömer Efendi ona duâda arkadaş olmuştur.[46]

Abdülmecid Efendinin Cevapları...

Sâniyen: Bana karşı umumen dost bir şehir ahalisinden bir müftü, sathî bir nazar ile, vâhî bazı tenkidâtı, Onuncu Söz'ün teferruat kısmına etmiş diye Abdülmecid yazıyor. Abdülmecid'in ona verdiği cevaplar, iki yer müstesna, mütebâkisi kâfidir, fakat iki yerde, o da, o zâtın sathî suâline, sathî olarak cevap vermiş:

Birincisi: O zât demiş ki: "Onuncu Söz'ün hakikatleri münkirlere karşı değil. Çünkü, sıfât ve Esmâ-i İlâhiye'ye binâ edil-

---

[46] *Barla Lâhikası*, s. 322-323.

miş." Abdülmecid cevabında diyor ki: "Münkirleri hakikatlerden evvelki dört işaretle îmâna getirmiş, ikrar ettirmiş. Sonra hakikatleri dinlettiriyor." meâlinde cevap vermiş.

Hakikî cevabı şudur ki: Her bir hakikat, üç şeyi birden isbat ediyor; hem Vacibü'l-Vücûd'un vücudunu, hem esmâ ve sıfâtını, sonra haşri onlara bina edip, isbat ediyor. En muannid münkirden, tâ en hâlis bir mü'mine kadar herkes, her "Hakikat"ten hissesini alabilir. Çünkü, "Hakikatler"de, mevcudâta, âsâra nazarı çeviriyor.

Der ki: Bunlarda muntazam ef'al var, muntazam fiil ise fâilsiz olmaz. Öyle ise bir fâili var. İntizam ve mîzan ile o fâil iş gördüğü için hakîm ve âdil olmak lâzım gelir. Mâdem hakîmdir, abes işleri yapmaz. Mâdem adaletle iş görüyor, hukukları zâyi etmez. Öyle ise bir mecma-ı ekber, bir mahkeme-i kübrâ olacak.

İşte "Hakikatler" bu tarzda işe girişmişler. Mücmel olduğu için, üç davayı birden isbat ediyorlar. Sathî nazar fark edemiyor. Zaten o mücmel hakikatlerin her birisi, başka Risaleler ve Sözlerde kemâl-i îzah ile tafsil edilmiştir.[47]

Abdülmecid Efendinin İkinci Nâkıs Cevabı Şudur ki:

O zâtın yanlış sualine mümaşat edip, yanlışını kabul ettiği için, yanlış etmiş. Çünkü, Onuncu Söz'ün "Hâşiye'sinde, İsm-i A'zam, yalnız her ismin bir mertebesinden ibaret olduğu zikredilmemiş. Belki çok yerlerde demişiz: İsm-i A'zamdan ve her ismin a'zamî mertebesinden tezâhür eder. İsm-i A'zam'ı isbat etmekle beraber, her ismin bir mertebe-i a'zamı var ki; Resûl-i Ekrem (aleyhissalâtü vesselâm) bunlara mazhar olduğu gibi haşr-i a'zam da onlara bakıyor. Meselâ İsm-i Hâlık me-

[47] *Barla Lâhikası*, 320.

râtibi, benim Hâlıkımdan tut, tâ Hâlık-ı Küll-i Şey'e kadar olan mertebe-i a'zama kadar merâtibi var.

O şüpheli zâtın, her ismin bir mertebe-i a'zamı olduğunu tezyif etmek niyetiyle, mutasavvıfa-i mütefelsife fikridir demiş. Hâlbuki başta İmam-ı A'zam, İmam-ı Gazâli, Celâleddin-i Süyûtî, İmam-ı Rabbânî, Şâh-ı Geylânî, sıddıkîn-i muhakkıkîn, İsm-i A'zam'ı ayrı ayrı görmüşler. İmam-ı A'zam demiş: "el-Adl, el-Hakem İsm-i A'zamdır." ve hâkeza. Her ne ise bu mes'ele bu kadar yeter.

O Zâtın Sathî İlişmesinden Üç Cihetle Memnun Oldum:

Birincisi: Tenkid etmek istediği hâlde, edemediği için gösteriyor ki, Onuncu Söz'ün hakâiki, kâbil-i tenkid değildir. Olsa olsa teferruat kabilinden bazı ibarelerine ilişebilir.

İkincisi: İnşâallah âli bir zekâ ve gayreti bulunan Abdülmecid'i gayrete getirdi. Hulûsi'ye yakışacak çalışkan, müteyakkız bir arkadaş oldu.

Üçüncüsü: O zât müşteridir ki ilişmiş, müşteri olmayan lâkayd kalır. İnşâallah ileride tam istifade edecek.

Bu nüktenin bir güzel meâlini ya sen, ya Abdülmecid kaleme alıp, benim selâmımla, memnuniyetimle beraber o zâta gönderebilirsiniz.

Mahallenizin imamı Hâfız Ömer Efendi'ye selâm et ve de ki, ben kabul ettim. Talebelik şartlarını da ona söyle. Pederiniz ve Fethi Bey ve Hoca Abdurrahman, Sözler'i ciddî dinlemeleri beni çok mesrur ediyor. Ben onlara duâ ediyorum. Onlar da bana duâ etsinler. Seydâ namındaki zât, pederinizin intisab ettiği zât değil, ondan evvel gelmiş irtihal etmiş mühim bir zâttır. Başta Sabri, Süleyman, Tevfik bütün ihvanlar size selâm ediyorlar.[48]

[48] *Barla Lâhikası*, s. 320–321.

Meded Bekliyordu...

Kardeşim Abdülmecid, biraderzâdem Abdurrahman'ın (rahmetullahi aleyh) vefatı üzerine ve daha sair elim ahvalât içinde bir perişaniyet hissetmişti. Hem elimden gelmeyen mânevî himmet ve medet bekliyordu, ben onunla muhabere etmiyordum. Birdenbire mühim birkaç Söz'ü ona gönderdim. O da mütalâa ettikten sonra yazıyor ki: "Elhamdülillâh kurtuldum! Çıldıracaktım. Bu Sözler'in her biri birer mürşid hükmüne geçti. Çendan bir mürşidden ayrıldım, fakat çok mürşidleri birden buldum, kurtuldum." diye yazıyordu. Ben baktım ki hakikaten Abdülmecid güzel bir mesleğe girip o eski vaziyetlerinden kurtulmuş.[49]

İşaret Olunan Baş Tarafı

Yirmi Yedinci Mektub'un fıkraları içine derc etmek üzere kardeşim Abdülmecid'in Hulûsi Bey'e yazdığı mektubun işaret olunan baş tarafı ile arkasındaki Re'fet Bey'in mektubundan alınan fıkraları Hüsrev yazsın, sonra Hâfız Ali'ye göndersin.[50]

Abdülmecid Efendi İkinci Derecede

Üstadımız, Hulûsi Bey'e gönderdiği o cihanbaha mektuplarından birinde diyor ki:

Sâlisen: Mektubunuzdan anladım ki sana gönderilen risaleleri kendin için istinsah ediyorsun, aslını Abdülmecid'e veriyorsun.

Aziz kardeşim, çendan Abdülmecid benim nesebî kardeşim ve yirmi senelik talebemdir. Fakat ne o ve ne hiçbirisi benim Hulûsi'me yetişmiyor. O mektuplar -ekseriyet-i mut-

---

[49] *Mektubat*, s. 358.
[50] *Barla Lâhikası*, s. 350.

laka- senin namınla yazılmış ve sana gönderiliyor. Abdülmecid ikinci derecede, kendine istinsah etmek veya mütalâa etmek için onu da teşrik et, diye bir mektupta demiştim. Fakat eğer sen, o kardeşini kendi nefsine tercih edersen ve ona zahmet vermemek için zahmet çeksen ona karışmam. Senin peder ve vâlidene ve Fethi gibi arkadaşlarına ve senin eski hocalarına selâm ve duâ ederim, duâlarını isterim.

21 Ramazan-ı Şerif

(Abdülmecid'e yazılan mektuba, senin mektubun içine koydum, ona gönderiniz.)[51]

Kardeşim Abdülmecid Yerinde...

Üstad Hazretlerinden Hulûsi Bey'e:

Fakat kardeşim, sen şimdi iki vazifeyi görmekle mükellefsin: Biri, kardeşim Hulûsi Bey'in vazifesini; biri de evlâd-ı mâneviyem ve biraderzâdem ve bir dehâ-i nuranî sahibi olmak pek muhtemel olan Abdurrahman'ın vazifesi de size ilâve edildi. O benim hakikî bir vârisim idi. Yazdıklarımı ve malımı kendi malı telâkki ederdi, öyle de sahip oluyordu. Sen de bundan sonra yazı ve sözleri, senin hocanın yazısı diye tutma; kendi malın ve senin sözlerindir bil, öyle sahip ol. Hakkı Efendi'ye söyle ki, o da kardeşim Abdülmecid yerinde kendini anlasın ve onun vazifesiyle mükellef olduğunu bilsin.[52]

Vatan Kokusunu Duydum...

Abdülmecid, Nuh, Hasan, Ömer, Haydar, Yasin!..

Mektubunuzu aldım. Bu gurbet havasında, vatan kokusunu duydum. Uzaktan uzağa hazin nağamat-ı vataniyenin, hissiyatımın tellerine dokunmasıyla hoşça dinledim.

---

[51] *Barla Lâhikası*, s. 317.
[52] *Barla, Lâhikası*, s. 249.

Her birinize ayrı mektup yazmak ruhum isterdi. Fakat bu dakikada muvaffak olamıyorum, gücenmeyiniz. Bir mektupta her birinizle ayrı ayrı konuşacağım:

Evvela: Kardeşim Abdülmecid Efendi! Senin mektubunu aldığım günün gecesinde, rüyada gördüm ki: Ergani'deki kardeşim Abdülmecid yanıma gelmiş. Merhum büyük kardeşimden bana mektup gelmiş, sabahleyin hikâye ettim. Biraz sonra bir mektup elime verildi. Baktım ki âhiret kardeşim Abdülmecid'in imzası var. Demek sen de Abdülmecid gibi bir kardeşimsin. Hem Abdülmecid'den büyük bir kardeşsin. İşte vakıaya binaen seni o günden itibaren isminizle en has talebeler, kardeşler içine dahil edip her sabah ne kazanıyorsam, peder ve valideme ve hakikî ve çoğu âlem-i berzahta bulunan kardeşlerime verdiğim gibi; senin defter-i a'maline yazılmak için dergâh-ı İlâhî'ye niyaz ediyorum. Sen dahi beni uhrevî kazancına teşrik et!

Ergani-Malatya Hayatı (1927 – 1940)

Ergani 1927

Abdülmecid Ünlükul, 1927 senesinde Ergani'ye gelir. Ticarete niyetlidir. Uzun çarşıda Ziya Gökalp caddesinde bir dükkân kiralar ve manifaturacılığa başlar. Dürüstlüğü kısa zaana şüyu' bulur. Sabah namazlarını Hz. Zülkifl (aleyhisselâm)'ın türbesinde eda eder. Halkın ısrarıyla Cuma günleri vaaz eder. Çok sevilir. Üçüncü erkek evlâdı Suat, 1929 tarihinde burada doğar.

Ergani'den Malatya'ya hicretinin sebebi çocuklarının daha iyi tahsil görmeleri içindir. Manifaturacılığa Malatya'da Söğütlü Camiî karşısında kiraladığı bir dükkânda devam eder. Hayatının bütün devreleri fakîrânedir.

Ergani 1928

(Diyarbakır Erganili Yaşar Gökçek anlatıyor)

Bediüzzaman Said Nursî Hazretleri'nin kardeşi Abdülmecid Efendi, 1928 yılında Ergani'ye gelmişti ve orada yerleşmişti. Kendisi Ergani'de tuhafiyecilik yapmakta olan aslen Vanlı Şeyh Şehabeddin Efendi adlı mübarek bir zâtın hemşiresi olan Rabia hanımla evli idi.

Abdülmecid Efendi, Ergani'de uzun müddet bakkallık yaptı. Tabii o zamanın bakkalları, her şeyin satıldığı kırk ambar mahiyetinde idi. Bu arada sebze ve meyveyi de bakkallar satardı. Henüz manavlık ve sebzecilik ayrı bir meslek hâline gelmemişti.

Abdülmecid Efendi, kendisinden meyve ve sebze alanlara tabladaki en iyileri ayırır, tartar, verirdi. Neticede, satılamaz olarak gördüğü sararmış veya tam olgunlaşmamış veya azçok ezilmiş olanları geri alır, onları da bazen evine götürürdü. Tabii ki hanımı Rabia Hanım teyze bu işe hayret eder:

"Efendi Hazretleri, insan kendi evine en iyilerini getirir. Bunları da müşterilere satar, diye itiraz ederdi." O mübarek zât ise:

"Hanım hanım, o müşterilere yazıktır. Bunları onlar yiyemezler." derdi.

Tabiatıyla, çürüğünü kendine ayırıp sağlamını müşteriye verdiği böyle bir ticaret, Abdülmecid Efendi'ye pek kâr bırakmazdı.

Ürgüp Hayatı 1940-1955

1940 onun asıl hizmetine döndüğü yıldır. Müftü olur. Ağır baskılara maruz kalır. Çocuklarıyla alâkalı acıları en çok bu yıllarda yaşar. Fuad'ı kaybeder. O çelik irade hayli sarsılır.

Fuadiye'yi yazar. Üstad ve Ağabeyi Bediüzzaman'la irtibatını devam ettirir. Tercümeler bu devreye aittir.

Ürgup'te 12 yıl müftülük görevi ifa eden Abdülmecid Efendi, Şeyhü'l-İslâm, Müftüler ve İbrahim Efendi sokaklarının kesiştiği noktadaki 8 numaralı hânede ikamet etmiştir. Genç yaşta üniversite talebesi iken vefat eden oğlu Fuad için telif ettiği Fuadiye isimli eserini burada kaleme almıştır.

Ürgüp müftülüğü görevinden tamamen haksız yere alınan Abdülmecid Ünlükul, Ürgüp'ten ayrılmak istemiş ise de, kıymetli talebeleri ve Ürgüp'ün misafirperver, kadirşinas insanlarının ısrarları neticesinde üç sene daha burada ikamet etmiştir.

Görevden alındıktan sonra da hiç boş durmayan Abdülmecid Efendi, cami cemaatlerine vaaz, nasihat ve irşadlarda bulunmaktaydı. Vaazlarında birçok eserden istifade etmekteydi; *İşârâtü'l-İ'câz, Muhâkemât*, kendisinin yazdığı *Mantık* isimli eseri, *Haleb-i Sağîr* ve *Kasîde-i Bürde Şerhi* gibi eserler bunlardan bir kaçıdır.

Merhum Abdülmecid Efendi'nin hayatı üzüntü ve sıkıntılarla geçmiştir. Bunun en belirgin iki sebebi vardır. Bunlardan biri, canından çok sevdiği oğullarının sıra ile vefatları; diğeri ise, Hazret-i Bediüzzaman'ın kardeşi olması münasebetiyle, defalarca görev yaptığı yerlerden alınması ve sudan sebepler gösterilerek sık sık işine son verilmesidir.

Fuad'ın Üstad Hazretleri ile Görüşmesi

Üstad Hazretleri, Kastamonu'da ikamete mecburiyeti sırasında Fuad'ı yanına çağırır. Bu davete şevkle icabet eden genç ve çalışkan Fuad, Asrın Sahibi Üstad'la on beş gün beraber kalır. Bu ziyaretin olduğu yıllarda Fuad lise talebesidir. Ve ailesiyle birlikte Ürgüp'te yaşamaktadır. Bu görüşme esnasında Üstadımızın bir arzusunu Fuad şu cümleyle ifade

eder; “Amcam okumama razı değil.” Niçin ve neden pek çok soru bu makamda cevapsız kalır...

Nihat ve Vahdet

Evet, Üstadımızın tesbihi kırıldı... Yani mübarek gecelerde evrad-i muntazamasını tesbihlerle çekmek vazifesi parçalandı. Ehl-i dünya doktorlarıyla Üstadımızı muayene edip, bahanelerle, belki kendi hastanelerinde misafir etmek yüzde yüz ihtimal vardı...

Bunların münasebetiyle yirmi günden beri Üstadımızı musırrane tekrar ettiği bir mes’elenin ucunda garip bir vak’a gördük, şöyle ki: Yirmi günden beri bizlere ısrarla diyordu: “İki üç rızık, benim rızkım içine girmiş. Ben yiyemiyorum. Feyzi birisi senin rızkın olmak kanaatim geliyor. İkisi daha var. Her hâlde emniyetli iki misafirim olacak. Çünkü, bunu Barla’da da çok tecrübe ettim, ne vakit emniyetli bir misafirim gelecek, her hâlde o vakte yakın bir rızık benim rızkım içine girdiğine benim kanaatim gelmişti. Şimdi daha ehemmiyetli görüyorum, ya Isparta’dan veyahut başka yerden ehemmiyetli misafirim olarak...”

Bu hâdiseyi yirmi otuz gündür musırrane bize söylüyordu. Şimdi birden bire hiç hatır ve hayâle gelmeyen Kardeşi Abdülmecid Efendi’nin büyük oğlu Nihat pederinden izin almadan bir hiss-i kable’l-vuku’ ile o dehşetli hastalık zamanında kendi parasıyla Ankara’ya gidip merhum Abdurrahman’ın oğlu Vahdet’i görüp: “Gel beraber amcamıza gideceğiz.” deyip acele olarak o geldi. Vahdet de gelmek üzeredir. İnşâallah bahara kadar Üstadımızın yanında kalacaklar. Üstadımız diyor ki: “Bu dehşetli hastalıktan sonra, nisbeten en ziyade alâkadar olduğu iki biraderzâdelerim, belki eski zamanda Abdülmecid ve Abdurrahman’ın sisteminde bir küçük Abdülmecid ve bir küçük Abdurrahman medarı teselli olarak Cenâb-ı Hak feyziyle ihsan etti...

Fuad Her Gün Duâmda...

Üstadımızın yazdığı mektupların birinde Kardeşi Abdülmecid'e hitabla onun Kur'ân hizmetini tebrik eder ve ondan asıl vazifesi olan Nur'a hizmet mevzuunda yardım ve gayret talep eder:

"Hem meselâ: لَوْ لاَكَ لَوْلاَكَ لَمَا خَلَقْتُ اْلأَفْلاَكَ [53] beyanında "Bu hitab zâhiren Hazret-i Peygamber (aleyhissalâtü vesselâm)'a müteveccih ise de, zımnen hayata ve zevilhayata raci'dir." fıkrası, ta'dile muhtaçtır. Çünkü, küllî hakikat-i Muhammediye (aleyhissalâtü vesselâm) hem hayatın hayatı, hem kâinatın hayatı, hem İsm-i A'zam'ın tecelli-i a'zamının mazharı ve bütün zîruhların nuru ve kâinatın çekirdek-i aslîsi ve gaye-i hilkati ve meyve-i ekmeli olmasından, o hitab doğrudan doğruya O'na bakar. Sonra hayata ve şuura ve ubudiyete O'nun hesabına nazar eder.

Hem meselâ: Felsefeye temas eden bazı cümleler, "Mürûr-u zamanla kabuk bağlamış, sonra toprağa inkılâb etmiş, sonra nebatât husule gelmiş, sonra hayvanât vücuda gelmiş." gibi tabirler, îcad ve hilkat-i İlâhî noktasında felsefîdir ki, Risale-i Nur'un san'at ve îcad-ı İlâhî cihetindeki beyanatına münasib düşmüyor.

Kardeşim Abdülmecid! Her ne ise, bu küçücük kusurla beraber sen haşir hakkında, Nur'un emsalsiz hüccetlerinden tam ve mükemmel bir ders alıp, eski Said'in mümtaz bir şakirdi olduğun gibi, inşâallah Risale-i Nur'un dahi mükemmel bir şakirdi ve dikkatli bir muallimi olacağına kuvvetli bir hüccettir. Ben müsait bir vakitte bazı kelimeleri ya ıslah ve ta'dil ederek "Haşir Mes'elesine Bir izahlı Hâşiye" namında Lâhika'ya derc etmek için senin gibi Nur'dan tam ders alanlara göndereceğim. Sen evlâdlarınla beraber Fuad, her gün duâlarımda ve mânevî yanımda bulunuyorsunuz. Ve senin şimdi vazife-i resmiye cihetiyle çocuklara Kur'ân-ı Azimüşşan'ı

[53] "Eğer, Sen olmasaydın varlığı yaratmayacaktım."

okutmanı bütün ruh u canımla tebrik ediyorum. Bin bârekâllah derim.

Hem civarınızda, hem memlekette bütün dost ve akrabalara selâmımı tebliğ ediniz. Şimdi Zülfikâr Mu'cizat ve Asâ-yı Musa mecmuaları teksir makinesiyle iki merkezde tab' edilmesinden, sen bütün kuvvetinle ve tashih cihetinde güzel kalemin ile ve dikkatli ilmin ile tam alâkadar ol."[54]

Fuad Ünlükul'un Mektubu

Hayat bir yolculuktur

Fuad Ünlükul Yüksek Ziraat Fakültesi üçüncü sınıf öğrencisi iken 24 Mayıs 1944 tarihinde ailesine gönderdiği mektup. Bu onun son mektubudur. Âdeta ölümüne bir mersiyedir:

"Muhterem Babacığım. Kıymetli Anacığım. Sevgili Kardeşlerim.

Sizlere ilk satırımda her şeyden önce her zaman kalbimde yaşattığım minnet, şükran, saygılarımı bildiririm. Senelerden beri vazifem olan şu tebliği, müftehirane bir eda ile icra etmek zamanı gelmiştir. Çünkü, böyle bir aileye mensubiyet ve malikiyet, erişilmesi kabil olmayan bir nimettir. Ve evlâdı yetiştiren o yüksek yuvaya iftihar lâzımdır. Hakikaten inkâr edemem ki, istikbâlim, saadetim, varlığım böyle bir aileden mülhemdir. Onunla iftihar etmek benim için bir borçtur.

Hayat bir yolculuktur. Evet hayat menzilden menzile girer, çıkar; ideal, a'zami bir seviyeye eriştikten sonra, ebedî menziline girer, lenger-endaz olur (demir atar). Bu sağlam kabul edilen mânevîyat, sağlam eller, genç kafa ile işlenmiş bir itikattır. Fakat zamanla yapının, binanın çürüyüp yıkılmasına, kuruyup çökmesine ve yıkılmasına âmiyane bir lisanla ölüm diyoruz. Sadece ölüm kelimesi, menfur hakikati, menhus çehresi, her dimağın inkâr edemeyeceği bir korkunçluktur.

---

[54] *Emirdağ Lâhikası*, 1/175-176.

Evet o ki, insanı bütün sevgililerden ayıran ve bütün bağlarını çözen bir anda, bir yapıyı yıkıp, hiçe indiren kuvvet... Gerçi Allah'tan insanlara gelen bir felâket ve bir emr-i vakidir. Bu cihetten hoş görünmesi iktiza eder ve mukadder olduğunu kabul etmek lâzımdır. Ne denilirse denilsin ve ne olursa olsun korkunçtur.

Efrad-ı aileme, sizlere minnettarım. Beni unutmayın, ben de sizi unutmayacağım. Allah'a açılan ellerimle, dilimin, ruhumun, varlığımın lisanıyla sizlere uzun ömürler ve bahtiyarlık, bize de saadet vermesi için, toprağa gidinceye kadar yalvaracağım.

Allah bizi saadete, güzelliğe, hayata kavuştursun. Âmin."

Ankara Ziraat Fakültesi'nin çalışkan ve zeki talebesi Fuad, 9 Haziran 1944 tarihinde ebedî âleme irtihal eder. Bu vefat Nursî ailesini derinden yaralar.

Cennet'in Hurileriyle Konuşan Fuad'a Mersiye

Abdülmecid Ünlükul diyor ki:

"1944 Haziran ayının 9. gününe rastlayan Cuma günü Ankara'da vefat eden Yüksek Ziraat Fakültesi'nin üçüncü sınıfına terfi eden, yüksek bir zekâya ve temiz bir ahlâka malik 19 yaşında oğlum Fuad askerlik kampı içinde, ölümünden on altı gün evvel, rumuzlu bir mektup yazmıştı. O mektupta garip garip şeylerden bahsederken, "Hayat bir yolculuktur." başlığı altında, hayat ve ölümden bahsetmekle çok tesirli bir şekilde ölümü târif etmiştir. Fuad'ın kullandığı o başlık, fikrimi öyle meşgul etti ki, hiçbir sûretle o başlığı düşünmekten fikrimi geri alamadım. Mütemadiyen düşündürdü, ama nasıl düşündürdü?

Sanki o çocuk bana hitaben: "Baba merak etme, kederlenme, ben ademe gidip yok olmuyorum. Ancak hayat yo-

lunda misafirhane olarak kurulan menzillerin birinden diğerine intikal için kıyafet değiştirdim." diye beni teselli etmek üzere o başlığı isteyerek ve bilerek kullanmış olduğunu hissettim."

Kalben Gördüm

Üstad Hazretleri, Meyve Risalesi'nin On birinci Mes'elesi'nde rahmet duâsı niyetiyle elim hüznünün şükre nasıl inkılâb ettiğini anlatır:

"Hem meleklere îmânın saadet-i dünyeviyeye medar cüz'î bir nümunesi şudur ki: İlmihâlden îmân dersini alan bir masum çocuğun, yanında ağlayan ve masum bir kardeşinin vefatı için vaveylâ eden diğer bir çocuğa: "Ağlama, şükreyle, senin kardeşin meleklerle beraber Cennet'e gitti; orada gezer, bizden daha iyi keyfedecek, melekler gibi uçacak, her yeri seyredebilir." Deyip, feryat edenin ağlamasını tebessüme ve sevince çevirmesidir.

Ben de aynen bu ağlayan çocuk gibi, bu hazîn kışta ve elîm bir vaziyetimde gâyet elîm iki vefat haberini aldım. Biri, hem âlî mekteplerde birinciliği kazanan, hem Risale-i Nur'un hakikatlarını neşreden, biraderzâdem merhum Fuad; ikincisi, hacca gidip sekerat içinde tavaf ederken, tavaf içinde vefat eden Âlime Hanım namındaki merhume hemşirem. Bu iki akrabamın ölümleri, İhtiyarlar Risalesi'nde yazılan merhum Abdurrahman'ın vefatı gibi beni ağlatırken; îmânın nuruyla o masum Fuad, o sâliha hanım insanlar yerinde meleklere, hurilere arkadaş olduklarını ve bu dünyanın tehlike ve günahlarından kurtulduklarını mânen, kalben gördüm. O şiddetli hüzün yerinde büyük bir sevinç hissedip hem onları, hem Fuad'ın pederi kardeşim Abdülmecid'i, hem kendimi tebrik

ederek Erhamürrâhimîn'e şükrettim. Bu iki merhumeye rahmet duâsı niyetiyle buraya yazıldı kaydedildi."[55]

Üstad bir başka mektubunda: "Ceylan, merhum biraderzâdem Fuad bedeline verilmiş diye mânevî ihtar aldım. Ben de burada işimi onlara bıraktım." der.[56]

Size Cennet'te Lâyık Bir Evlâd

Üstad Bediüzzaman Hazretleri Fuad'ın vefatı üzerine yazdığı bu mektubu, Abdülmecid Nursî ve âilesinin hüznünü hafifletir. Üstadın, hüzne ve ölüme bakışını remzeden ve âli hakikati mahzun gönüllere perçinleyen mektubunu okuyalım:

Aziz kardeşim!

Bu hâdise dahi, Abdurrahman hâdisesi gibi bir hüccettir ki, bize şimdiki tarz-ı hayat yaramaz. Bize bu dünyada daha sâfi ve âlî ve kudsî bir hayat-ı masumane ihsan edildiğinden ona kanaat lâzımdı. Merhum Abdurrahman gerçi muvakkaten aldandı, fakat İstanbul'da Risale-i Nur mukaddematına büyük bir hizmeti var. Hem Onuncu Söz ile tam kurtuldu, sonra gitti.

Merhum Fuad dahi, inşâallah Risale-i Nur'un feyziyle îmânını kurtarmış ve mektubu dahi, senin dediğin gibi gösteriyor ve size ve hanedanınıza mensubiyetiyle samimi iftiharı ve kuvvetli irtibatı, Risale-i Nur cihetiyle olduğunu hissettim.

Ben size ta'ziye vermek değil, belki hem onu hem sizi tebrik ederim ki; bu zamanın dehşetli ve dalâletli hayatından kurtuldu, daha masum ve çok bulaşmadan gitti. Ve size Cennet'te lâyık bir evlâd ve وِلْدَانٌ مُخَلَّدُونَ[57] sırrına mazhar oldu.

Ben şimdiye kadar merhum Molla Abdullah ile beraber Abdurrahman'ı ve Ubeyd'i ekser duâlarımda zikrettiğim gibi,

[55] *Şualar*, s. 260; *Asa-yı Musa*, s. 79; *Meyve Risalesi*, s. 136.
[56] *Şualar*, s. 535.
[57] "Ebedîliğe ermiş çocuklar" (Vakıa sûresi, 56/17)

merhum Fuad'ı dahi onlarla beraber her vakit yâd edeceğim inşâallah.

Evet kardeşim, dediğin gibi, Fuad'ın (rahmetullahi aleyh) mektubu aynen Abdurrahman'ın (rahmetullahi aleyh) mektubu misillü, Risale-i Nur'un bir şu'le-i kerâmetini gösteriyor. Yalnız Abdurrahman'ın gâyet hâlis ve şimdiki tarz-ı hayattan ve tabirlerinden müberra, safi ifadesi onda yoktur. Eğer dünyada kalsa idi, mağlub olmak ihtimali vardı.

Cenâb-ı Erhamürrâhimîn hem ona, hem Risale-i Nur hanedanına ve dairesine merhamet edip, onu rahmetine ve Cennet'e aldı, mağlub ettirmedi. Risale-i Nur'un küçük talebeleri dairesindeki makamında ibka etti. Hadsiz şükür olsun ki, bu iki kahraman biraderzâdelerim vefatlarının ilânnameleriyle Risale-i Nur şakirdleri îmânla kabre gireceklerine dair olan müjde-i Kur'âniye'ye iki misâl ve iki delil gösterdiler.

Benim tarafımdan Risale-i Nur'la alâkadar veya bizimle dost olanlara selâm ve duâ ile, Davud ve Nihad iki Muhammed ve Abdülmecid ile beraber, bütün mânevî kazançlarıma her gün hissedardırlar.[58]

Fuad'ın Ölüm Haberi

"Bu risalenin te'lifine sebep olan semere-i hayatım, ciğerpârem Fuad'ın her dakikada Ankara'dan gelmesini sabırsızlıkla ve kemâl-i şevk ve iştiyakla bekler ve her akşam annesiyle ve kardeşleriyle birlikte Ürgüp'ün köprü mevkiine gidip, Ankara'dan gelen kamyonlardan Fuad'ın çıkacağını ümit ve heyecan ile gözler iken; Yüksek Ziraat Fakültesi idaresinden 'Hamiline' yazılı ölüm haberi aldım.

"Öyle bir inkisar-ı hayâle uğradım ki; sanki dünyam başıma yıkıldı gibi bir vaziyete düştüm. Uğradığım şu inkisar-ı hayâlden dolayı ruhumdan, kalbimden fışkırmaya başlayan

[58] *Barla Lahikası*, s. 383–384.

ateşli algılar, dumanlı figanlardan damlayan şu beyitleri, mertebe kurarak, mektubu ile beraber şu risalenin (Fuâdiye Risalesi isimli eseri) sonuna derc ettim ki; mektubunda ‘Beni unutmayın.’ diye yazdığı cümle ile ba’delmevt, isminin bahsine, zikrine, unutulmaması için işaret yaptığı vasiyetini yerine getireyim ve kendisine bir zamana kadar vesile-i tezkâr ve duâyı mağfirete bir vesile olsun:

Ey Aziz!

Sana olsun bin selâm, benim ey göz bebeğim!

Kaldı gözüm takatsiz, tersine döndü feleğim.

Sana olsun binler selâm, benim ey sîret-i melek!

İçtiğin şerbeti içmek bana da lâzım gerek.

Ankara okulu, yazdı en kara bir haberi,

Kalbi deldi, rûhu ezdi, yaktı, yıktı ciğeri.

Yevmi aşûra gibidir şu Haziran dokuzu,

En kara bir gecedir, Abdülmecid’in gündüzü.

Sevgili Fuad

Benden sana her subh-u Şam olsun Fuad binler selâm,

Binler selâm olsun, sana olsun, sana binler selâm.

Gülsüz kalan bülbül gibi, ağlar öter her subh-u Şam

Okur sana Abdülmecid binler duâ, binler selâm.

Vâ Esefa!

Yolunu şaşırtarak, beynine kondu menenjit,

Keşke Abdülmecid’e rast gelseydi de ne meyyit.

Şekerim öldü, senin Milâdî tarih-i vefat,

Cennet hurileriyle konuşur, nazlım Fuad.

552+499+668+128+86 Toplam: 1944 [diye tarih düşmüş].

Âh!

Ey mezarcı! Göm beni de şu Fuad'ın kabrine

Firkatin dayanamaz vallahi aslâ kahrine.

Katılsın zerratımız, âlem-i berzahta kezâ,

Sarılsın birbiriyle ruhlar, ilâ-yevmi'l-ceza.

Ey mezarcı! Cebeci'de bana da kaz bir mezar,

Olalım ünlü Fuad'ın komşusu leyl ü nehâr.

Âh!

Bir murada ermeden dünyayı terk ettin Fuad,

Hâlıkından umarım ukbâda olsan bermurad,

Sanki öldüğün, unutulduğun sanma nazlı Fuad,

Seni besler yaşatır bizlerde var binlerce Fuad.

Cebeci topraklarında değilsin ünlü Fuad,

Babanın kalbindesin yavrum, ilâ-yevmi's-saat.

Her zaman zikr-i cemîlindir benim vird-i zeban

Kalb senindir, dil senindir, dildesin sen her zaman.

Fuad İçin...

Fuad'ın vefatı üzerine Abdülmecid Ünlükul'un yazdığı hazin mersiye:

Nazenin ünlü Fuad'a Ankara oldu mezar,

Cennetini yâ İlâhî ona et darü'l-karar.
Pek büyük yüksek uzak bir âleme, bir âleme,
Uçtu gitti bülbülüm, vay hâlime vay hâlime!
O kadar yükseğe çıkmış, yerini göremez hayâl,
El yetişmez, ses erişmez, olamaz artık visal.
Ne görüşmek, ne gülüşmek, olamaz mahşere dek.
Bülbülü gülden cüda etme, Hüdâ mahşerde tek.
Bir murada ermedin dünyayı terk ettin Fuad,
Halık'ından umarım ukbâda oldun bermurad.
Sen ki öldün, unutuldun sanma ey nazlı Fuad,
Seni besler, yaşatır, bizlerde var binbir Fuad.
Cebeci topraklarında değilsin ünlü Fuad,
Babanın kalbindesin yavrum ilâ yemi't-tenad.
Ürgüp değil, dünya bile gözümde bir viranedir,
Sensiz kalan Abdülmecid bugün deli divanedir,
Ruhum bugün âşık gibi şu semâya pervanedir,
Vazgeçmiyor atılmadan çünkü ona meftunedir.
Bu kadar meyus, hazin bakma bana yaktın beni,
Öleydim, böyle kefenli görmeyeydim ben seni.
Şu misâlin bir hayâlse gösterir daim seni,
Kalbime verir lehibi artırır suzanını.
Sana olsun bin selâmlar benim ey siret-melek.
İçtiğin şerbeti içmek bana da lâzım gerek,
Yevm-i aşure gibidir şu Haziran dokuzu,
En kara bir gecedir Abdülmecid'in gündüzü,
Doymadım vallahi senden, görmedim senden murad,

Çağırıyorum gece, gündüz: Vay Fuad'ım vay Fuad!..
Eyledikçe seni yad, yanar serapa ciğerim
Âhları, efganları ayyuka doğru çekerim.
Sanadır, daim benim ağladığım figanlarım,
Sana karşı ebediyen çözülmez bağlılığım.
Sevdiğim, güvendiğim bu gün mezarda oldu kül,
Pek civani, nazenindi, benzeri olmazdı gül.
Gül gibi de gül gibi de soldu büzüldü heman,
Gönülde bülbül gibi, yok ne kararı ne eman.
Yolunu şaşırtarak boynuna kondu menenjit,
Keşki o Abdülmecid'e rast geleydi dinamit.
Şekerim oldu senin Milâdî tarihi vefat,
Cennet'in hurileriyle konuşur nazlım Fuad.
(Son mısra 1944 eder ki, Fuad'ın ölüm tarihidir.)

Fuad Ünlükul'un vefatı üzerine Ziraat Fakültesi üçüncü sınıfta okuyan arkadaşlarının ailesine gönderdikleri mektup:

Muhterem Babacığımız...

Çok değerli oğlunuzun yürekler acısı kaybına ağlarken onun mümtaz varlığını şad ile son tazim, hürmet ve sevgi vazifelerimizi yerine getirmek için Kurban Bayramı'nda muazzez ruhuna bir "Mevlid" okutacağız. Bununla ebediyete intikal eden evlâdınıza lâyık bir şey yapabilmiş sayılırsak ne mutlu bize. O an hakikî ithafımız bütün bir ömür boyunca daima yanık ve uyanık olacak olan sevgilerimizdir.

Sevgili Fuad'ımızın şahsında Türk milleti istikbal için değerli ve büyük evlâdlarından çalışkan ve nezih emeklilerinden birinin daha kaybına uğramıştır.

Şahsî sevimliliği, dürüstlüğü, nezaketi, dostluğu ve büyük faziletleriyle bütün arkadaşlarının gönüllerinden taşan engin sevgilerine ve tükenmez bağlılıklarına ermişti. O yaşadığı müddetçe bilgisinin derinliği kadar şahsiyetinin temizliği ve tevazuu ile muhitine sevgi, saygı telkin etmiş, kendisine umumî bir teveccüh tam bir itimad kazandırmıştı.

Parlak zekâsını, bilgisini, çalışma gücünü vatan ve milletine yararlı bir insan olarak yetişmek, aile saadetini geliştirmek, arkadaşlarını her bakımdan onarmak hizmetlerine fevkalâde müstesna vasıflar ile hasr ve vakf etmişti.

Dinine candan sadakat, dürüstlük, bilgi ve zekâ; onda daima yaşayan en büyük meziyetlerdendir.

Enstitü ailesi, vazifesini hayatından daha çok seven Fuad'ı daima hayırla anacaktır. Emin olunuz bu eşsizliğin aziz hatırası bizimle birlikte yaşayacaktır.

Arkadaşlarının acısını, neşesini, yasını, sevincini pek müstesna bir hassasiyetle paylaşmayı, onlardan en yakın ve en candan şefkat ve ihtimamlarını esirgememeyi bilmiş olan oğlunuzdan örnek alarak, teessürlerinize iştirak eder, siz kederli ailesine baş sağlığı diler, en derin ve en samimi taziyelerimizi bildirir ellerinizden öperiz.

Gidenimizin, aziz ruhuna büyük Tanrı'dan sonsuz rahmet ve ebedi durağının Cennet olmasını dileriz.

Hazreti Üstadın Vasiyetnâmesi

Hazret-i Üstad ilki 1946'da olmak üzere 1959'a kadar çeşitli vesilelerle vasiyetnâmeler yazmıştır. Mustafa Sungur Ağabey de Üstad Hazretlerinin "Vârisim" ve "Mutlak Vekilim" olarak tayin ettiği Nur talebeleri içinde bulunduğu için Emir-

dağ Lâhikası'nın 1. ve 2. ciltlerinde yer alan bu vasiyetnâmeleri derc ediyoruz.

Hazreti Üstad bu ilk vasiyetini 1946 yılında yazmıştı. Daha sonra Emirdağ Lâhikası'nın neşri dolayısıyla mektupları Ankara'ya göndermeden önce bu vasiyetnâmede geçen "on iki ve ilâve ederek hâşiye şeklinde kendi el yazısıyla on iki ismi kaydediyor.[59] Sungur Ağabeyin verdiği bilgiye göre burada zikredilen Mustafalar'dan birisi Mustafa Acet, diğeri de Mustafa Gül'dür:

Vasiyetnâmedir

Aziz, sıddık kardeşlerim ve vârislerim!

Ecel gizli olmasından, vasiyetnâme yazmak sünnettir. Benim metrukâtım ve Risale-i Nur'dan olan benim hususî kitaplarım ve güzel ciltlenmiş mecmualarım vesair şeylerimin bütününü, Gül ve Nur fabrikalarının heyetine, başta Hüsrev ve Tâhirî olarak o heyetten on iki[(*)] kahraman kardeşlerime vasiyet ediyorum. Onlara bırakıyorum ki; emr-i hak olan ecelim geldiği zaman, benim arkamda o metrukâtım, benim bedelime o sadık ve mübarek ellerde hizmet-i Nuriye ve îmâniyede çalışsın ve istimâl edilsin.

Kardeşlerim! Bu vasiyetten telâş etmeyiniz. Ben, teessürattan ve dokuz defa zehirlenmekten, pek çok zaîf olmakla beraber; gizli münafıkların desiselerle müteaddid sû-i kasdları için bu vasiyeti yazdım. Merak etmeyiniz, inâyet-i Rabbaniye ve hıfz-ı İlâhî devam ediyor.[60]

---

[59] Kardeşim Abdülmecid, Zübeyr, Mustafa Sungur, Ceylân, Mehmet Kaya, Hüsnü, Bayram, Rüştü, Abdullah, Ahmet Aytimür, Âtıf, Tillolu Said, Mustafa, Mustafa, Seyyid Salih. (*Emirdağ Lâhikası*, 1/136)

[(*)] Kardeşim Abdülmecid, Zübeyr, Mustafa Sungur, Ceylân, Mehmet Kaya, Hüsnü, Bayram, Rüştü, Abdullah, Ahmet Aytimür, Âtıf, Tillolu Said, Mustafa, Mustafa, Seyyid Salih. (*Emirdağ Lâhikası*, 1/136)

[60] *Emirdağ Lâhikası*, 1/136.

Hulûsi Bey'in Mektubu

Hulûsi Ağabeyin Hazreti Üstada yazdığı 1949 tarihli ve Afyon hapsinden tahliyesine duyduğu sevinci ifade eden mektubundan:

"Kardeşimiz Abdülmecid'le muhaberemiz var. Lehülhamd sıhhattedir. Şimdi de Suad'ı askerdir."

"Yirmi Dokuzuncu Mektub'un Yedinci Kısmı'ndan bir sûret Abdülmecid Efendi kardeşimize göndermiştim. Cevabında ezcümle diyor ki: "Seydâ'nın bintü'l-fikri o güzel kıza, Hulûsi ile Abdülmecid'den maada her kim bakarsa caiz değildir. Mahrem olanlar da, bu hususta nâmahremdir. Bu gibi kızların dışarıya çıkmaları, hiçbir menfaat temin etmediğini ve bilâkis büyük bir mazarratı intac edeceği ihtimali kavlini Seydâ'ya yazsan iyi olur. Eski Said'in hiddeti, yenisinde de vardır. Hâlbuki Yeni Said, insan oğullarıyla izaa-i vakt etmemeli. Meslek ve meşrebi öyle iktiza ediyor. Her ne ise... Cenâb-ı Hak hâfız-ı hakikîdir."

Bendeniz de kısaca şu meâlde cevap vermiştim:

"Bu mütalâa bizler için doğrudur. Fakat dünyaya arkasını çeviren ve mânevî vazife-i memuresini îfa ederken insanlarla Nurlarla alâkadar olanları vasıtasıyla meşgul olan Üstad Hazretleri için bu fikri muvafık bulmuyorum. Çünkü, o zâtı bu emr-i azîmde istihdam eden, elbette muhafaza buyurur. Bana öyle kat'î kanaat gelmiş ki, eğer bizler Nurlarla alâkamızı kesersek, Üstad Hazretleri bize arkasını çevirir."[61]

Abdülmecid Nursî'nin Tâlikat İçin Yazdıkları

Bu eserin başında merhum Abdülmecid Nursî'nin el yazılarıyla yazdığı notlar bulunmaktadır. Bu notların içinde Üstad

[61] *Barla Lâhikası*, s. 120–121

Bediüzzaman'ın da kendi elleri ile yazdığı birkaç satırı mevcut. Abdülmecid Ünlükul'un Tâlikat'a yazdığı notlar:

"Hazreti Seydâ'ya!

Merhum ve şehid molla Habib'in dest-i hattıyla 'Bürhan-ı Gelenbevî'yi okurken yazdığı Tâlikat namıyla takriratınızı takdim etmekle, ellerinizden öper, duânızı isterim.

Ey bu ibretamiz evraka bakan zât!

Birinci Harb-i Umumî'den evvel Van vilâyetinde Bediüzzaman talebelerine, hususan kardeşi ve Molla Habib'e ders verirken ilm-i mantıka dair te'lif ettikleri ve henüz ikmal edemedikleri iki âdet eserlerinin müsveddeleridir.

Zamanın selleri içinde her iki kardeş birbirinden ayrıldılar. En nihâyet Abdülmecid namındaki küçük; Ürgüp müftüsü olup 1940'ta Ürgüp'e geldi.

Bu müsveddeleri o zamanın yadigârı olarak muhafaza etmekte idi. Fakat heyhat, sümme heyhat o da gitti, o da gitti, zaman da geçti gitti.

Acaba o müsveddeleri açıp okuyacak bir kimse olacak mı ve öyle bir zaman gelecek mi?

Heyhat! heyhat!

Ta bu mahşer mihnet-i derd ü gamla gezerim.

Bu bize bir çiledir, ey gül kaderle çekerim."

Abdülmecid Ünlükul'un uzak ümitleri bir bir tecelli eder. Bu Tâlikat namındaki Risale Bediüzzaman Said-i Nursî'nin Burhan-ı Gelenbevî üzerine yazdığı hâşiyelerdir.

Bu Risaleyi yazan, halka-i dersinde bulunan en sevdiği Habib namında bir talebesi idi. Habib, Burhan-ı Gelenbevî okurken Bediüzzaman'ın takrirlerini hâşiye şeklinde yazardı. Bu da 1329'da (1913) idi. Birinci Harb-i Umumî koptu. Bediüzzaman ile Habib vaiz sıfatıyla Van fırkasıyla (tugay) beraber Erzurum cephesine gittiler. Bir sene sonra dönüp

Van'a geldiler. Ermeniler tarafından Van alındı. Bizler de Gevaş kazasına çekildik. Habib orada şehid oldu.

Habib'in dest-i hattıyla ve Bediüzzaman'ın ifadesiyle yazılan şu risaleyi muhaceret esnasında memleketten memlekete, şehirden şehire çıkıp girmek neticesinde 1940'da Malatya'dan Ürgüp'e müftülük memuriyetiyle geldim.

"Bu risale perakende bir hâlde evrak ve kitaplar içinde dağılmış. Topladım, ciltlettirdim. Olur ki, bir zaman gelir, ilmî ve dinî bir haşir ve neşir olur, bu gibi risaleleri okuyacak insanlar meydana çıkarlar. O zaman bu risale ne gibi bir zekâ ve yüksek bir fikirden çıktığı anlaşılır. Fakat heyhat! Ne o zaman gelir, ne de o adamlar bulunur vesselâm..."

Abdülmecid Efendinin Âsâr-ı Bedîiyye'ye Yazdığı Takriz

"Hakkın cevher-i âliyesiyle elmas hakikatten

Şükûkâ karşı yapılmış olan bir seyf-i kâtı'dır.

Mezheb basamaklı şu semâvât-ı kemâlâta

Uruc etmek için hakkıyla bir nurânî mirkattır...[62]

İşârâtü'l-İ'câz'a Düştüğü Notlar

Abdülmecid Nursî İşârâtü'l-İ'câz tefsirini tercümesi esnasında bazı notlar düşmüştür. Bu notlardan bazıları aşağıda geldiği üzeredir:

Cenâb-ı Hak Sivrisineği

Sivrisineğin başında mızrak gibi bir hortum vardır. Filin başına konar, hortumunu filin hortumuna batırır, fil kaçmaya başlar, hiçbir sûretle elinden kurtulamaz. Demek, Cenâb-ı Hak, sivrisineği file galib ve hâkim kılmıştır. Binaenaleyh hilkatçe dûn ise de, cesaret hususunda fâiktir.

---

[62] *Âsâr–ı Bedîiyye,* s. 677/-680.

Bir A'rabînin taptığı bir sanemi varmış. Bir gün ibadete gitmiş. Bakmış ki, bir tilki sanemin başına bevletmiş. Bu hâli görünce [63] أَرَبٌّ يَبُولُ الثَّعْلَبَانِ بِرَاْسِهِ demekle, sanemi kırmış atmış. Demek sanemlerin hakaretinden yalnız sinekler değil, tilkiler de başlarına çıkar, telvis eder.[64]

Gece

Diyarbakır'da Van Valisi Cevdet Bey'in evinde 19 Şubat 1330 tarihinde Cuma gecesi bu tefsirin ilk Arabî nüshasını tebyiz ederken, şu şekl-i garib, tevafukan vak'i olmuştur. Ve o gece vukua gelen Bitlis'in sukutuyla müellif Bediüzzaman'ın esaretine rast gelir. Sanki şu şekl-i garibin, şu mu'cizeler ve hârikalar bahsinde o gece husule gelmesi, müellifin Ruslara esir düştüğüne ve beraberinde bulunan bazı talebelerinin şehid olarak kanlarının dökülmesine hârika bir işarettir.[65]

"Ağaçlar kalem, denizler mürekkep olsa o kelimâtı yazıp bitiremezler."

Bu meâldeki âyette bir mübalâğa, bir müzayede görünür. Fakat hakikate, vakıa bakılırsa ziyadelik yoktur. Çünkü, "kelime", bir mânâyı ifade eden şeye denir. Amma Nahvîlerin lâfz ile takyid ve tahsis ettikleri, onlara mahsus bir ıstılâhtır. Evet, biri kâl, diğeri hâl olmak üzere iki lisan vardır. "Lisan-ı kâl"in kelimâtı elfaz ise, "lisan-ı hâl"in kelimâtı da ahvaldır. Binaenaleyh kudsî şâirin: [66] وَفِى كُلِّ شَىْءٍ لَهُ آيَةٌ تَدُلُّ عَلَى أَنَّهُ وَاحِدٌ dediği gibi; kitab-ı kebîr-i kâinatta yaratılan herhangi bir şey, Hâlık'ın azametine delâlet eden bir kelime-i hâliyedir. Eşcar ile denizler, kâinat kitabında mevcud kelimât-ı hâliyelerin yazılmasına kâfi geldiği takdirde, o denizlerin katreleri, o ağaçların zerreleri birer hâlî kelime olduğundan, onların da yazıl-

[63] "Başına tilkilerin bevl ettiği bir şey rab olur mu?"
[64] *İşârâtü'l-İ'caz*, s. 159.
[65] *İşârâtü'l-İ'caz*, s. 120.
[66] "Her şeyde Allah'ın birliğini gösteren bir delil vardır."

ması için mürekkeb, kalem lâzımdır. Öyle ise onlar için de, onlar kadar başka eşcar ve denizler lâzımdır. Ve hakezâ her bir birincinin katreleri ve kelimâtı yazıldıktan sonra, ona da onun kadar ikinci birtakım eşcar ve denizler lâzımdır. Hâl böylece ilâ-gayri'n-nihaye teselsül eder gider. Cenâb-ı Hakk'ın kelimâtı, yani Cenâb-ı Hakk'ın azametine delâlet eden kelimât-ı hâliyesi bitmez. Demek hakikatte

قُلْ لَوْ كَانَ الْبَحْرُ مِدَادًا لِكَلِمَاتِ رَبِّي لَنَفِدَ الْبَحْرُ قَبْلَ أَنْ تَنْفَدَ كَلِمَاتُ رَبِّي

وَلَوْ جِئْنَا بِمِثْلِهِ مَدَدًا TP[67]PT

âyetinin ifade ettiği mânâda hiçbir cihetle mübalağa, müzayede yoktur, belki tenakus vardır.[68]

Onun Himmetiyle...

Allah'ın avn ü inâyetiyle ümidimin, iktidarımın fevkinde şu tercümeyi iyi kötü yaptım; noksanları çoktur, müellifçe ıslahları lâzımdır. Zaten onun himmetiyle bu kadarını ancak yapabildim. Yoksa nazm-ı Kur'ân'daki îcazlı olan İ'câzı, kısa ve veciz olarak beyan eden bu tefsiri sönük, kör bir fikirle tercüme etmek, Abdülmecid'in işi değildir. Yine onun fart-ı şefkatinden himmeti yetişti, ikmaline muvaffak oldum.[69]

"Bu gibi şifrelerin anahtarı bende yoktur ki açayım. Maahaza oruçlu bir kafa, ne o şifreleri açabilir ve ne o darbları yapabilir. Kusura bakmayınız, bu kadarı da, ancak müellifinin mânevî yardımı ile ve Leyle-i Kadr'in bereketi ile ve Mevlânâ'nın komşuluğundan istifade ile yapabildim.[70]

İ'tizar

[67] "De ki: "Rabbimin sözlerini yazmak için en büyük okyanus mürekkep olsaydı, hatta onun bir mislini de takviye gönderseydik, bu deniz tükenir, Rabbinin sözleri yine de bitmezdi." (Kehf sûresî, 18/109)

[68] *İşârâtü'l-İ'caz*, s. 157.

[69] *İşârâtü'l-İ'caz*, s. 212.

[70] *Şualar*, s. 760.

Mesnevî-i Nuriye'nin Arabî asıl nüshasında bulunan ve yeri burası olan Sübhanallah, Elhamdülillâh ve Allahu Ekber'e dair çok kıymetli ve ehemmiyetli bir kısmı, üslûbunu ve fesahatını muhafaza edememek ve evrad makamında okunabilen ve o hakikatleri Türkçe'ye çevirmekle, kıymet-i asliyesini haleldâr etmek endişesiyle tercüme etmedim. Kârîlerden özür diler, rahmet ve hayır duâlarını beklerim.[71]

Zühre Risalesi

Abdülmecid Nursî'nin Zühre risalesi ile alâkalı kaydı:

Bu Zühre Risalesi Mesnevî-i Arabî'nin çok mühim bir risalesidir. Her ne kadar tercüme etmeye çalışmış isem de, müellifinin vaktiyle Nur Şakirdlerinin ricakârane ısrarları üzerine yaptığı tercümeyi aynen derc etmeyi daha münasib gördüm. Risale-i Nur'un On Yedinci Lem'ası namını alan bu risale ile Arabî Zühre arasında, bir icmal tafsil ve takdim te'hir farkı vardır.[72]

İ'tizar

Risale-i Nur Müellifinin neseben küçük kardeşi ve on beş sene ondan ders alan Abdülmecid Nursî'nin Mesnevî-i Nûriye için yazdığı takrizdir.

Risale-i Nur Külliyatı'ndan "el-Mesneviyyü'l-Arabî" ile muanven büyük Üstadın cihanbaha pek kıymetdâr şu eserini de Allah'ın avn ü inâyetiyle Arabîden Türkçe'ye çevirmeye muvaffak olmakla kendimi bahtiyar addediyorum. Yalnız, aslındaki ulviyet, kuvvet ve cezaleti tercümede muhafaza edemedim. Evet o cevherbaha hakikatlere zarf olacak ne bir harf ve ne bir lâfız bulamadım. Tercüme lisanı da, fikrim gibi nâkıs ve kâsır olduğundan, azîm îmânî ve cesîm Kur'ânî hakikatlere ancak böyle dar ve kısa bir kisveyi tedarik edebildim.

---

71 *Mesnevî–i Nuriye*, s. 69.

72 *Mesnevî–i Nuriye*, s. 149

Ne hakkın ve ne hakikatin hatırı kalmış. Fabrika-i dimağiyemin bozukluğundan bu kadarını da müellif-i muhterem Bediüzzaman'ın mânevî yardımları ile dokuyabildim.

Evet bir tavuk kendi uçuşuyla, şahinin veya kartalın uçuşlarını taklit ve tercüme edemez. Bu, hakikaten aslına uygun ve lâyık bir tercüme değildir. (Pek kısa bir meâl, bazan da tayyedilmiş, tercüme edememiş.) Çok yerlerde yalnız meâlini aldım. Bazı yerlerde de tayyettim. Ancak aslındaki hakaiki, evlâd-ı vatana gösteren küçük bir âyinedir...[73]

Abdülmecid Nursî'nin Mektupları

Aşağıda Abdülmecid Ağabeyin, Üstad ağabeyine yazdığı güzide mektuplarından Lâhikalara alınan bölümlerini okuyacaksınız. Üzülerek söylemek isteriz ki bu kıymetli edibane mektupların tamamını bulmamız mümkün olamadı:

Üstadımızın "Kardeşimin bir fıkrasıdır." notunu düştüğü Abdülmecid Nursî'nin ilk mektubu:

"Kardeşimin bir fıkrasıdır."

Ellerinizi öper, duânızı isterim. Dünyadan dargın, nefsinde âciz olan Abdülmecid'e güzel bir üstad, ulvî bir mürşid olacak yeni eserleriniz geldi. Lâfzî bir üstadı kaybettimse de, mânevî müteaddid mürşidleri buldum diye kendimi tebşir ettim. Hakikaten irşad edecek nurlu eserlerdir. Allah çok razı olsun...

Abdülmecid[74]

Bu eserler bütün sınıflara ve cemaatlara daima mazhar-ı takdir oluyor. Kim görse istihsan eder. Tenkide maruz olacak eserler değil. Fakat derecat-ı takdir, derecat-ı fehim gibi mütefavit ve müteaddiddir. Herkes derece-i fehmine göre takdir edebilir.

---

[73] *Mesnevî-i Nuriye*, s. 5.
[74] *Barla, Lâhikası*, s. 33.

Abdülmecid[75]

Takdime Cesaret Edemiyorum...

(Abdülmecid Nursî'nin Hulûsi Bey'e yazdığı mektubun bir bölümü)

İlmiyle amel eden yüce bir şahsiyetin tarifi imkânsız ruh inceliğine bu mektupla şahid oluruz:

Ey el-Aziz'in azizi, Hazret-i Seydâ'nın muhterem tilmizi!

Teşnesi bulunduğum tebşirnamelerinizi memnuniyetle aldım. Var olunuz. Cevapları yazmak icab eder amma ne yazayım. Ruh nâhoş, kalb bîhoş, kafam bomboş. Zira etraf-ı erbaamdan takattur eden vahşetler, kasavetler, yeisler, beisleri tasavvur ettikçe biri cinnete yani cününa, diğeri Cennet'e yani Şam'a gitmek üzere, akıl u ruhum seferber vaziyetini alıyorlar. Bunun içindir ki, ne Seydâ'nın yani Üstadın talebeliğini ve ne de sizin kardeşliğinizi bihakkin îfa edemediğimden ne yazacağımı bilemiyorum.

Hem de sizden gelen mektuplar saf, temiz, nurlu bir fikirden çıktığından, okuyanlara ışık veriyor. Zulmetli fikrimden çıkan arîzalar ise, size zulmet vereceği ihtimalinden korkarak titreye titreye takdime cesaret edemiyorum.[76]

Abdülmecid Nursî'nin Hatıra Defterinden Notlar:

Üstad Hazretleri'nin İlk İstanbul Yılları:

"...Günlerce, haftalarca başarı ile devam eden şu yüksek ilmi münakaşaların sonunda "Bu adam delidir. Çünkü, her şeyi biliyor." diye zavallı Said'i deliler defterine kaydettiler;

---

[75] *Barla, Lâhikası*, s. 37

[76] *Barla Lâhikası*, s. 194–195.

din, ilim, maarif, memleket, medeniyet ve insanlık mecnunu olan Said'i tımarhaneye attılar. Tımarhanede iken, muayene için Mâbeyin'den bir doktor yanına gönderdiler. Mecnun Said, doktora uzun uzadıya macerasını ve İstanbul'a ne için geldiğini anlatır. Ezcümle doktora der ki:

"Ben değil, memleket ve millet hastadır. Onların tedavisi için geldim. Şark memleketi yaratıldığı durumda durmaktadır. Halkı cehalet bataklığında boğulmaktadır. Onları kurtarmak ümidiyle buraya geldim. Burada bu hususta çalışırken cinnet ile ittiham edildim. Hakikaten deliler içine düşen deli olur ki; İstanbul'a geldim, ben de deli oldum." der.

Doktor, Bediüzzaman'ı dinledikten sonra hayret içinde kalır... Ve onun nasıl maarifperver, vatanperver, hayırhah, eşsiz bir zekâ sahibi olduğunu anlar. Raporunu şöyle tanzim ederek Mabeyne gönderir: "Şimdiye kadar İstanbul'a gelenlerin içerisinde zekâ ve fetanetçe böyle bir nadire-i cihan bulunmuş değildir."

Doktorun bu raporu üzerine Mabeyn'e dehşet düşer. Hemen Bediüzzaman'ı çarçabuk tımarhaneden tevkifhaneye aldırırlar. Bir an evvel onu İstanbul'dan uzaklaştırmak gayesiyle 30 altın lira maaş, bir miktar da para teberru' hususunda irade-i seniyyeye iktiran ettirilerek Zabtiye Nazırı Şefik Paşa ile Bediüzzaman'a gönderirler."[77]

Van'da (1897) Her Gece...

"Van Valisi Tâhir Paşa'nın konağında her gece aleddevam yapılan ilmi münakaşalarda, bilhassa fünün-ü cedide mes'elelerinde hasıl olan mecburiyete binaen, Bediüzzaman mektep fenlerine de çalışarak, iki hafta zarfında lise muallimliği yapacak seviyede malumat sahibi olmuş ve fennî münakaşalarda imtiyaz kazanmıştır.

---

[77] Badıllı, Abdulkadir, *Bediüzzaman Said Nursi*, 1/142-143.

Van'daki Hizmetleri

"Van Valisi Hasan Paşa zamanında, Şark'ın ileri gelen hoca ve zeki talebelerini merkez-i vilâyete celb ettirdi. Hendese, hesap, cebir, fizik, tarih, coğrafya gibi mühim dersleri, dinî derslerle birlikte bizzat kendisi vermeye başladı. Altı yedi ay kadar bu şekilde tedrisatı devam ettiyse de bazı hocaların hasetleri yüzünden maalesef idame edemedi....

Hayrette Bırakan Hafıza

"Kur'ân-ı Kerim'i on beş gün zarfında hıfzetti. Kamusu'l-Muhît'ten altmış satırlık bir sahifeyi bir defa okumakla ezberine alırdı. Evet bu zât, gerek medrese, gerekse mektep ilim ve fenlerinden ezberine aldığı metinleri, kitapları unutmamak için, daima ezberinden okuyup tekrarlamaya mecburiyeti vardı. Ezberinde bulunan metinlerin mecmuu otuz Kur'ân kadar vardı."

Mardin'den Bitlis'e Götürülürken Görülen Harika Hâl

"Mardin'den Bitlis'e nefyedilirken muhafızlarından jandarma İbrahim ile birgün Diyarbakır'da, kahvede konuşurken hikâyeyi şöyle nakletti:

Delikanlı Said'i, Mardin'den Bitlis'e menfiyen götürmekle me'mur edildim. Bir jandarma arkadaşım daha vardı. Said'i bir ata bindirerek ayaklarını atın karnı altında kaydettik, gittik. Yolda öğle namazını kılmak için:

"Ayaklarımı açın." dedi. Biz açmadık. Kızdı. Nasıl yaptı bilmedik. Baktık ki ayağını açtı, aşağı indi. Biz korktuk, bir şey söyleyemedik. Ne ise abdestini aldı, namazını kıldı. Yine ata bindi ve:

"Geliniz kaydı ayağıma vurunuz." dedi. Fakat biz kaydı vurmadık. Öylece Bitlis'e götürdük...[78]

İki Hâtıra

Üstadın salâh-ı hâl ve iffeti

Bir gün, küçük Molla Said namında bir talebesi, Üstadı Bediüzzaman'a:

"Seydâ, ne için evlenmiyorsun? Şehvetin yok mudur?" diye sormuş. Bediüzzaman:

"Şehvetim yok değildir. Ben de sizler gibi delikanlı bir gencim. Fakat nasıl ki evli bir adam, yatağına girer, yatarken; eğer aklı fikri başka bir şeyle meşgul ise ve meşru' olan evlilik münasebetini düşünmüyorsa; fitrî olan şehveti durup dururken galeyana gelmez. İşte bunun gibi, benim gece gündüz hiçbir dakika aklım, fikrim boş kalmıyor ki, o ciheti düşüneyim. Binaenaleyh şehvetim faaliyet hususunda tahrik görmediğinden galeyana gelip de galebe etmez." diye cevap vermişti.[79]

Molla Abdülmecid'in ikinci bir hâtırası

"Van'da Cuma günleri Üstad, talebeleriyle birlikte tenezzüh kasdıyle "Zernabat" namında, Erek Dağı'ndaki dereye gitmeyi çok severdi. Bir gün yine talebeleriyle birlikte Erek Dağı'na gitmek üzere, her zaman olduğu gibi Ermeni mahallesinden geçerlerken, Abdülhakîm isminde bir talebesi evlerin pencerelerine bakıyormuş. Sair zamanlarda kat'iyyetle hiçbir talebesi Üstadın korkusundan başını kaldırıp da bakamaz, baksa Üstadın şiddetli tekdirlerini yerlermiş. Adı geçen talebenin pencereye baktığının nasılsa Üstad farkına varmış, onu tekdir etmiş. Fakat Abdülhakîm:

---

[78] *Hâtıra Defteri*, s. 11-12.
[79] *Hâtıra Defteri*, s. 11-13.

"Benim boynumda bir kaşıntı peyda oldu da, başımı kaldırıp çenemin altını kaşıdım, pencereye kasden bakmadım." tarzında özür beyan ederek kendisini kurtarmış.[80]

Benim Pirim Sensin

O zaman Bitlis Valisi Ömer Paşa, Küçük Said'i görür görmez yaşının küçüklüğüne rağmen, mazhar olduğu zekâ ve faziletinden dolayı evine götürür, misafir eder. Küçük Said'i evinde birkaç gün misafir ettikten sonra, kendisine bir oda tahsis eder ve:

"Bu odada kalıp ilmine çalışacaksın!" diye emreder. Küçük Said de bu odada metin kitapları mütalâa ve ezberlemeye başlar.

Vali'nin hanımı vefât etmiş, evinde altı genç kızı vardır. Bir gün bu kızlardan birisi, bir iş için genç Said'in odasına girmek ister. Delikanlı Molla Said ise namus ve iffetinin muktezası olarak genç kıza bağırır, odasından kovar ve odanın kapısını şiddetle çarparak kapatır. Kız müteessir ve üzgün bir hâlde geri döner.

Aynı günde de Bediüzzaman'ı kıskanan muziplerden birisi, hükümette Valinin kulağına şu sözleri fısıldar:

"Said'i evinizde nasıl yalnız bırakabiliyorsunuz? Kızlarınız genç-bâkîre.. Hanımın yok. Said ise genç delikanlıdır. Nasıl böyle kabul edebiliyorsun?" diyerek Vali beyin kalbine vesvese verir.

Vali bey, akşamleyin evine geldiğinde; Molla Said'in şetmettiği genç kız, ağlaya ağlaya babasını karşılar ve:

"Baba! Bu odaya bıraktığınız Said delidir. Bize sövüyor odasına bırakmıyor." diye şikâyette bulunur.

---

[80] *Hatıra Defteri*, s. 12–13.

Vali bey, fısıldanan vesveseli sözlerin tam zıddına, namus ve iffet timsali Molla Said'in şu hâline muttali olunca, hemen kalkar, Said'in odasına girer ve:

"Herkesin bir piri var. Benim pirim de sensin!" deyip elini öper ve bu hâdiseden sonra da, Vali beyin Molla Said'e iltifat ve ihtiramı bir kat daha artar.[81]

Kurban... Kurban...

Van'da Vali Tâhir Paşa zamanında on iki arşın çifte hassadan küçük bir çadırı andıran gömlek giyerdi. Bu gömleğin kollarını o kadar geniş yapardı ki, bir çocuk içine girer, çıkardı. Vali Tâhir Paşa her akşam evine giderken "Sihke" caddesi üzerinde bulunan medresenin önünde faytonunu durdurarak bir vech-i mutad "Kurban, kurban" diye Üstadını çağırır, Üstad ise o garip kıyafetiyle yanına gelir, birlikte giderlerdi. Çarşılardan evlerine karınca gibi akın eden Ermeniler, onların bu şekildeki buluşmalarını hayret içinde seyrederek dağılırlardı.[82]

Üstadın Kıyafeti

"İstanbul'da, neden mahallî elbisesini atıp, medenî Türk elbisesini veya padişahın başına giydiği fesi giymiyorsun?" şeklinde bir suale üç şıklı bir cevap vermiştir.

1. Avrupa'da dokunan elbise, hükümetçe men' ve yasak edilmiştir. Hükümetin Avrupa'ya karşı boykot yasağı vardır. Bu emre binâen millî elbisemi terk ederek Avrupa elbisesini giymiyorum.

---

[81] *Hatıra Defteri*, s. 13.
[82] *Hatıra Defteri*, s. 14.

2. Vilâyet-i Şarkiyye ahalisi, padişahlardan yalnız Sultan Selim'i görmüşler ve ona biat etmişler. Öteki padişahlara şahsen biatımız yoktur. Çünkü, Yavuz Sultan Selim'den başka hiçbir padişah gelip hâlimizi görüp bize sahip olmamıştır. Onun için Sultan Selim'in kıyafetini andıran şu millî kıyafetten çıkmayacağım.

3. Benim elbisem altında yedi milyon insan vardır. Bu büyük yekûnu teşkil eden Şark insanlarına hamal nazarıyla bakıyorsunuz. Ve o milleti sûreten olduğu gibi sîreten de vahşi ve hamal biliyorsunuz. İşte ben de bu elbisemi değiştirmemekle göstermek istiyorum ki; benim bu elbisem altında tam mânâsıyla hakikî insanların bulunduğunu isbat etmek isterim...

Hızır Geldi... Bu Çocuk Velidir...

"Şirvan'da müderris bulunan ağabeyi Molla Abdullah'ın nahiv mebâdisini okurken, nasılsa araları bozulur. Pek küçük yaşta iken, Doğu Bâyezid'e gider. Bir kış orada kalır. Fakat gündüzleri Şeyh Muhammed Celâli'nin medresesinde, geceleri de evliyadan meşhur "Ahmed-i Hâni" mezarında geçiriyormuş. Orada bir kış kaldıktan ve Ulûm-u Arabiye'de müntehi olup icazet aldıktan sonra, yine Şirvan'a müteveccihen yola düşer. Aç-çıplak derviş kıyafetinde Molla Abdullah'ın yanına gelir. Omzunda bir post, koltuğunda bir "Delâil-i Hayrât" kitabı olduğu hâlde, halî yerlerde gezerek gelir.

Ağabeyi Molla Abdullah "Nereye gitmiştin? Neyi okudun?" diye durumunu ve malûmatını yoklamak için sormuşsa (bilhassa ilmî meseleler hakkında hangi suali tevcih etmişse) cevap vermiştir. Sadece bir kış zarfında tahsil ettiği ilmî malûmat müderris olan ağabeyi Molla Abdullah'ın malûmatından çok fazla olduğu tahakkuk eder...

Bunun üzerine halk arasında öyle bir şöhret buldu ki: nereye gitse "Hızır geldi, bu çocuk velidir." denilmeye başlandı.

Molla Said halkın bu teveccühünden ve dedikodularından kendisini kurtarmak için bu yeni kıyafetini terk ederek; kamalı, hançerli, şal-şapkalı bir ağa kıyafetine girdi. Demek mânevî vaziyetini gizlemek için bu kıyafete girmiş ve son zamanlara kadar da devam etmiştir."[83]

Bu Kahramanlık...

"Bitlis'te esir düşmezden evvel, Liz köyünde ric'at eden askerlerimizin bıraktığı on bir adet topu bir kısım milis kuvvetleriyle, karların içinde gider, kurtarır ve Bitlis'e getirir. Gösterdiği bu kahramanlık Ruslara da in'ikas eder. Esir düştüğünde idamdan affedilmesine sebep olmuştur."[84]

Sizden Sual Benden Cevap

"Hazret-i Üstad, Ferik Ahmed Paşa'nın evinde mütecahilen (bilmemezlikten gelerek) bir müddet kaldıktan sonra, Şekerci Hanı'na gider, orada ikamet etmeye başlar. Orada odasının kapısına şöyle bir ilân asar:

"Mektep, medrese mensuplarından ve feylesoflardan, dinsiz ve dindarlardan her kimin bir suali varsa, hangi ilimden ve fenden olursa olsun benden sorabilir. Sizden sual, benden cevap... Fakat ben hiç sual sormam."

Bu acib ilân üzerine Bediüzzaman, İstanbul uleması ve talebelerinin istilâ ve hücumuna uğradı. Fakat o sorulan hiçbir suali cevapsız bırakmadı. Günlerce, haftalarca başarıyla devam eden bu yüce imtihan neticesinde..."[85]

Hazırlanınız Büyük Bir Felâket Geliyor...

---

[83] *Hatıra Defteri*, s. 15–16.
[84] *Hatıra Defteri*, s. 14.
[85] *Hatıra Defteri*, s. 16–17.

Üstad Hazretleri harpten evvel bize ders verirken, Kur'ân'ı eline alır, mânâlandırır, takrir ederdi. Bir gün medresenin damında bize tefsir dersini veriyordu. İkindiden sonra idi. Birden bire derin bir âh çekti ve dedi: "Hazırlanınız büyük bir felâket geliyor." Aradan bir ay geçmeden Birinci Cihan Harbi patlak verdi...[86]

Derinden Derine Bir Âh!... Çekerek

"Eyvâh"... Dedi...

"Birinci Harb-i Umumî'nin arefesinde, Horhor namındaki medresesinin damında bizlere tefsir dersini verirken, o akşam güneş tamamıyla, tutulmuştu. Derinden derine âh... çekerek "eyvâh" dedi. Öyle bir sel gelmek üzere ki; hepimizi sürüp götürecek. Hakikaten bir ay sonra harb ilân edildi ve az bir zaman içinde memleket tamamıyla yıkıldı gitti.[87]

"...Van'dan Erzurum cephesine giden yirmi beş bin mevcutlu fırkaya vaiz tayin edilerek Kafkas cephesine gitmiş ve fevkalâde hizmetlerde bulunduğuna dair Van Valisi Tahsin Bey'in kendisine verdiği vesikada, bilhassa şu cümle kayıtlıdır: '*Van fırkasının görmüş olduğu hizmet, tamamıyla Said-i Nursî'nin maddî ve mânevî himmetiyle olmuştur.*'"[88]

Şeyh Said Hâdisesi...

Şeyh Said hâdisesinde, Van'da Vali ve Kumandan Sabri Bey'le birlikte, hâdisenin dağılmaması (yayılmaması) için bir itfaiye vazifesini görmüştür.

"Birinci Harb-i Umumî arefesinde Bitlis çevresinde vuku' bulan (Bitlis Hâdisesi) hâdisede, hâdisenin etrafa yayılması için Van Valisi Tahsin Bey ve Bitlis Valisi Mustafa

[86] *Hatıra Defteri*, s. 17.
[87] *Hatıra Defteri*, s. 17.
[88] *Hatıra Defteri*, s. 17.

Abdülhalik (Renda) ile beraber çalıştı. Hâdisenin mahallî, cüz'î ve tesirsiz bir hâlde kalmasına muvaffak oldu.[89]

İnsan Allah'ın Sikkesidir...

"Bediüzzaman Said-i Nursî bir akşam üstü İstanbul'un Sirkeci mevkiinde dolaşırken, birden bire bir mösyü (gayr-i müslim efendisi) ona yanaşarak elini tutar:

Dininizde resim niçin yasaktır? Bediüzzaman cevaben der ki:

İnsan Allah'ın sikkesidir. Padişah ve krallarının sikkelerinin taklidine kanunî yasak olduğu gibi, Allah'ın sikkesini taklide şer-i cevaz yoktur."

Mösyö "bravo" der, elini sıkar gider...

Esareti Riyasete Tercih Ederim...

Bitlis'te ayağı kırılıp esir düştüğü zaman, Sibirya'ya nakli için Van'a götürülen Bediüzzaman'a, Ruslar'a iltihak etmiş bazı ağalar: "Biz seni Rus kumandanından alırız. Fakat bize reis olup davamızı yürütecek isen..."

Bediüzzaman: "Ben Müslüman Türk milleti aleyhine çalışamam. Esareti riyasete tercih ederim..." demiştir[90]

Mustafa Sungur Ağabey anlatıyor:

Ankara'da Ahmed Hamdi Akseki'yle Bir Görüşme

"İstanbul'dan köye gittikten sonra rahmetli Zübeyir Ağabey ve Çalışkanlar mektupla Üstadımızdan bizi haberdar ediyorlardı. 1950 senesine girdikten sonra içimizde târifin fevkinde arzu ve heyecanla, Üstadımız'ın hizmetinde ve yanında bulunmak iştiyakında idik. Kendimize sanki hâkim olamıyorduk. Sonra anladık ki, bunlar bir lûtf-i İlâhî olarak bir tasarruf-u

---

[89] *Hatıra Defteri*, s. 45.
[90] *Hatıra Defteri*, s. 119.

mânevî imiş. Hadsiz şükür olsun, köyümüzden dört kişi, Reşat Efendi, Şükrü Efendi, Ahmed Efendi ile beraber Üstadımızı ziyarete azmettik. O zamanlar, köylüler, yarım saat kadar yürüyüşle bizi Hacı Hamza denilen yere kadar uğurladılar. Her seferinde Safranbolu'ya uğrar, orada Berber Hıfzı Efendi, iki mübarek evlâdı Hüsnü ve Yılmaz, Osman Ustayı görür, oradan Karabük'e gider Mustafa Osman Efendi başta olarak Süleyman'ın babası Rıza Usta, Şevki Efendi, Şaban Efendi, Emin Hoca gibi oradaki mübarek cemaatle görüşür ve onların da selâm ve hürmetlerini alarak Emirdağ'a yollanırdık. Bu gidişimde hiçbir sebep yokken Ankara'dan Diyanet Riyaseti'ne uğradım. Reis Ahmed Hamdi Akseki'yi ziyaret ettim. Üstadımız'dan sitayişle bahsetti, hürmet ve selâmlarını takdim etti. Ayrıldım, Emirdağ'a geldik. Ne garip tevafuk ki, Hazreti Üstad da, Ahmed Hamdi Akseki'ye, biri şahsına ait, biri de müşavere kuruluna verilmek üzere iki takım külliyat hazırlamış, ona götürecek birini bekliyormuş. Hüsrev Ağabey'e mektup yazmışlar onu intizarda imişler.

Ahmed Hamdi Akseki, Külliyatı öperek başına koydular. Kütüphanesine yerleştirdiler. O esnada Ahmed Hamdi Efendi, 'Ben dünyada Abdülmecid Nursî gibi âlim görmedim, Üstadın ilmi ise zaten kıyasa gelmez, onun ilmi vehbidir.' diye ifadede bulundu. Abdülmecid Efendi, o zaman Ürgüp müftüsü idi. Ahmed Hamdi Efendi Üstadımız'ın mektubundan çok mütehassis oldu. Âdeta hayat bulmuştu.

Mustafa Sungur Ağabey anlatıyor:

'İnsan kâinata bakar da, nasıl bilmediği bir mesele kalır?'

Bu arada merhum biraderleri Abdülmecid Efendi Hazretleri'nin naklettiği bir hatırayı hatırladım. Şöyle dedi: 'Bir gün Seydâ, gençliğinde, gündüz vakti bir taşın üstünde oturdu ve ellerini bacakları üzerine koyarak başını kaldırdı, şöyle bir

afaka baktı ve dedi ki: 'Abdülmecid! İnsan Kâinata bakar da nasıl bilmediği bir mesele kalır?'

Hafız Namık Şenel'in nakline göre Mustafa Acet şunları anlatır:

Üstadın ilmi dehası

Diyanet İşleri eski Başkanı Ahmed Hamdi Akseki, Üstad Hazretleri'nin kardeşi Abdülmecid Efendi'yi Ankara'ya çağırıyor ve bazı meseleler soruyor. Abdülmecid Efendi'nin verdiği cevaplara hayran oluyor. "Bediüzzaman mı daha âlimdi? Yoksa siz mi âlimsiniz?" diyor.

Abdülmecid Efendi, "Ben, Seydâ'yı gökteki kıvılcımlar kadar fark edebiliyorum. Üstadı anlayamıyorum. Seydâ bütün kâinatı didik didik etmiş, içine bakmış." diyor. Üstad Hazretleri'nin ilimdeki dehasını bu şekilde anlatıyor.

Hattâ Akseki, "Ben Abdülmecid Efendi gibi âlim görmedim." diyor. Abdülmecid Efendi ise Üstadı anlayamadığını söylüyor.

Bu meseleyi de Mustafa Acet anlattı. Üstad Hazretleri, "İlimde yoluma biraz giren Muhyiddin-i Arabî olmuştur. Onun ilmi de benim ilmimin topuğuna çıkamaz." demiştir.[91]

İşârâtü'l-İ'câz'ın Tercümesi

İşârâtü'l-İ'câz'ın tercümesinin Hacı Abdullah tarafından yapılması söylendiğinde Üstad Hazretleri, "Ne Hacı Abdullah Efendi ne de Mısır uleması ondaki i'câzı yerine getiremezler. Ondaki en ufak bir nükte birçok meseleyi ifade eder." demiştir. Ve neticede bu risaleyi kardeşi Abdülmecid Efendi'ye tercüme ettirmiştir. Abdülmecid Efendi de kendi itirafıyla Üstadın feyzinin devamlı yanında olduğunu ifade etmiştir.[92]

---

[91] Şahiner, Necmeddin, *Son Şahitler*, 4/105.
[92] Şahiner, *a.g.e.*, 4/105.

İşârâtü'l-İ'câz'ın Tercümesi Meselesi

Bir gün Hacı Mehmet Parlayan'ın yorgancı dükkânındaydık. Söz İşârâtü'l-İ'câz'a geldi. İşârâtü'l-İ'câz'ın üstünde, avcı hattında, şehit ruhuyla yazıldığını ifade ile, İşârâtü'l-İ'câz'ın Konya hocalarıyla olan hatırasını anlattı. Kur'ân'ın İ'câz cihetini anlattığı için tercümesine Üstadın kardeşi Abdülmecid Efendi'den başka kimsenin gücünün yetişemeyeceğini söyledi. Abdülmecid Efendi'ye "Tercüme etsek olur mu?" dedim. "Olur." dedi. Ben Zübeyir Ağabeye bu arzumu yazdım. "Mesnevî-i Nuriye ve İşârâtü'l-İ'câz'ı Abdülmecid Efendi'nin tercüme etmesine, Üstadımız müsaade eder mi?" diye, 1955 yılı içinde yazdım. "İmam Hatip Okulu talebelerinin demek ihtiyacı var, diye Üstad Hazretleri kabul etmiş. Zübeyir ağabey benim vasıtamla Abdülmecid Efendi'ye bir mektup yazmıştı. Abdülmecid Efendi mektubu okudu, döndü, ikinci defa bana okudu. "Nur-u aynım, bana hayat kazandırdın. Boştum, işsizdim. Hazret bana hizmet verdi. Buna sen sebep olmuşsun." diye gözlerimden öptü.

Abdülmecid Efendi, tercüme eder, benim ismimle Rüştü Çakın ağabeye gönderirdi. O sırada Abdülmecid Efendi ile Üstad arasındaki muhaberat şöyleydi: Mektuplar Hacı Mehmet Parlayan'ın dükkânına gelirdi. Ben Abdülmecid Efendi'ye götürürdüm.[93]

Hüsmen Hüseyin Duran'ın Anlattığı Bir Hâtıra:

Daha sonra Isparta'dan ayrıldım. On beş gün sonra tekrar Üstadın yanına geldim. Üstad beni görünce, 'Kardeşim daha on beş gün oldu görüşeli, niye tekrar geldin?' dedi. 'Üstadım artık sizin hizmetinizde kalmak istiyorum.' deyince, 'Kardeşim

[93] Şahiner, *a.g.e.*, 4/150.

git. Konya'da hizmet et.' dedi. Böyle olunca tekrar Konya'ya gittim. Konya'da hocalık yapmaya başladım.

Bir ara Eğirdir'e kitap getirmeye gittim. Üstadı tekrar ziyaret etmek nasip oldu. Bu gidişimde Üstad bir liste çıkarmıştı. Bu listede Mesnevî'nin gittiği ülkeler yazılıydı. Öyle ülkeler ki, adını hiç duymadığım ülkeler. Üstad bana 'Arapça biliyor musun?' dedi. 'Bilmiyorum, ama öğrenmek istiyorum.' dedim. Üstad 'Mesnevî'yi getir Zübeyir.' dedi. Zübeyir Ağabey Arapça bir Mesnevî getirdi. Üstad birkaç satır okudu, tercüme etti. 'Bunu sana hediye ediyorum. Konya'da kardeşim var, Abdülmecid Efendi, ona götür sana ders versin.' dedi. Abdülmecid Efendiye götürdüm. 'Bunları ben de anlamıyorum.' dedi. Ben de, 'Anladığın tarzda anlat.' dedim.

Üstad bir sene sonra bana ve kardeşi Abdülmecid Efendiye mektup yazmış. 'Kardeşim Hüseyin, sana verdiğim Mesnevî'yi Abdülmecid Efendiye ver, tercüme etsin.' Abdülmecid Efendiye de aynı şekilde diyor ki: 'Hüseyin'den al, tercüme et.' Nihâyet mektup gelince Abdülmecid Efendi'ye gittim. Ben gidince o da Mesnevî'yi aldı, okumaya başladı, papağan gibi anlatmaya başladı. 'Anlamadığım kitabı anlamaya başladım.' diyordu.

Abdülmecid Efendi, 'Demek Üstad bana sevap kazanayım diye bu tercümeyi yaptırıyor, önceden anlamıyordum, bak şimdi anlamaya başladım.' diyordu."

"Bir gün bir tefsir hocası dedi ki: 'Bediüzzaman, Vehabî'dir, hiç hadîsten bahsetmiyor, hep âyetten bahsediyor.' O zaman Hayreddin Karaman Bey bu söze kızmış. Bana geldi, 'Buna cevap vereceğim.' dedi. Ben de bu durumu Üstada yazdım. Üstad cevaben dedi ki: 'Kardeşim Hüseyin, o hoca aldanmış veya aldatılmıştır. Benden selâm söyleyin ve kat'iyyen münakaşa etmeyin.' O hoca birkaç ay sonra boğazından ameliyat oldu, konuşamaz hâle geldi, tefsir hocalığını

bıraktı. Bir sene sonra da âhirete gitti. Allah günahlarını affetsin.[94]

Abdülmecid Nursî'nin 1948-1955 yıllarında iki kez Nurs'u ziyaretlerini Kâmil Okur ve İsmet Okur şöyle anlatırlar:

"Amcazâdem Abdülmecid Efendi büyük harpten sonra Nurs'a iki defa geldi. İlk gelişlerinin tarihini hatırlamıyorum. Yalnız ikinci gelişleri 1955 senesinde idi. Son gelişlerinde bir hafta kadar kaldılar. Bir nebze hasretimizi giderdik... Ve babaları Sofi Mirza Efendi'den kendi hissesine intikal eden bir tarlası vardı, onu da İhsan Özbey isminde bir köylümüze o günün parasıyla 900 liraya sattılar. Ve Nurs'tan ayrılırken çok ağlamıştık, sanki bir daha dönmeyecekmiş gibi; öyle de oldu..."

Abdülmecid Nursî Efendi, muhaceretten sonra 1948 ve 1955 yıllarında olmak üzere köyümüze iki defa geldiler. Son gelişlerinde meşhur "Sofi Mirza'nın Ceviz Ağacı" altında bütün Nursluları toplayarak, onlarla uzun uzun sohbet etti. Bu sanki bir veda konuşması idi ve nitekim öyle oldu, bir daha görüşemedik. O sohbetten hatırımda şunlar kalmıştı: "Ey Nurslular! Ben sizleri çok iyi bilirim. Sizler yiğit ve çok kahramansınız. Cesur ve atılgansınız; fakat hiçbir zaman ince ve ayrı ipler gibi olmayın, çabuk koparsınız. Sizler daima birleşin, halat gibi olun, o zaman kopamazsınız."

Abdülmecid Efendi Nurs'ta misafir bulunduğu sıralarda dahi boş durmuyordu. Bana ders veriyordu. Bir gün Amme cüz'ünden إِذَا زُلْزِلَتِ ٱلْأَرْضُ زِلْزَالَهَا sûresini hem okudu, hem de mânâsını anlattı. Sonra beni, babamdan yanına okutmak için istedi, fakat babam "Hasretine dayanamam" diyerek bırakmadı.

---

[94] Şahiner, *a.g.e.*, 4/294.

Konya Hayatı 1955 - 1967

Konya, Abdülmecid Ünlükul Efendi için farklı bir yerdir. Ömrünün son yıllarını burada geçirir. Vefalı dostlarının ısrarıyla Konya İmam Hatip Mektebi'nde bir süre muallimlik yapar. Husûsî dersler verir. Kitaplar yazarak faydalı olmaya çalışır. Konya'da bulunduğu sıra Üstadını kaybeder. Onsuz yılları bu vilâyette yaşar. Ağır takip ve taciz altında kalır. Bu kalemin o yılları anlatmaya mecali yoktur...

Isparta Hayatı 1956

Abdülmecid Ünlükul Efendinin Isparta'ya Üstadı ve ağabeyi Bediüzzaman'ı ziyareti için gelişini Bayram Yüksel Ağabey şöyle anlatıyor:

Abdülmecid Ünlükul Efendi 1956'da Isparta'ya geldiler. O zamanlar Üstadımız Bediüzzaman Said Nursî Hazretleri Isparta'da bulunuyordu. Birbirlerini görmeyeli tam 40 (1916-1956) yıl olmuş. Isparta'ya gelişlerinde bir hafta kaldılar.

Bu gelişlerine Nur Üstadımız derecesiz sevindiler ve çok taaccüb ettiler. Mükerrer defalar 'Sen hakikaten Abdülmecid misin? Sen hakikaten Abdülmecid misin?" diye iltifatlarda ve lâtîfelerde bulundular.

Ziyaretlerine fevkalâde memnun kalan Üstadımız Hazretleri, âdetlerinin hilâflarına bütün ağabeyleri toplayarak büyük bir ziyafet verdiler. Hüsrev ve Tâhirî Ağabeyler, Süleyman Rüştü Çakın, Mustafa Ezener vesair ağabeyler hep iştirak etmişlerdi. Hattâ bizlere çok çeşitli yemekler yaptırdı ve bazılarını da dışarıdan getirtmişti.

Bizlerle beraber yemeğe iştirak eden Üstadımız, 'Yâ Rabbîm! Cennet'te bizlere böyle beraberce yemek yemeyi nasip eyle!' diye duâda bulundular.

Üstadımız bir ara Abdülmecid Efendi'ye hitaben, 'Konya'da benim yerime Hazret-i Mevlânâ'ya bir Yasin-i Şerif oku.' dedi."

"Abdülmecid Efendi de 'Seydâ, sen kendini, benim seni tanıdığım kadar tanımıyorsun.' diye karşılık verdi.

"Üstadımız, Abdülmecid Efendi'den dâima 'büyük bir âlim' diye bahsederlerdi."

Ahmed Gümüş'ün anlattıkları:

"Üstad Hazretleri'nin yanına gidince, önce Abdülmecid Efendi'yi, ailesini, çocuklarını sorar, onlarla çok alâkadar olurdu. Bir ziyaretimde, Abdülmecid Efendi'nin oğlu Suat Beyin bir hâdisesini anlattı. Suat Bey, bir terzi dükkânında İslâmiyet'e zıt bir şeyi nefretle karşılayarak, bir şeyler yapmış; o hâdiseyi, sanki Üstad Hazretleri oradaymış gibi şevkle bana anlattı. Üstadı çok neşeli gördüğüm bir zaman da bu idi. Elleriyle o olayı bir târif etti ki, o târif hâlâ gözümün önünde canlanmaktadır.[95]

Bediüzzaman'ın Kardeşi Olmak...

(Hayreddin Karaman Bey Anlatıyor)

Ben Abdülmecid Nursî'yi tanıdığımda işsizdi. Konya'da ikamet ediyordu. Oturduğu evin alt katında bir polis oturuyordu. Sanırım tesadüf değildi. Bu, tertipti. Abdülmecid Efendi müftü idi. Fakat müftülükten el çektirmişlerdi. Enteresan bir suçu vardı. Bediüzzaman'ın kardeşi olmak...

---

[95] Şahiner, *a.g.e.*, 4/150.

Konya'da olduğunu eski bir talebem haber vermişti. Ziyaret etmek üzere evine gittim. Allah ebediyen razı olsun, kabul etti. Korkunç bir fukaralık akıyordu evinden. Yerde eski bir kilim, mindersiz tahta divanlar, duvarda bir çivide asılı duran eski bir elbise, bir iki eşyanın dolduramadığı çıplak bir ev. Ve sanırım bu evde geçen, yarı aç, yarı tok -belki de büsbütün aç- günler...

Kendisinin yazdığı kitaptan okuyup izah etti. İnci gibi yazısı vardı. Çok güzel Türkçe konuşuyordu. Arapça'sı da bir o kadar güzeldi. Türkçe kadar rahat, Arapça şiirler yazıyordu. O sıralarda ağabeyi Üstadın bir eserini Türkçe'ye tercüme ediyordu. Kuvvetli bir Arapça'sı olduğu hâlde söz konusu eseri tercüme etmekte güçlük çektiğini söyledi. Sebebini sorduğumda: "Müellifin Arapça'ya sığdırdığı mânâyı Türkçe ile ifade edemiyorum, karşılık bulamıyorum. Bu iş beni bitirecek, ama önce ben işi bitirmeliyim." dedi.

Aramızda sıcak bir dostluk başlamıştı. Bir parça yaşlı bir öğrenci olduğumu söylemiştim. Ders durumum da fena değildi. Bütün bunlardan istifade ederek müdüre Abdülmecid Efendi'yi okula hoca olarak almaları için ricada bulundum. Belki aynı iş için başkalarının da müracaatları olmuştu, bilmiyorum. Bir müddet sonra kendisini, İmam-Hatip okuluna ücretli hoca olarak aldılar. Allah rahmet eylesin...

Abdülbâkî Polat Beyin Abdülmecid Nursî Efendi ile

Alâkalı Hâtıraları

"1957 senesinde Üstad Bediüzzaman'ı ziyaret maksadıyla iki arkadaşımla beraber Ağrı'dan Isparta'ya gitmişti. Bulunduğu mahalleye gidip, kapısını çaldık. Kapıyı açan bir şahıs, 'Kimi arıyorsunuz'? dedi. Bizler de Ağrı'dan geldiğimizi ve Üstad Bediüzzaman'ı ziyaret etmek istediğimizi söyledik. Buna karşılık kapıyı açan şahıs, Üstadın, birkaç günden beri

çok rahatsız olduğunu, kimseyle görüşmediğini ve kendisiyle görüşmek isteyenlerin, eserlerini okumalarını tavsiye ettiğini söyledi. Biz ısrar edince içeri gitti ve az sonra yeniden geldi. Tekrar ısrar ettik ve tekrar içeriye gitti. Az sonra Üstad Bediüzzaman'la birlikte geldiler, bahçeye indiler. Üstad Bediüzzaman bizleri teker teker kucakladı ve alnımızdan öptü. Ben de Üstadın sağ elini üç defa öptüm. Bana şöyle dedi:

"Yavrum, şimdi şu kaideleri kaldırmışlar. (El öpme kaidesini söylüyordu.) Bu arada bir asker de ziyaret maksadıyla bahçeye girmiş ve Üstadın talebesiyle konuşuyordu. Üstadın talebesi askerin söylediklerini Üstada nakledince Üstad askere sesli bir şekilde, 'Hele gel, hele gel hemşehriyiz.' dedi ve askeri de kucakladı. Zannıma göre, asker, Üstaddan, çocuğu olmadığı için duâ istemişti. Üstadın talebesi bu durumu; Üstada iletince, Üstad da, 'Hele gel, hele gel, biz hemşehriyiz.' lâtîfesinde bulunarak kendisinin de çocuğu olmadığını söylemek istemişti.

Isparta'ya Üstad Bediüzzaman'ı ziyaret için giderken, Konya'ya da uğramıştık. Konya'da bulunan Üstadın küçük kardeşi Abdülmecid Efendi'yi ziyaret etmiştik. Sohbet esnasında Abdülmecid Efendi Üstad'la alâkalı olarak birkaç hâtıra anlatmıştı:

"Bir zaman Ağrı'nın Doğubeyazıt ilçesinde Üstad Bediüzzaman, birkaç arkadaşıyla dağın eteğine çıkıp derslerini orada yapıyordu. Bir gün genç Said'in dağın eteğindeki girintili çıkıntılı yerden yukarıya doğru yuvarlanmaya başladığını, yuvarlanarak dağın dik tepesine doğru gittiğini gördüm. Arkadaşlara dönüp dedim ki: 'Yahu bu ne yapıyor? Yere uzanmış, aşağıdan yukarıya doğru gidiyor. Şâyet yukarıdan aşağıya doğru yuvarlanıp gelse, ne alâ, neden böyle ters ve acayip bir iş yapıyor?'[96]

---

[96] Şahiner, *a.g.e.*, 4/229.

Üstadın Dut Kabı

"Yine bir gün birkaç arkadaşla beraber Van'ın çarşısında dolaşıyorduk. Yolda taze dut satan bir adama rastladık. Üstad Bediüzzaman, bana hitaben dedi: 'Abdülmecid bu adamdan bize biraz dut al.'

"Ben de dut almaya gittim. Adam dutu tartarak verecekti. Benden dutu koymak için kab istedi. Ben de 'Kabım yok ki.' dedim. Üstada gittim, Üstad bana 'Sen dutu getir, benim kabım var.' dedi. Ben de adamın terazi kefesiyle dutu Üstada getirdim Üstad gömleğinin sol kolunun ağzını iyice açtı, 'Dutu iyice buraya dök.' dedi. Ben de dediğini yaptım. Üstad, dutu hem kendisi yemeye başladı, hem de bizlere dağıttı.[97]

"Abdülmecid Benim İhlâsımı Bozma"

"Bir gün Üstad Konya'ya gelmişti. Mevlânâ Camii'ne gelince bana, 'Abdülmecid öyle acıkmışım ki... Ben ziyaretten çıkıncaya kadar bir çorba getirir misin?' dedi. Hemen eve gittim. Hazır bulunan bir tas mercimek çorbasını alıp getirdim. Mevlânâ Camiî'nin kapısında kendisine ikram ettim. Çorbayı içtikten sonra yeleğinin cebindeki iki kuruşu çıkarıp bana uzattı. Ben, 'Çorbayı para mukabili olarak mı getirdim?' deyince bana şöyle dedi:

"Abdülmecid al hakkını, bu senin hakkındır. Benim ihlâsımı bozma!"[98]

Yaşar Gökçek Bey anlatıyor

"Her Risaleyi yutarcasına okudum."

"Aradan yıllar geçti. Hayatın sürpriz ve depremlerine çıkar yol ararken, 1958'de Konya'da Dr. Sadullah Nutku Bey mer-

---

[97] Şahiner, *a.g.e.*, 4/229.
[98] Şahiner, *a.g.e.*, 4/229.

humla tanıştım. Onun vasıtasıyla da o güne kadar neşredilmiş Risale-i Nur Külliyatı'na sahip oldum. Çölde suya kavuşmuş insanın iştiyakıyla her risaleyi yutarcasına, ezberlercesine, her satırı hafızama nakşedercesine ve geceli gündüzlü bir zaman içerisinde ve kısa sürede okudum. Bu okuyuşla da Hazret-i Üstada karşı büyük bir muhabbet ve iştiyak duydum. O sırada Isparta'da bulunan Üstadı ziyarete karar verdim. O gün yol-iz öğrenmek için Konya'da Yorgancı Mehmet Efendi'nin dükkânında otururken, bir ara dükkâna Abdülmecid Efendi geldi ve Isparta'ya gidecek birinin bulunup bulunmadığını sordu. Beni gösterdiler. Çocukken beni tanıdığı zamandan otuz yıla yakın zaman geçmişti, tabi beni tanımadı. Ben de o hâlet içerisinde kendimi tanıtmak arzusu duydum. Ama diyebilirim ki, o zaman Konya'ya yerleşmek kararı verişimizdeki âmillerin başında Abdülmecid Efendi'nin Konya'da bulunuşu olsa gerek.

Abdülmecid Efendi, bana aynen şöyle dedi:

"Üstada hürmetlerimizi arz et. Hamd olsun hep iyiyiz. Yaramaz hiçbir şey yoktur. Saadet (Abdülmecid Efendi'nin kızı) Konya Öğretmen Okulunu bitirdi. Elhamdülillâh. İnşâallah Konya'ya tayinini bekliyoruz.[99]

Diplomanızla Risale-i Nur Hizmetinde Olun.

"Ertesi gün, Isparta'dan geçen bir İzmir otobüsü ile yola çıktım. Isparta'da Üstad Hazretleri'nin kaldığı evi buldum. Büyük bir heyecan içerisinde kapıyı çaldım. Allah'tan, beni Üstad'la görüşmeye muvaffak kılmasını yalvararak bekledim. Güzel ve şahsiyetli bir yüze sahip biri kapıyı açtı ve beni içeri aldı. Üstad Hazretleri'nin odasına girdik. Kendileri Şark usûlü bir sedirde o mükemmel kıyafetiyle oturuyorlardı. Etrafında iki veya üç kişi vardı. Ellerini öpmek istedim öptürmediler,

---

[99] Şahiner, *a.g.e.*, 4/288.

yüzümü gözümü ellerine, cübbesine ve dizlerine sürdüm. O ânın yüksek heyecan ve sevincinden ağlamamak için kendimi zor tutuyor ve o âna kadar duymadığım büyük bir huzurla, mübarek yüzünü seyrediyordum. Nereli olduğumu, kimliğimi, ne iş yaptığımı, şimdi nereden geldiğimi sordular. Konya'dan geldiğimi öğrenince de 'Abdülmecid'i gördün mü? Nasıllar?' diye sordular. Kendileriyle bir gün evvel görüştüğümü ve mesajını arz ettim. Herkese ve hassaten Saadet'e duâ buyurdular. Ergani ve Diyarbakır'dan tanıdığı bazı kişileri sordular. Tanıdıklarım hakkında kendilerine bilgiler arz ettim. Malatya'dan Terzi Said Çekmegil'i sordular. Son ay içinde görüştüğümüzü ve hakkında bilgilerimi arz ettim.

"Ziyarete geliş sebebimi ve bir dileğim olup olmadığını sordular. Yetişme ve okuma tarzımızı ve bunun üzerimizde yaptığı tahribatı arz ettim ve bilhassa Nur Risaleleri'ni okuduktan sonra o güne kadar, gerek dünya ve gerekse İslâm hakkında bize öğretilen bilgi dünyasının tarumar olduğunu, Kur'ân'ı açılan ışıkla yolunda yürümenin de büyük müşküller arz ettiğini, bu hususta elimizden tutmasını istirham ettim. Tahsilimizi sordular. Eşimin hukuk mezunu avukat olduğunu, benim de tarih tahsili yaptığımı edebiyat fakültesini bitirdiğimi arz ettim.[100]

Risale-i Nur Şakirdleri

"Seni de, eşini de, bugünden itibaren Risale-i Nur şakirdleri listesine kaydettim. Bundan evvelki hayatınızın bütün seyyielerini Cenâb-ı Hak affedecektir inşâallah. Hasenatınız kalacaktır. Bundan sonraki hayatınız, ruh ve bedeninizle ve diplomalarınızla Risale-i Nur hizmetinde olacaktır." Buyurdular.

---

[100] Şahiner, *a.g.e.*, 4/288.

“Bu sırada ziyarete Konya’dan, isminin Ahmed olduğunu ve İmam Hatip öğrencisi olduğunu söyleyen bir delikanlı geldi. Ve konuşma esnasında, bu delikanlı:

“Efendim, Konya İmam Hatip Okulu Müdürü, her hâlde komünist.’ dedi.

“Üstad Hazretleri, müdürün namaz kılıp kılmadığını sordu. Kıldığı cevabını alınca da aynen, “O, benim kardeşimdir.’ buyurdular. Bu ölçü, o günden geçerli olarak hayatımın şaşmaz ölçülerinden biri oldu ve beni hiç yanıltmadı.[101]

Üstad’la Beraberliği... Abdülmecid Nursî...

Mirza Efendinin 6. Çocuğu

“Üstadın doğduğu nahiyenin adı İsparit’tir. Otuz küsur sene ikâmet ettiği vilâyetin ismi de Isparta’dır. Bu iki kelimenin harfleri sayıca, ünsce birdir. Kezâlik ebced hesabıyla adedi 665 eder. Bu tevafuktan dolayı birisi doğum yeri, diğeri ölüm yeri olacağını tahmin ediyorum. Bu ciheti kendisine söylediğimde sadece tebessüm etti...”

Bediüzzaman Said Nursî Emirdağ’ında kardeşi Abdülmecid Nursî’nin davetlisi olarak Konya’ya geldi. Binlerce Konyalı yollara dökülüp Üstadı selâmlar. Üstad Hazretleri Mevlânâ’nın kabrini ziyaret eder. O gün Konya’dan ayrılır.

20 Aralık tarihinde sabah saat dörtte tekrar Konya’ya gelir. Kardeşi Abdülmecid Nursî ile görüşüp sabah namazını kıldıktan sonra tekrar Konya’dan ayrılır...

Bir Taraftan Ağlıyordu.

Said Özdemir Ağabeyin hatıralarından o yıllara ait bir kesit:

---

[101] Şahiner, Necmeddin, Son Şahitler 4/288.

“Üstad’la birlikte yola devam ettik, yolda abdest aldı. Abdest suyunu ben döktüm. Bu arada baktım ki, ayağının iki parmağı bitişik. Yolda giderken, ‘Kardeşim, ben konuşamayacağım. Benim yerime sen konuşursun.’ dedi.”[102]

Üstadın Mevlânâ’yı Ziyareti

“Konya’ya vardık. Taksi gelip, meydanda durdu. Birden bire taksinin etrafı bulut gibi kapandı. Şoföre, Abdülmecid Ağabeyin evine gitmesini söyledi. Abdülmecid Ağabeyin evi Konya’da, şimdi Turizm Müdürlüğü’nün arkasında bulunuyordu. O da yola çıkmış geliyordu. Arabanın açık olan camından Üstad’la bir müddet görüştüler.

Bu arada kalabalık gittikçe artıyordu. Polisler kalabalığı dağıtmak için halkı coplarla dövmeye başladı. Halkı dağıttıktan sonra bizi de taksiden çıkarttıktan sonra dövmeye başladılar. Zübeyir Ağabeyi zorla cipe bindirmeye çalışıyorlardı. Ben polislerden kurtulup Üstadın yanına geldim. Üstad, gelen polislere saatini göstererek, ‘Ben namaz kılacağım.’ dedi. Öğle namazını Selimiye Camii’nde kıldık.

Üstad, ‘Mevlânâ’yı ziyaret edeceğim.’ dedi, fakat polisler müzenin açık olmadığını söylediler. Müze Müdürü Mehmet Önder oradaydı, ‘O vazife bana ait, ben hususî olarak gezdireceğim.’ dedi. İçeriye girdik. Üstad, ‘Ben yalnız gezmek istiyorum.’ dediyse de, halk ve sivil polisler Üstadı yalnız bırakmıyordu. Biraz yürüdükten sonra sandukaların olduğu yere geldi, kıbleye yönelerek duâ etti, hem de bir taraftan ağlıyordu.”[103]

Belki Bir Daha Görüşemeyeceğiz...

Yaşar Gökçek hatıralarında o ayrılık ânını anlatıyor:

---

[102] Şahiner, Necmeddin, Son Şahitler 4/119.
[103] Şahiner, Necmeddin, Son Şahitler 4/119.

“Üstadın Urfa’ya hareket ettiği gün, öğleden sonraydı. Abdülmecid Efendilerin Mevlânâ Meydanı’na çıkan bir sokaktaki evlerinin üst katında hep beraber oturuyorduk. Kapıları çalındı. Kapıya bakan Saadet, Üstad Hazretleri’nin teşrif ettiklerini ve aşağıda arabada beklediklerini haber verdi. Abdülmecid Efendi’yle beraber hepimiz kapıya indik. Üstad, arabadan:

“Abdülmecid, ben Urfa’ya gidiyorum. Belki bir daha görüşemeyeceğiz. Bana hakkınızı helâl ediniz.” buyurdular.

Abdülmemcid Efendi:

“Seydâ! Bizim sana ne hizmetimiz oldu ki, bir hakkımız olsun. Asıl sen bize hakkını helâl et. Bizi sen okutup yetiştirdin.”dediler.

Bunun üzerine Üstad:

“Senin de, Rabia’nın da bende çok haklarınız vardır. İkiniz de bana haklarınızı helâl ediniz.” buyurunca karşılıklı helâlleştiler. Üstad, arabadan yerleşmek üzere biraz geri çekilmişken, tekrar eğildi ve Abdülmecid Efendi’ye:

“Abdülmecid, Abdülmecid! Bu kadar korkak olma! Vallahi mahpushanede sana Rabia’dan daha iyi bakarlar.’ buyurdu.

Abdülmecid Efendi de,

“Seydâ! Ben neyleyim ki, Cenâb-ı Hak benim cesaretimi de sana lutfetmiş, seninki iki kat olmuş, bende hiç kalmamış.” dedi.

“Ertesi gün Urfa’dan Konya’ya ve hemen bütün Türkiye’ye edilen telefonlar, o gün Üstadın fâni âlemden bâki âleme göçtüklerini haber veriyorlardı.

“Makamları Cennet-i Âlâ olsun ve Cenâb-ı Mevlâ orada da şefaatlerine hepimizi mazhar buyursun.”[104]

---

[104] Şahiner, *a.g.e.*, 4/288

Üstadın Mezarının Nakli

Abdülbârî Polat'ın dinledikleri:

Ben Üstad Bediüzzaman'ın vefatından sonra yine Konya'ya gitmiştim. Abdülmecid Efendi bir esnafın dükkânında oturuyordu. İçeri girip selâm verdim. Biraz oturduktan sonra, beraberce dışarıya çıktı. Sohbet ederken Üstadın kabrinin nakliyle alâkalı olarak bir mesele sordum. Hâdiseyi bana şöyle anlattı:

Bir gün kapımı çaldılar ve beni alıp karakola götürdüler. Beni götüren bir binbaşıydı. 'Sizinle biraz işimiz var.' dedi. Bana bir yere kadar gidip geleceğimizi söyledi. Yanında iki asker daha vardı. Daha sonra hava alanına, oradan da beni Urfa'ya götürdüler. Üstadın kabrinin başına gelmiştik. Kabrin başında kalabalık askerler vardı. Üstadın tabutunu kabirden çıkarmışlardı. Tabutu açıp, Üstadı bana gösterdiler. Ben ağabeyim ve Üstadım olduğunu söyledim. Sonra tabutla beraber beni de alıp, tekrar hava alanına getirdiler. Sonra da önceden hazırladıkları bir başka şehirde, bir başka mezara Üstadı defnettiler.

Abdülmecid Efendi'yle sohbet ederken, yanımızda Konyalı Halıcı Sabri Efendi de vardı. Halıcı Sabri Efendi bana dönerek, 'Üstadı defnettikleri yer Isparta'dır. Hocam bu yeri söylemekten korkuyor.' deyince Abdülmecid Efendi öfkeyle dönerek:

'Hayır korkmuyorum. Ben bu kadarını biliyorum. Tahminime göre gömdükleri yer Isparta'dır.' demişti.

Bu kısa hatıralarımla 1965 senesinde Üstad Bediüzzaman'la alâkalı olarak gördüğüm şu rüyamı da anlatayım:

Bir hastalığa yakalanmıştım. Ne kadar doktorlara gittimse de, bir şifa bulamadım. Ankara'da bir otelde yatıyordum. O gece rüyamda Üstad Bediüzzaman'ı gördüm. Benim oldu-

ğum yere teşrif etmişlerdi. Bir masanın yanında bana doğru dönüp şöyle söylediler: 'Cesette bir şey yoktur. Cesedi ceset yapan da ruhtur.' Bu rüyadan sonra sabahleyin kalktım, Yüksek İhtisas Hastanesi'ne gittim. Zaten oraya yirmi günden beri hep gidip geliyordum. Muayene için yine gittim. Muayene neticesinde doktorlar bana dediler ki: 'Kardeşim senin hastalığın ruh hastalığıdır. Ruh hastalığında, şifayı Allah'tan başka kimse bilemez. Görevinizin başına gidin.' dediler. Mesele burada bitmiştir. Mucibince amel oluna.[105]

Üstadın Vefatına Tarih Düşürmesi

Kardeşi Abdülmecid Nursî, ağabeyi Üstad Bediüzzaman Said Nursî Hazretleri'nin vefatına şu mısralarıyla da tarih düşürür:

Nurs'ta (1) doğdum *Nuriye* (2) den,

Nuru (3) yaydım her yerde;

Nura (4) kavuştum birden,

Yardım *Nur* (5) lar içinde.

Bu beş Nur'un içinde ölüm tarihi vardır.

1.Nurs'ta: 325

2.Nuriye: 271

3.Nuru: 266

4.Nura: 261

5.Nur: 256

Toplam: 1379/1960.

Üstada Mersiye

[105] Şahiner, *a.g.e.*, 4/229

Üstad Bediüzzaman Said Nursî Hazretleri'nin Dâru'l-bekaya irtihali üzerine Abdülmecid Nursî'nin Nisan 1960'da yazdığı mersiyedir.

Kutlu olsun, mutlu olsun sana şu âli makam,
Bu makam oldu sana elbette berden ve selâm,
Öksüz olan nurcuların, ağlar-öter her sabah u akşam,
Okur sana yetimlerin, binler duâ, binler selâm.
Her zaman yâd-ı cemîlindir, bezm-i vird-i zeban,
Kalb senindir, dil senindir, dildesin sen her zaman.
Urfa'nın topraklarında değildir salar-ı yemin,
Pek sıcak nurcuların kalbindedir serdar-ı yemin.
Sana olsun binler selâmlar... Bizim ey rehberimiz!
Bizleri unutma ey âlicenâb önderimiz.
Noktasız kaldı gözü, tersine döndü feleği,
Ankara radyosu yaydı, en kara bir haberi.
Kalbi deldi, ruhu ezdi, yaktı yıktı her yeri...
Ey mezarcı! O makamda bize de kaz bir mezar,
Olalım nazik Said'in komşusu leyl ü nehar.

Ey mezarcı! Göm bizi de şu Said'in kabrine,
Firkatin dayanamaz, nurcu olanlar kahrine.
Katılsın zerratımız, âlem-i berzahda kezâ,
Sarılsın birbiriyle ruhlar ilâ yevmi'l-ceza.
Dâr-ı dünyada Said'i bizden ettinse cüdâ,
Dâr-ı âhirde beraberce haşret ey Hüdâ!
Dünkü hâl oldu hayâl, geçti visal, geldi zevâl,

Bizleri Üstadımız'la haşret ya Zelcelâl![106]

Eyyühel Üstad

Ne hayatta, ne mematta görmedin hiçbir huzur,
Dâr-ı dünyada Efendim ne safa var ne sürûr.
Ah Efendim şu hayata sakın hiç etme eser
Ne safa var, ne vefa var, hep cefadır hep telef.
Ne sebat var, ne karar var, hep kederdir hepsi gam,
Hayrı, yoktur bir hayatın sonu olsa şu elem.
Doğumun sonu ölümdür, yapının sonu harap
Kurtuluş yoktur efendim yıkılır olur turap
Her gelişten sonra vardır bir gidiş
Her gidişten sonra olaydı geliş...[107]

Hazin Bir Hikâye...

11 Temmuz 1960 Pazartesi Urfa valisi Necdet Yalçın ile Doğu Bölgesi Kolordu Kumandanı askerî bir uçakla Konya'ya gelirler. O gün Abdülmecid Nursî vilâyete çağırılır.

Bundan sonrasını kendisinden dinleyelim:

"1960 ihtilâlinden iki, iki buçuk ay sonra idi. Bir gün eve iki sivil polis geldi: 'Sizi vilâyetten istiyorlar.' dediler. Düşündüm, benim vilâyetle ne işim var? Fakat gitmemezlik de yapamadım. Kalktım, gittim. Konya Valisi makam odasında oturmuş birkaç general vardı. Bunlar sonradan öğrendim- Konya askerî valisi, Urfa askerî valisi General Necdet Yalçın, Isparta valisi ve zamanın kara kuvvetleri komutanı Orgeneral Cemal Tural'dı. Bana yer gösterdiler, oturdum. Merhabalaşmalardan sonra, Cemal Tural söze başladı, dedi ki: 'Urfa'daki ağabeyin

[106] İttihad, Aralık 1969.
[107] Badıllı, Abdülkadir, *Bediüzzaman Said Nursi*, 3/1767.

Said-i Nursî'nin mezarı başında çok izdihamlar, ayinler oluyormuş. Hükümet bu işi hoş görmüyor. Buna dair Urfa'dan çok ihbarlar, şikâyetler geliyor. Bu arada ziyaretçi ismi altında başka ülkelerden casuslar da geliyor.' dedi ve 'Hulâsa hükümet, onun mezarını Urfa'dan kaldırmak istiyor, başka yere nakledecektir.' dedi."

"Fakat hükümet bu işi yaparken kendi adına değil, senin adına, senin müracaatına bina edecek. Kanunda da yeri vardır. Bu maddeye istinaden senin adına bir müracaat dilekçesi hazırlanmıştır. Bunu imza edeceksin!..." dedi.

Ben: "Siz onu nereye götürseniz de aynı, ziyaret izdihamı olacak. Yine her taraftan ziyaretçiler gelecek!..." dedim.

Cemal Tural: "Hükümetin düşündüğü başkadır.... Lütfen imza edin!" dedi.

Baktım ki direnmelerim fuzulî olacak. Dilekçeyi bana her hâlukârda imza ettireceklerdir. Kalktım, imza ettim. Müsaade isteyip çıkacağım sırada, bana: "Evden uzağa ayrılmayın, seni yine çağırabiliriz"' dediler. Oradan ayrıldım, mahzun ve perişan bir şekilde eve döndüm.[108]

Konya'dan Urfa'ya

12 Temmuz 1960 Salı

"Konya'da vilâyete çağrılarak, hazırlanmış dilekçeyi imza etme hâdisesinden sonra evime dönmüştüm. Tembih ettikleri şekilde evden ayrılmadım. Hep evde bulundum. Bir gün ikindi olmuştu, namazımı kıldım. İki polis geldi, beni vilâyete götürdüler. Oradan da Konya askerî hava meydanına götürüldüm. Uçağa bindirdiler. Benim tam yanıma Kara Kuvvetleri Komutanı Cemal Tural oturdu. Urfa valisi General Necdet Yalçın ile Diyarbekir Kolordu Kumandanı da uçağa bindiler.

[108] Badıllı, *a.g.e.*, 3/1777.

Uçak havalandı. Cemal Tural benimle konuşmak istiyor, elindeki haritaya bakarak: 'İşte Hocam, şimdi falanca yerin veya vilâyetin veya kazanın üstündeyiz.' diyor ve bana karşı çok yumuşak ve mültefit davranıyordu.

Pervaneli uçakla Urfa'ya gelinceye kadar, vakit gece olmuştu. Araba ile askerî garnizona getirildim. Cemal Tural beni oradaki bir albaya teslim ederek, istirahatim, yemek işi ve rahatça namaz kılmam için ona tembihatta bulundu.

Biraz istirahat ettikten ve namazımı kıldıktan sonra, beni araba ile bir yere götürdüler. Gözlerim geceleyin iyi görmediği için, neresi idi bilemiyorum. Bir avlu, etrafı eyvanlarla çevrili, hana benzer bir yer idi. Orada bazı subay ve askerler de vardı, bir sivil adam, bir tabuta kepek koyuyor, ilâçlıyordu, o adam meğer doktormuş."[109]

Ağabeyindir İstersen Bak

Tabutu hazırlamakla meşgul sivil doktor ve oradaki subaylar bir ara bana: 'İşte ağabeyinin na'şı istersen bak!" dediler.

Ben parmağımla na'şe hafifçe bir dokunuverdim, pamuk gibi yumuşak idi. Yüzünü açıp bakmadım, bakamadım... Ah! Ne için bakmadım?..

Tabut kepeklendi, ilâçlandı ve bitti. Kapağını kapayıp iyice lehimlediler. Benim Konya'da imza edip teslim ettiğim dilekçeyi de şeffaf bir mika içine konulmuş olarak, tabuta astılar. Ve tabutu askerler omzuna alıp kapıda bekleyen askerî bir cemseye koydular. Beni şoför mahalline aldılar. Urfa teyyare meydanına geldik.[110]

---

[109] Badıllı, *a.g.e.*, 3/1779-1780.
[110] Badıllı, *a.g.e.*, 3/1780.

Tabut Uçağa Sığmayınca

Tabutu uçağa koymak için harekete geçildi. Fakat orada mevcut uçağın kapısı dar olduğundan, ne yaptılarsa tabut ve sandık içeri girmedi. Bu duruma çok hiddetlenen Cemal Tural: ‘Neden bu işin hesabını kitabını yapmadan hareket ediyorlar? Neden sandığa-tabuta göre bir uçak getirmiyorlar?... diyerek bağırdı, çağırdı. Emir verdi: ‘Acele bir ikinci büyük uçak gelsin!...’ dedi, Urfa tayyare meydanında Cemal Tural ve birkaç yüksek rütbeli subaylarla bekledik.[111]

Bir Albayın Bilgiçlik Taslaması

Biz meydanda gelecek ikinci uçağı beklerken, albayın birisi bilgiçlikler taslayarak, Üstad aleyhinde ileri geri konuşmaya başladı. Ben de cevap vermeye çalıştım, konuşmamızı duyan Cemal Tural, albaya hiddetle bağırdı; “Bu şeylerin sırası mı? Adamcağız ölmüş gitmiştir. Şimdi buradaki kardeşinin zaten acısı ve kederi kendisine yetmektedir. Ne istiyorsunuz adamdan?..” diyerek o albayı susturdu.[112]

İkinci Uçak Çok Geç Geldi

“Beklediğimiz ikinci uçak çok geç geldi. Cemal Tural bağırıp çağırıyordu. Nihâyet uçak geldi. Amma zaman kuşluk vakti olmuştu. Gelen uçak büyük idi. Tabutun bir tarafını bizzat Cemal Tural tutarak, uçağa yerleştirdiler ve havalandık. Tahminime göre altı yedi saat bir yolculuk sürdü, ikindiye yakın bir zamanda Afyon’a indik. Tabi oranın Afyon olduğunu kendileri söylemişlerdi.”[113]

---

[111] Badıllı, *a.g.e.*, 3/1780.
[112] Badıllı, *a.g.e.*, 3/1780.
[113] Badıllı, *a.g.e.*, 3/1780.

Afyon'dan Sonraki Yolculuk

"Uçağımız Afyon'a indikten sonra, tabutu çıkarttılar, askerî bir kamyonete yerleştirdiler. Ben de yine şoför mahalline bindim. Arkamızda da bir iki jeep ve kamyonetler dizildi. Yola koyulduk. Dağlık bir bölge idi. Nereye gittiğimizi bilmiyordum, sormuyordum da.. Âdeta bu durumlar karşısında şaşkın bir durumda idim.

Gitgide tahminen yedi saat kadar gittik, gecenin geç saatlerinde bir yere vardık, orada durdular. Durduğumuz yerde birkaç er ve astsubaylar vardı. Bir kabri kazmış bizi bekliyorlarmış. Hemen acele acele tabutu indirdiler ve o hazır kabre koydular, üstünü topraklадılar. Onlar bu işle meşgul iken, ben sağa sola baktım, gözlerim iyi görmemekle beraber orası bir dağın yamacına benziyordu. Bir metre kadar yükseklikte olan bir sur vardı. Surun üstüne çıktım, etrafıma baktım, hiçbir ilişik görünmüyordu. Her taraf kapkaranlıktı.

Tabutu gömdüler. İş bitti. Bir astsubay bana: 'Hocam, siz bu gece burada mı kalmak istersiniz, yoksa evinize mi dönmek istersiniz?' dedi.

Ben düşündüm, burada kalıp da ne yapayım, dedim: 'Eğer beni evime gönderirseniz evime gitmek isterim.' Ah niye kalmadım?... Belki kalmış olsaydım, hiç olmazsa o yeri tanımış olurdum!

Astsubay; 'Peki hemen sizi gönderelim.' dedi. Az sonra siyah bir otomobil geldi. Şoförü askerdi. Bindim ve yürüdü."[114]

Bu Işıklar Nerenin?

---

[114] Badıllı, *a.g.e.*, 3/1781

“Siyah otomobille tahminen bir, bir buçuk saat gittikten sonra, ışıkları yanan bir şehre yaklaştık. Şoföre sordum, ‘Bu ışıklar nerenin? Burası hangi şehir oğlum?’ dedim.

Asker: ‘Burası Eğirdir, efendim.’ diye cevap verdi. Böylece yolumuza devam ettik. Sabahleyin saat sekiz dokuz sıralarında Konya’ya evime dönmüş oldum.”[115]

Abdülmecid Ünlükul Anlatıyor:

Bu hazin olayı bir başka zaman biraz farklı anlatıyor. Netice aynı. Hislerle kelimelere farklı şekilde yüklendi.

‘Temmuz ayının başlarında ve ağabeyimin (Seydâ’nın) vefatının dördüncü ayı idi zannedersem. Konya’da Mevlânâ türbesi civarında kiracı olarak oturduğumuz eve, öğle namazı vaktinde sonradan ismini öğrendiğim birinci şube şefi İbrahim Yüksel geldi. ‘Sizi Vali bey çağırıyor.’ dedi. Kendisiyle beraber vilâyete gittik. İçeri girdiğimizde üç general vardı. Biri Cemal Tural, biri de Refik Tulga idi. Refik Tulga o zaman ikinci ordu kumandanı ve geçici Konya valisi idi, diğeri ise Mucip Ataklı’ydı.

Cemal Tural bana, ‘Ağabeyinin kabrini Şark ahalisinden ve güney sınırımızdan kaçak gelip ziyaret edenler var. Nazik bir zamandayız. Sizin de iştirakiniz ile kabrini Urfa’dan alıp, iç Anadolu’ya nakledeceğiz. Şu kâğıdı lütfen imzalayın!’ diyerek benim ağzımdan yazılmış bir dilekçe uzattı. Bunu okudum.

Benim böyle bir isteğim yoktur! Ne olur, hiç olmazsa Seydâ kabrinde rahat etsin, dedim.

“Bu dilekçeyi imzalamaya mecbursun, bunu devlet istiyor senden, bizleri zor durumda bırakma.” dediler.

---

[115] Badıllı, *a.g.e.*, 3/1781-1782.

Ben çaresizlik içinde, kan ter içinde korkuyla, uzattıkları dilekçeyi titreyen ellerimle imzaladım.

İmza işi bittikten sonra, bizi hava alanına götürecek vasıtaya binerken, Cemal Tural bana hitaben:

"Üç tektir; meselâ, üç Allah olamaz mı? Birisi yere, biri göğe, biri de fezaya hükmedemez mi?" dedi.

Ben de Risale-i Nur'dan ve Üstadım Seydâ'dan aldığım derslere binaen böyle bir tasavvurun şeytanî ve muhal olacağını, Cenâb-ı Hakk'ın vahdaniyetinden ve ehadiyetinden bahisler ettim. Sonunda, 'Evet sen doğru söylüyorsun.' dedi.

Nihâyet uçağa bindik. Uçakta da bu bahisler aramızda konuşulmuştu.

Evdekilerin gidişimizden haberi yoktu. Tabi hepsi merak ve korku içinde kalmışlar.

Diyarbakır'a vardık, kısa bir moladan sonra, başka bir uçakla Urfa'ya gittik. Beni askerî bir vasıta ile, yine askerî bir binaya götürdüler. Yemek teklif ettiler. İstemedim. Çünkü, çok bitkindim.

İkindi vakti Urfa'ya inmiştik. Akşam olduktan sonra bir jeeple beni, bir yüzbaşı refakatinde ve bazı erlerle beraber Halilurrahman Dergah'ına götürdüler. Caminin avlu tarafında iki tane tabut vardı. Bazı askerler de dolaşıyorlardı. Yanıma bir doktor geldi. 'Fazla merak edip de üzülmeyin. Üstadı Anadolu'ya naklediyoruz. Onun için sizi buraya getirdiler.' dedi.

Doktorun bu sözleri üzerine sinirlendim, daha da çok bozulmuştum. Artık hüngür hüngür ağlıyordum. Olduğu gibi boşalıyordum. Doktor, askerlere hitaben: 'Bu tabutu açıp, Üstadı öbür tabuta alacağız.' dedi. Fakat erler çekiniyor ve ürküyorlardı. 'Biz yapamayız çarpılırız.' diyenler de vardı. Doktor, tekrar; 'Kardeşlerim, biz emir kuluyuz. Ne yapalım mecburuz.' diye ısrar etti.

Hep beraber tabutu açtık, içinden Seydâ'nın kemikleri birbirlerine karışmıştır.' diyordum. Fakat elimi kefene sürünce, sanki yeni vefat etmiş gibi, bir hâli vardı, yalnız kefenin ağız kısmı biraz sararmış, dışında da bir su damlası şeklinde bir leke vardır.

Doktor kefenin ağzını açtı. Yüzüne baktım, adeta tebessüm ediyordu. Yine hep beraber kucakladık, o şanlı mazlum Üstadı askerlerin getirdiği çok ağır ve büyük tabuta yerleştirdik. Tabutun etrafındaki boşluğu otlarla doldurdular.

Bütün bu işler bittikten sonra, bir askerî cemseye bindim. Doğru uçağın olduğu yere gittik.... Caddelerde hep süngülü ve silâhlı askerler dolaşıyordu.

Tabut uçağa sığmamıştı. Bu yüzden ikinci bir uçak geldi. Tabutu bunun içine yerleştirdik. Ben de, yanına oturdum. İçimi hüzün kaplamış, gözlerime yaşlar dolmuştu.

İki saat kadar sonra Afyon'a geldiğimizi söylediler ve alana indik. Oradan da bir ambulans ile Isparta'ya doğru hareket ettik. Önümüzde ve arkamızda askerî vasıtalar bize refakat ediyorlardı.

Nihâyet gecenin geç vaktinde Isparta'ya vasıl olduk... Kenar bir semtte olduğunu zannettiğim bir yerdeki mezara Seyda'yı defnettik.

Gömme işinden sonra, kumandanlar bana; 'İstersen bu günü Isparta'da dinlenerek geçirebilirsin.' demişlerdi. Ben de, 'Eğer mümkünse hemen Konya'ya çocuklarıma dönmek istediğimi bildirdim. 'Hemen kabul ettiler ve askerî bir arabayla, Eğirdir Gölü'nün kenarından geçerek Konya'ya geldik. Beni evime bıraktılar.[116]

Konya 1961

[116] Badıllı, *a.g.e.*, 3/1779-1782.

Feyzullah Sütçü anlatıyor:

"1961 senesi idi. Sabah erkenden okula koşarak gidiyordum. Talebeydim ve geç kalmıştım. Yolda gördüğüm manzaradan birden irkildim. Hocamız Abdülmecid Ünlükul, çamurlu, kaygan yolda düşmüştü. 70 küsur yaşlarında ve gâyet zaîf idiler. Hemen koştum, kalkmasına yardım ettim ve mendilimi cebimden çıkararak, elbisesinin çamurlu yerlerini temizlemeye başladım. Bir yanda da 'Taksi tutup sizi evinize götüreyim mi?' diye soruyordum. Cevaben 'Hayır hazretim. Benim okula ve dersime yetişmem lâzım.' dedi ve beraberce yürüyerek, çok yakındaki okulumuza geldik. İşte helâl lokma.

Ben derse geç kaldım, diye sınıfımıza koşa koşa gittim. Fakat sınıfa girdiğimde genç öğretmenimizin daha gelmediğini hayretler içerisinde gördüm."

Abdülmecid Efendinin Hakka Yürüyüşü...

Konya 11 Haziran 1967

Suad Ünlükul anlatıyor:

"Babama çok bağlıydım, yeryüzündeki yegâne varlığım babamdı. Onun ölüm ânını hiç unutamıyorum. O kadar güzel, o kadar tatlı bir şekilde gözlerini kapadı ki, o ânı mümkün olsa da tekrar tekrar yaşamak isterim. Kucağımda verdi, son nefeslerini..."[117]

Bu Benim Son Senemdir

Rabia Ünlükul Hanımefendi anlatıyor:

---

[117] Şahiner, *Son Şahitler*, 3/354.

"Bizim bey çok hassas ve duygulu bir kimseydi. Seydâ kendisine: "Merak etme, sen benim vefatımdan yedi sene sonra vefat edeceksin." demişti. Üstadın bu haberi aynen çıktı. Üstaddan tam yedi sene sonra vefat etti.

Vefat ettiği senenin başında bana ara sıra: "Rabia, bu benim son senemdir." derdi.[118]

Halil Uslu, Abdülmecid Efendinin vefat ânını ve sonrasını şöyle anlatır:

Ve nihâyet 9 Haziran 1967 Cuma günü gelip çatmıştı. O gün Cuma idi. Cuma namazından yeni gelmişti. Pantolonunu çıkaracaktı. Fakat çıkarırken oturma odasının kapı eşiğine düştü ve bir daha kalkamadı, zira kalça kemiği kırılmıştı. Derhal ateşi yükseldi ve komaya girdi.

Evet, takvim yaprakları 9 Haziran 1967 Cumayı gösteriyordu. Çok merakâver bir tevafuk var bu günde. Çünkü, çok sevdiği, hakkında "Fuadiye Risalesi" yazdığı, şiirler sıraladığı merhum oğlu Fuad da, bu tarihten yirmi üç sene önce 9 Haziran 1944 Cuma günü genç yaşta Hakk'ın rahmetine kavuşmuştu.

Aynı gün oğlu Komiser Suad Bey, Konya Devlet Hastanesi Başhekimi Opr. Dr. Ahmed Said Uğurlu'yu ve Dr. Ali Kemâl Belviranlı'yı getirdiler. Eğirdir Kemik Hastahanesi'ne bir ambulansla götürülmek istendi. Fakat "Yolda vefat eder." endişesi ile götürülmedi.

Ateşler içinde yanan Abdülmecid Efendi'nin ağzına zemzem dökmek sırası bir ara bende idi. "Allah" diyordu, "Salâvat-i Şerife" getiriyordu. "Kelime-i Tevhid" söylüyordu. "Hakkınızı helâl edin, merak etmeyin." diyordu.

Nihâyet 11 Haziran 1967 Pazar günü öğleden sonra, saat 15.00'te seksen üç yaşında dâr-ı bekâya irtihal ettiler. Dünya zindanından, Cennet bostanlarına uçtular. Vatan-ı aslîsine

---

[118] Şahiner, *a.g.e.*, 1/153.

gittiler. Müşfik ağabeylerinin ve hayatları bütün çile ve ızdıraplarla, muhaceretlerle geçen kardeşlerinin yanına gittiler. Ciğerparesi Cennet kuşu Fuad'ıyla buluştular.

12 Haziran 1967 Pazartesi günü evlerinin avlusunda cenazesi yıkandı. Konya'nın tarihi Kapu Camii'nde öğle namazını müteakip, çok büyük bir kalabalıkla kılınan cenaze namazından sonra, tekbir sadâları ile Mevlânâ Celâleddin-i Rumî Hazretleri'nin türbesinin yanındaki Üçler Kabristanlığı'na defnedildi.

Aynı gün Konya'nın en büyük camii Kapu Camii'nde yüzlerce hatimler okundu. Konya müftüsü, Tâhir Büyükkörükçü Hocaefendi idiler. Öğle namazından evvel yapılan hatim duâsından sonra bir konuşma yaptılar ve dediler ki:

"Merhum Abdülmecid Efendi, Büyük Üstadımız Hazret-i Bediüzzaman'ın kardeşleridir. Kendilerinden istifadede kusur etmişizdir. Bir âlim ölmedi, bir âlem öldü. Çünkü, böyle âlimlerin yerleri çok zor doldurulur."

Hazret-i Bediüzzaman'ın en yakın talebelerinden ve Abdülmecid Ünlükul'a büyük hayranlık besleyen merhum Zübeyir Gündüzalp, İstanbul'dan bir minibüs dolusu arkadaşları ile birlikte gelmişlerdi. Hatırladığım kadarıyla Mehmed Fırıncı, Mehmet Birinci Ağabeylerle birlikte o günkü üniversite talebelerinden olan Nureddin Tokdemir ve diğer kardeşlerimiz vardı. Türkiye'nin birçok beldelerinden Nur'un önde gelen şahsiyetleri iştirak etmişlerdi. Bunlardan bazıları Muzaffer Arslan, Abdullah Yeğin, Abdülkadir Badıllı, Bayram Yüksel, Mustafa Sungur'du. Aynı günün akşamı merhum Halıcı Sabri amcamızın evinde hatimler okundu ve dersler yapıldı. O günün senatörü Feyzi Halıcı Bey de bize, kendi evlerinde hizmet ettiler. Zübeyir Gündüzalp aynı gece büyük şâir ve âlim Ali Ulvi Kurucu Beyin Mektûbât'ta yer alan "Gönüller Fatihi Büyük Üstada" başlıklı şiirini hem okudular, hem de tek tek, satır satır izahında bulundular.

Merhum Abdülmecid Efendi'yi Üçler Mezarlığı'ndaki kabre, oğlu Suad Ünlükul ve Zübeyir Gündüzalp birlikte indirdik. Yalnız burada dikkatimi çeken ve hiçbir kimsede görmediğim bir hareketi Zübeyir Gündüzalp Ağabeyde gördüm:

Kabre inerken ayakkabısını çıkarttılar ve kabre çorapla indiler. Ben hayretler içinde kaldım. Bana izah ettiler: "Orası da bir ev makamındadır."[119]

Abdülmecid Ünlükul'un vefatı üzerine merhum M. Nezihi Polat, "Babıâlide Sabah" gazetesinde şu makalesini neşreder:

Sıcak bir yaz günü idi. Onu, ilk defa gittiğim Konya'nın bir bahçesinde, hem de bir türbenin bahçesinde görmüştüm. Uzunca boylu, zayıf yapılı, esmer yüzlü bir Anadolu efendisi idi. Mütebessim, hoş sohbet bir zâttı. Fakat nâmütenahi mahcup, mütevazı ve âdeta Bediüzzaman Said Nursî Hazretleri'nin kardeşi olabilmek gibi bir unvanın altında ezildiği hissini telkin ediyordu. Bizimle konuşmakta güçlük çekiyor; karşısında hürmetkâr bir tavır alışımızdan sıkılıyordu.[120]

Merhum Abdülmecid Ünlükul'u, ilk defa Mesnevî-i Nûriye'nin mütercimi olarak tanımıştım. Belâgatkâr bir ifadesi vardı ve Risâle-i Nur'un üslûbunu muhafazada tam mânâsıyla muvaffak olmuştu. Hattâ, Türkçe'den Arapça'ya tercüme ettiğinde Risalelerde de Arapça'ya olan derin vukufiyetini gösteriyordu. Eski diyanet işleri reislerinden merhum Ahmed Hamdi Aksekili dahi, Türkiye'de Arapça'ya vukufiyet bakımından, kendisinden üstün âlim olmadığını söylüyordu. Bediüzzaman Hazretleri, gerek Mesnevî-i Nûriye isimli eserinin ve gerekse İşârâtü'l-İ'câz tefsirinin Arapça'dan tercüme vazifesini bizzat merhum kardeşine vermişti. Böylece diğer tercüme kitaplarında sık sık görülen hatalar bu iki eserde

---

[119] *Abdülmecid Nursî*, (Yeni Asya Neşr. İst. Ocak 1998), s. 100–101–102,

[120] Şahiner, *Son Şahitler*, 4/229.

olmamış ve belâgatini muhafaza etmekte hususî itina göstermişti.

Merhum, aynı zamanda büyük bir âlimdi. 12 sene kadar müftülük yapmış, uzun bir müddet de Konya İmam-Hatip Okulu'nda İlm-i Kelâm okutmuştu. Bazı eserleri de vardı ve hattâ iki mezhebe göre küçük bir ilmihâl hazırlayıp neşretmişti.

Konya'daki Hazret-i Şems Türbesi'nin bahçesinde onunla karşılaşırken 'İşte Üstadın kardeşi...' diye kulağıma gelen fısıltıdan ne kadar heyecanlanmıştım! Onun şahsında Üstadı seyredecektim.

Lâkin karıncayı bile incitmekten korkan sakin yürüyüşü ile bize yaklaşan ve 'Esselâmü aleykum' derken dahi mahcubiyetini muhafaza eden merhum, güç işitilebilecek bir sesle 'Ben de bir Nur talebesiyim.' diyebildi. İlmini, unvanını bir tarafa bırakmış, isimsiz bir Nur Talebesi olmayı her şeye tercih etmiş bir hâli vardı. Bu hâl, esasen onun tercümelerinde de hâkimdi. Meselâ, Mesnevî-i Nûriye'yi ancak Üstaddan aldığı feyizle tercüme edebildiğini yazdığı takrizde açıklıyor ve bunu da Risâle-i Nur'un üslûbuna sadakati ile ortaya koyuyordu. O mahcubiyet hâlini burada da muhafaza ediyor ve aynen şunları söylüyordu:

"Risâle-i Nur Külliyatı'ndan el-Mesneviyyü'l-Arabî ile büyük Üstadın cihanbaha pek kıymetdar şu eserini de Allah'ın inâyetiyle Arabî'den Türkçe'ye çevirmeye muvaffak olmakla, kendimi bahtiyar addediyorum. Yalnız aslındaki ulviyet, kuvvet ve cezaleti tercümede muhafaza edemedim. Evet, o cevherbaha hakikatlere zarf olacak ne bir harf ve ne de bir lâfız bulamadım. Tercüme lisanı da fikrim gibi nâkıs ve kâsır olduğundan, o azîm îmânî ve cesîm Kur'ânî hakikatlere ancak böyle dar ve kısa bir kisveyi tedarik edebildim. Ne hakkın ve hakikatin hatırı kalmış. Fabrika-i dimağiyemin bozukluğundan bu kadarı da müellif-i muhterem Bediüzzaman'ın

mânevî yardımlarıyla dokuyabildim. Evet, bir tavuk kendi uçuşuyla şahinin veya kartalın uçuşlarını taklit ve tercüme edemez. Bu, hakikaten aslına uygun ve lâyık bir tercüme değildir. Çok yerlerde meâlini aldım. Bazı yerlerde de tayyettim. Ancak aslındaki hakâiki evlâd-ı vatana gösteren küçük bir âyinedir...”

Abdülmecid Ünlukul merhum, gerçekten de Mesnevî-i Nûriye ve İşârâtü’l-İ’câz mütercimi olarak “Ünlü bir kul” olmuştu. Nur talebeleri bulunduğu müddetçe o da anılacak; ondan kazanılan bütün uhrevî sevaplara o da dahil olacaktı. Evet, Abdülmecid Ünlükul Hocamız, ‘el-mevtü hakkun’un hükmünü tasdik ederek günah cihetiyle ölmüş; fakat sevap cihetiyle yaşamaktadır. Ne mutlu ona ki, Kur’ân hizmetinde bulunmuş, ‘Ben de Nur Talebesiyim.’ diye Risâle-i Nurlara olan bağlılığını her vesile ile isbat etmiş ve îmân hakikatlerinin mütercimi olmuştur.

Hâlâ Konya’daki Hazret-i Şems-i Tebrîzî Türbesi’nin bahçesinde karşı karşıya geldiğimiz ânın hatırası hafızamda taptâze duruyor ve hâlâ onun mütevazı, mahcup hâlini seyreder gibi oluyorum.

“Üstad Bediüzzaman Said Nursî Hazretleri’nin küçük kardeşi, Risâle-i Nur’un mütercimi, 12 yılın müftüsü, İlm-i Kelâm hocası, ‘Ben, âciz, fakir, kusurlu kardeşiniz.’ diye dudaklarından dökülen tevâzu ve mahcubiyet ifadesinin sahibi Abdülmecid Ünlükul (rahmetullahi aleyh), bu kubbede bir hoş sâdâ bırakıp gitti.

Allah’ın rahmet ve mağfireti üzerine olsun, kabri Nur ile dolsun.[121]

Abdülmecid Efendinin Eserleri

İman Dili

[121] Babıalide Sabah Gazetesi, 18 Haziran 1967.

Abdülmecid Ünlükul'un iki eseri elimizde. Mirzazâde'nin bu iki eseri aynı yayınevinde basılmış: İleri Basımevi, Konya, 1961.

Birinci kitabın baskı tarihi, 1961. Adı: Zamanın İstediği İlm-i Kelâm Îmân Dili.

İkinci kitabın baskı tarihi 1962. Adı, Dü Mezhebi (İki Mezheb). Hanefî ve Şafiî Mezhebine dair adlı bir ilmihâl.

Birinci Kitap: İman Dili

Kitabın kapağında şu notu okuyoruz. "Konya İmam Hatip Okulu'nda Kelâm tedrisatımda programa uygun olarak tutulan notlarımdır.'

Abdülmecid Nursî bu kitaba niçin ihtiyaç duyduğunu 'Önsöz'üyle gâyet veciz bir üslûpla anlatır:

'Bizim şu zamanımızın ne kadar tenvir ettiği ve fikrin ne derecede inkişaf eylediği ve felsefe ile akliyata ne kadar dikkatsiz bir nazarla bakıldığı ve hiçbir mes'elenin şüphe ve tenkitlerden hali kalmadığı malûm ve meydandadır.

İşte böyle bir zamanın münevver gençlerine, kelâm ve îmân meselelerini eski zamanların tabir ve uslûpları üzerine isbatsız, iknasız bir tarzda okutmaktan bir istifade hasıl olmadığı da malûmdur.

Binaenaleyh, kalbleri bir derece tatmin, akılları tenvir, fikirleri ikna gayesiyle tedrisatında bulunduğum kelâm mes'elelerini îmân rükünlerini izah ederken tuttuğum notları bir risale şeklinde toplayarak bilhassa İmam Hatip okulları talebesine yardımcı ve yadigâr olarak hediye ediyorum. Ve aynı zamanda zamanın zihinlere ilka ettiği bütün şüphe ve itirazlardan hali bihakkın îmân sahibi olmasını isteyen zâtlara şu risaleyi tavsiye ediyorum.

Herhangi bir zât bu risaleleri dikkatle okuduktan sonra istifade edemediği taktirde ve şüphelerini izale edemediği za-

man risaleyi adresime iade etsin, derhâl parasını göndereceğime and içer, söz veririm."

Bir sahifelik 'Önsöz'ün arka sayfasında kendisine ait şu beyitlerle kitabın önemini bir kez daha te'yit etmeye çalışır:

Giydirdim ilmi kelâma. Güzel bir şekl-i beyân

İstifade edecektir şüphesiz yeni zaman

Hacimce pek de küçükse, sarı altındır misâl

İçine gir de görürsün, içi doludur leâl

İstifade edemedinse, geri ver paranı al

Al da oku ey azizim, eksiğin bulsun kemâl

Ünlükul'un yadigârı, sende kalsın şu nihal

Ünlükul eyledi hizmet, şu eserle okula

Ya İlâhî şefkatinle, eyle rahmet ol kula.

Dû Mezheb

1962 İkinci Eser - Konya

Dü Mezhebi (İki Mezheb) adlı ilmihâl...

Kitabın kapağında şu beyitler yazılı:

'Konya'nın bir çiçeğidir, yazdığım bu ilmihâl.

Feyzi aldım 'Tebrizî'den; bir de Mevlânâ Celâl

Al da oku ey azizim, eksiğin bulsun kemâl...'

Birinci kitapta olduğu gibi müellif bu eserinde de kitabını niçin yazdığını 'Önsöz'ünde özetlemektedir. Abdülmecid Ünlükul'un üç maddede bize sunduğu kitabın önsözünü okuyacaksınız...

1. Bu memleketlerde Hanefî ve Şafiî mezheplerine bağlı insanlar namazlarını karışık olarak cemaatle kılmaktadırlar. Bu iki mezhep adamlarının namazda birbirine uymaları caiz

ise de, ictihattan doğma ihtilâflı meselelerde imam olan zâtın öteki mezhebi de göze alarak riâyet etmesi lâzımdır. Meselâ: Hanefî olan bir imam, bir yeri namahrem bir kadına değmişse abdestini tazeledikten sonra Şafiî'ye imam olabilir. Ve kezâ, bir yeri kanamış olan Şafiî bir imam, yeniden abdest aldıktan sonra Hanefîlere imamet yapabilir. Aksi hâlde ne o ona; ve ne de o ona imam olamaz.

Bu cemaatlere imam olan zâtların çoğu İmam ve Hatip Okullarından çıkan kimselerdir. Ve bundan sonra da Müslüman cemaatlerine imamet ve hitabet yapanlara kaynak olacak yalnız İmam ve Hatip Okullarıdır.

Binaenaleyh bu okullardan mezun olan münevver talebelerimizin Hanefî mezhebine vukufları tam ise de Şafiî mezhebine vukufları pek azdır. Bundan dolayı imamlarımızın vebalde kaldıkları ve kalacakları ihtimali vardır.

Binaenaleyh o zâtları şu vebalden kurtaracak (dü mezhebi) yani her iki mezhepten bahsedecek bir risalenin vücuda getirilmesi dinî bir ihtiyaç ve bir zaruret hâline gelmiştir.

2. Namaz gibi amelî hükümlerin dünya ve âhiret saadetlerine pek büyük hizmetleri olduğu hâlde o hükümlerin faydaları yalnız âhirete ait olup, dünyamıza hiçbir faydaları olmadığı gibi, yanlış bir fikir telâkki edilmektedir. Bu yüzden o hükümlerin işlenmesinde tembellik gösteriliyor. Hâlbuki o hükümlerin faydaları âhiretten fazla dünyaya aittir.

3. Hâlihazırda okullarda okutulmakta olan fıkıh kitapları yalnız Hanefî mezhebine ait oldukları gibi meseleler ve hükümlerden gaye ve faydalarından bahsedilmeyerek yalnız çıplak bir ifade ile beyan edilmektedir. Bu hâdise zamanı tenevvürüne muhaliftir. Çünkü, münevver bir zamanın talebesi münevver olmalıdır. Münevver olan bir genç her şeyin hikmet ve faydasını anlamak ister.

İşte bu üç noktayı nazara alarak şu risale felsefî ve dümezhebi bir şekilde yazılmıştır. Evet amelî hükümlerin dünya

ve âhirete ait faydaları aklı ve kalbi tatmin ve zamanı ikna edecek bir tarzda izah edilmiştir. Aynı zamanda Şafiî'nin Hanefî'ye muhalefet ettiği noktalar sahifelerin altında çizilen çizgi arkasında notlar şeklinde yazılmıştır ki, bu risaleyi okuyan zât, her iki mezhebi elde etmiş olsun.

İşte bu vesile ile imamlar Şafiî mezhebine de vâkıf olmakla vebalden kurtulur. Ve Şafiî'lere serbest imam olabilirler. Ve münevver genç ve talebemiz de seve seve fıkıh derslerinden lezzet ve zevk kalarak okuyabilir.

İşte çok zahmetlerle vücuda getirdiğim şu risaleyi bilhassa İmam ve Hatip Okulları talebelerine yardımcı olarak takdim etmekle kendimi bahtiyar addediyorum.

Şâir ruhlu Mirzazâde Abdülmecid Ünlükul'un bu kitabı için yazdığı şu mısralar bu kitabın temel hulâsası niteliğindedir...

Her iki mezhebi hâvî yazıldı şu ilmihâl

Düzülmüş içinde ahkâm; pek güzel inci misâl

Cem'i güzel, nazmı parlak, muhtasar uslûbu al

Kurtarır her bir imamı, her günahtan her vebal;

Ünlükul'un yadigârı, sizde kalsın şu nihal.

Bediüzzaman Said Nursî Daru'l-Hikmeti'l-İslâmiye'de âza iken büyük kardeşi Abdullahın oğlu Abdurrahman Nursî ile.

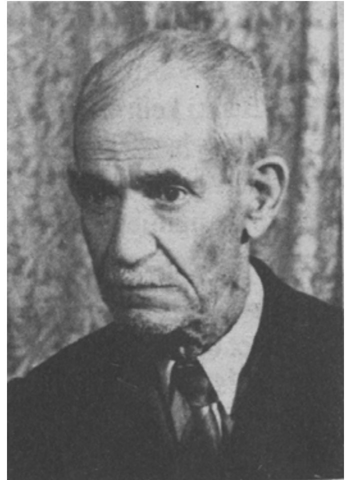

Abdurrahman Nursî 1925-1928'de Ankara Büyük Millet Meclisinde kâtiplik ve sonra Sağlık Bakanlığında vazife yaptığı günlerde. O günlerde yeni neşredilen Onuncu Söz eline geçmiş ve amcasına, "Aziz Mamo" diye başlayan

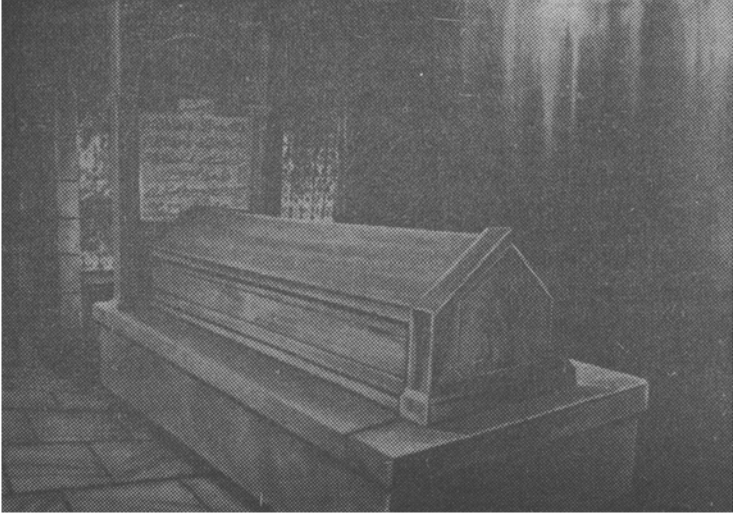

Üstadın ilk tahsilini almaya başladığı Nurs köyü yakınlarındaki Tağ Medresesi harabeleri.

Bediüzzaman Said Nursî Hazretlerinin Kardeşi

Abdülmecid Nursî

Bediüzzaman Said Nursî'nin Urfa Halillürrahman Camii'ndeki kabrinin 27 Mayis ihtilâl hükümeti tarafından kaldırılmadan önceki hâli.